

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

V. OLAĞANÜSTÜ
GENEL KURUL TUTANAĞI
28 HAZİRAN 1980 ANKARA

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ
5 nci OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL
TOPLANTISI

BAŞKAN : Şahap DEMİRER (Eskişehir)
BAŞKANVEKİLİ : Behçet ÇOMAKOĞLU (Denizli)
YAZMAN ÜYELER : Kâmil Papila (Zonguldak)
Yücel ÖNEN (Diyarbakır)

Toplantı Tarihi : 28.6.1980 Cumartesi
Toplantı Saati : 10.00
Toplantı Yeri : Türk-İş Konferans
Salonu ANKARA

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10.00

GÜNDEM MADDESİ 2 : Birlik Başkanının toplantıyı açışı.

BAŞKAN ATILÂ SAV- Sayın konuklarımız, sayın Başkanlar, sayın delege arkadaşlarım;

Yeter sayımız vardır. 5 nci Olağanüstü Genel Kurulu açıyorum.

Ülkemiz birbirine sıkı sıkıya bağlı ekonomik ve siyasal kaynaklı nedenlerden oluşan bir bunalım içinde bulunmakta. Şiddet ve terör olayları her gün hızını ve kapsamını artırarak tırmanmaktadır. Cumhuriyetimizin ve demokrasimizin varlığını ve bütünlüğünü tehdit eden olaylar her gün kaygı verecek boyutlarda artmakta gözüküyor.

Anayasal hukuk düzenini yıkmaya yönelik eylemlerin ve silahlı saldırıların son zamanlarda savunma mesleği mensu u meslektaşlarımızı da hedefleri arasına almış olması, kaygıları büsbütün artırıcı nitelikte gözüküyor. İnancımız odur ki, avukatlara yapılan saldırılar gerçekte savunmayı yıldırmaya ve yargıyı işletmemeyi amaçlamaktadır. Bu bakımdan temelde yargı organı baskı altına alınmak istenen bir ülkede demokratik güvencelerden söz edilemez.

Anarşi ve terörle savaşım için 20 ilde sıkıyönetim ilân edilmiştir. Bu bölgelerde görev yapan arkadaşlarımızdan savunma mesleğinin ve hak arama mesleğinin icrası, yürütülmesi sırasında birtakım güçlüklerle karşılaşıldığı yolunda yaygın yakınmalar ve başvurular almaktayız.

Yine meslektaşlarımızdan bize intikal eden başvurular ve yakınmalar arasında işkence olaylarından söz edilmekte ve işkence yakınmalarının yaygınlaştığı gözlemlenmektedir.

Öte yandan, olağanüstü boyutlara ulaşan tutuklanmalar yüzünden ceza ve tutukevlerindeki hükümlü ve tutukluların insanî denemeyecek ağır

koşullar altında barındırıldıkları yolunda yakınmalar da yaygın biçimde Birliğimize iletilmektedir.

Bütün bu hususlar, bir hukuk kuruluşu olan Birliğimizi ve Yönetim Kurulunu hemen her toplantıda ciddi biçimde ilgilendirmekte ve konuşma konusu yapılmaktadır. Birlik olarak, Yasanın bize vermiş olduğu görevler ve yetkiler doğrultusunda yapılması gereken bütün girişimler yapılmıştır. Ancak, bunların da bizi ve meslek topluluğumuzu doyurucu sonuçlara ulaştığını söyleyebilmek kolay değildir. Bu nedenle Yönetim Kurulu, 19 Mayıs 1980 günü yaptığı Olağanüstü toplantısında, Birliğimizin en yüce karar organı olan Genel Kurulu olağanüstü bir toplantıya çağırmayı ve bu konuların tümünü içeren bir görüşme forumu açmayı ve bu forumsonucunda alınacak kararların belirlenmesini öngörmüştür. Yüce Genel Kurulu bu nedenle toplantıya çağırılmış bulunuyoruz. Genel Kurulumuzun alacağı kararların Birliğimize, meslek topluluğumuza ve ülkemize hayırlı olmasını temenni ederim efendim.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

GÜNDEM MADDESİ 3 : Bir Başkan, bir Başkanvekili ve iki Üyeden kurulu Başkanlık Divanının seçilmesi.

BAŞKAN ATILÂ SAV- Muhterem arkadaşlarım; şimdi Genel Kurulu yönetmek üzere bir Başkanlık Kurulu oluşturmak zorundayız. Yasamıza göre biliyorsunuz bir Başkan, bir Başkan Yardımcısı, iki de Yazman Üye seçilecektir. Ben önce izninizle Başkan arkadaşımızın seçimini oyunuzda sunacağım. Ondan sonra Sayın Başkana kürsüyü ve görevi devredeceğim. Başkanlık için öneri bekliyorum... Divana aday gösteren bir öneri verilmiştir, okuyorum:

"Türkiye Barolar Birliği Olağanüstü Genel Kurul

Başkanlığına

Genel Kurul Divan Başkanlığı için Eskişehir Delegatesi Av. Şahap

Demirer'in adaylığını saygıyla teklif ederiz.

Av. Ekrem Özkunt ve arkadaşları"

Başka öneri var mı efendim?.. Yok. Öneriyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle Sayın Şahap Demirer Olağanüstü Genel Kurul Başkanlığına seçilmiştir, buyurun Sayın Demirer. (Alkışlar)

BAŞKAN- Muhterem arkadaşlarım; şimdi Avukatlık Yasası ve Tüzüğü gereğince Divanı tamamlamak zorundayız. Bir Başkanvekili önermenizi istihham ediyorum... Ben arkada otururken Sayın Denizli Baro Başkanı Behçet Çomakoğlu'nu arkadaşlarım önermişlerdi. Başka öneri yoksa Sayın Çomakoğlu'nu Başkanvekilliği için oylarınıza sunacağım. Başka aday var mı efendim?.. Yok. Sayın Behçet Çomakoğlu'nun Divan Başkanvekilliğini kabul edenler... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir, buyurun Sayın Çomakoğlu. (Alkışlar)

Divan için iki Yazman Üye önermenizi rica ediyorum... ("Kâmil Papila, Yücel Önen" sesleri)

Başka aday var mı efendim?.. Yok. Bu iki arkadaşımızı Divan Yazmanı olarak öneriyorlar, oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir, buyurun efendim.

5 nci Olağanüstü Kurultayın sayın delegeleri; Divanı oluşturmak suretiyle bize gösterdiğiniz teveccühe Divandaki arkadaşlarım ve şahsım adına teşekkür ederim.

Şimdi, Cumhuriyetimizin ve Devletimizin kurucusu Büyük Atatürk, devrim şehitleri ve hukuk mesleğine gönül verip hizmet etmiş tüm ölmüş hukukçular ve aramızdan ebediyen ayrılan avukat arkadaşlar ve son yıllarda terörün acımasız kurbanı olan ve görev şehidi saydığımız muhterem meslektaşlarımızın aziz hatıraları için hepinizi bir dakikalık saygı duruşuna davet ediyorum.

(Saygı duruşunda bulunuldu)

BAŞKAN- Teşekkür ederim. Ruhları şad olsun.

Sayın konuklar, TRT'nin ve basının değerli mensupları, Sayın Barolar Birliği Başkanı, Sayın Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyeleri, Sayın Baro Başkanları, sayın delegeler, kıymetli meslektaşlarım;

Ülkemizin içinde bulunduğu koşullar hepinizin malumudur. Bu koşullar içinde yapılan 5 nci Olağanüstü Genel Kurul toplantısının ayrı bir anlamı olması gerekir.

Muhteren arkadaşlar;

Terör bütün şiddetiyle tırmanıyor. Geçmiş yıllara kıyasla her gün misillerce insan-ölüyor, Türk vatandaşı ölüyor, kan akıyor, babalar, analar, ufak çocuklar cinayet şebekelerinin kurşunlarına hedef oluyor. Bu arada yine geçmiş yıllara kıyasla büyük ölçüde avukat arkadaşımız mesleğini ifa ederken veya sırf avukat olduğundan dolayı teröristlerin kurşunlarına hedef oluyor. Bir kıyaslama yapmak gerekirse, terörde yaşamını yitiren vatandaşlarımıza oranla avukat sayısındaki, avukat meslektaşlarımızın öldürülüşündeki artış daha fazladır. Bunun bir anlamı olmak lâzımdır. Bana göre, terör ve terörü yaratan örgütlü şebekeler faşistler ve birtakım sol fraksiyonlar avukatları hedef olarak seçiyorlar, boy hedefi olarak. Bunun bir nedeni vardır. Diktatör rejimini özleyenler ve Türkiye'de bir diktanın kurulmasını arzu edenler, karşılarında akıllı insan istemezler. Düşünen insan, yazan insan, savunan insan, konuşan insan istemezler. Onun için Türkiye'de demokratik özgürlükçü düzene son vermek ve Türk Devletini çökertmek için avukatlar biiltizam hedef olarak alınmışlardır, bu gerçeği bilelim.

Türkiye Barolar Birliğinin, biraz evvel Sayın Başkanın ifade buyurdukları gibi, bu hususta aldığı önlemler ve girişimler maalesef tatminkâr olmamıştır. Sırada kimlerin olduğu, kimin yaşamını hangi koşullarda yitireceği bugün bilinmemektedir. Avukatlığa yapılan bu saldırı-

nın bir dikta rejimi kurnak için evvelâ savunma mesleği mensuplarını, akıllı, düşünen, yazan ve konuşan insanları ortadan kaldırmak olduğu kadar, halka, demokrasi özlemi içinde bulunan Türk halkına en büyük güvencelerini elinden almak suretiyle onları kendi haline terk etmek ve savunma imkânından da onları mahrum bırakmak olduğu açık ve seçik bel- lidir.

Bu toplantıda alacağımız kararlar cesur olmalıdır. Burada bulu- nan arkadaşlarım en az 15 yıl mesleğe hizmet etmiş kişilerdir. Türk avukatları, Türk Baroları ve bunun yasal örgütü bulunan Türkiye Baro- lar Birliği bu gidişe "Dur" demek için bütün ağırlığını koymalıdır. Biz yaşamımızın büyük kısmını yaşamış kişileriz. Mesleğe 22-23 yaşında başlayan en genç delege arkadaşımızın yaşı bugün 40'a yakındır ve yaş ortalaması 40'ın üzerindedir bu toplantıda bulunanların. Bundan sonra bu kadar daha şayacağımıza dair hiç bir garanti yoktur. Korkunun ölüme faydası olmadığına savunucusu kişiler olarak bütün ağırlığımızı göstermek mecburiyetindeyiz. Bu toplantıda gerekli kararların ve eylem biçimlerinin saptanacağına inanıyorum ve hepinizi bu inançla sevgi ve saygıyla tekrar selânlıyorum. (Alkışlar)

Gündemin 4 ncü maddesine geçiyoruz.

GÜNDEM MADDESİ 4 : Son zamanlarda giderek yoğunlaşan Anayasal te- mel hak ve özgürlüklere, özellikle savunma hakkı ve hak arama özgürlüğüne yönelen yok et- me, kısıtlama ve engelleme girişimleri konusun- da görüşme yapılması ve alınacak önlemler ile eylem türlerinin belirlenmesi.

BAŞKAN- Bu gündem maddesi üzerinde söz isteyenleri sırasıyla ya- zacağız efendim...

Buyurun Sayın Orhan Apaydın.

ORHAN APAYDIN (İstanbul)- Sayın Başkan, değerli meslektaşlarım; Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, Yüksek Genel Kurulu Olağanüstü toplantıya çağırmıştır. Olağanüstü toplantıya çağırmak için olağanüstü nedenlerin olması gerekir. Yönetim Kurulunun olağanüstü toplantı için gösterdiği neden aynı zamanda gündem maddesini oluşturuyor. Bu neden şöyle açıklanmaktadır: "Son zamanlarda giderek yoğunlaşan Anayasal temel hak ve özgürlüklere, özellikle savunma hakkı ve hak arama özgürlüğüne yönelen yok etme, kısıtlama ve engelleme girişimleri..." Bu, olağanüstü toplantının gündemini teşkil eden durum. "Bu durumda Genel Kurulca alınacak önlemler ile eylem türlerinin belirlenmesi."

Arkadaşlar;

Şimdi, geniş olarak gündem maddesinde ifade edilen durum, aynı zamanda bir olguyu tespit etmektedir. Ülkemizde temel hak ve özgürlükleri yok etmeye veya bu temel hak ve özgürlükleri sınırlandırmaya ve kullanılmasını engellemeye yönelik girişimler vardır. Bu tespit edilen olgu karşısında ne yapmak gerekir?.. Genel Kurul bunun için çağrılıyor.

Arkadaşlar;

Bu ülkede yaşıyoruz, bu ülkede olaylar hepimizin içinde bulunduğu koşullarda cereyan ediyor, bu olaylarla iç içeyiz. Bu temel hak ve özgürlükleri yok etme eylemleri varsa bu yaşadığımız ülkede, demek ki buna karşı yapılması gereken davranışlar da vardır. Buna karşı durmak gerektiği de ortaya çıkıyor ve bu konuda görevli olanların görevlerini de yapması gerekiyor.

Biz savunma mesleği mensuplarıyız. Bizim yaptığımız iş, temel hak ve özgürlükleri ve yine başka bir deyimle insanların haklarını ve özgürlüklerini savunmaktır. Mesleğimizin bir adı savunma mesleği ve savunma mesleğinin yaptığı iş de budur. Bunu tek tek meslek mensupları, kişilerin haklarını yargı organlarında, Devlet organlarında savunarak

yaparız, meslek örgütü Barolar olarak bunu daha geniş alanda yaparız ve örgütleriniz, meslektaşlarımızın çalışmalarını, topluma karşı hizmetlerini en iyi şartlarda yapmasının şartlarını, koşullarını hazırlamak durumundadırlar.

Bunun yanında, eğer bir ülkede temel hak ve özgürlükler yok edilmek isteniyorsa, bunun karşısına çıkan güçler arasında hukukçuların da yer alması normal karşılanmalıdır. Gerçekten bugün Türkiye'de böyle bir durum var mı?..

Arkadaşlar;

Biz bu konuları, gündem maddesini oluşturan bu konuyu ilk kez ele almıyoruz. Olağan Genel Kurullarda, zaman zaman yaptığımız olağanüstü toplantılarda şu gündem maddesini teşkil eden konular ele alınmış, tartışılmış ve önlemler, bunları önleyici önlemler dikte edilmiş, bize düşen görevlerin ne olduğu saptanmış, bizim dışımızda görevli olanlar uyarılmış, tanınlar yapılmış ve Genel Kurul bu konularda görüşlerini belirlemiştir.

Bizin için niye önemli bu konu?.. Biz görevimizi hangi koşullarda yerine getirebiliriz?.. Bizim görevimiz, insan haklarını korumak, bir manada insan onurunu korumak ise, bu görev onurlu olarak ancak insan haklarına saygılı rejimlerde yerine getirilebilir. Bu kalkırsa, avukatlık mesleğinin görevlerini yerine getirmesi olanaksızlaşır. Yaşadığımız günlerde, yakın tarihte bunun örnekleri canlı olarak durmaktadır.

Temel insan haklarının saygı görmediği rejimler yakın tarihte bunun bir örneği nasyonel sosyalist hukukun hâkim olduğu 1930'ların Almanyası. Orada avukatların görev yapma durumları. İnsan haklarını savunacaklar böyle bir düzen içinde. Şimdi arkadaşlar; Alman hukukçularının böyle bir rejimde onurlarının nasıl ağır bir şekilde ortadan kaldırıldığı henüz tarihe geçmiştir; ana anılarda tazeliğini korunmaktadır. Ör-

neğin biz mesleğe girerken bir andımız var; "Namus ve vicdan üzerine meslek kurallarına, ahlâk kurallarına, hukuk kurallarına uygun davranmaya söz veririz." ve bu sözümüze uygun davranmaya çalışırız; fakat meslek, bu tür rejimlerde başka türlü yeminlere bağlanır ve meslek onuru diye bir şey ortadan kalkmaz. Onun içindir ki, çağımızda savunma mesleği mensupları, avukatlar, dünyanın her yerinde faşizme karşı mücadelede ön saflarda yer alıyorlar. İran'da Şah despotizminin yıkılmasında ön safta dövüşenler, çarpışanlar, yaşanlarını ortaya koyanlar ve toplumu sürekli uyaranlar avukatlar olmuştur. Bugün Pakistan'da dikta rejimine karşı mücadele verenlerin başında avukatlar geliyor. Arjantin'de, (Bizim ülkemizde şartlar kötüdür; fakat daha kötülere de var, bunun bir örneği Güney Amerika'da meslektaşlarımız yaşıyor) avukatların çoğu bugün cezaevlerindedir. Bir kısmı ortadan kaybolmuştur. Ne oldukları belli değildir. Müvekkilleriyle birlikte yazıhanelerinden alınarak ortadan kaybettirilmişlerdir. Güney Afrika'da beyaz azınlık dikta rejimlerine karşı yine avukatlar mücadele ediyor. Bunun bir anlamı var. İnsan haklarını koruma, biraz önce de söylediğim gibi ancak insan haklarına dayalı ve saygılı demokratik bir hukuk düzeninde mümkün olabilir.

Yalnız faşist rejimlerde değil, demokratik ülkelerde bile zaman zaman baskı rejimlerine başvurulmak isteniyor. Daha geçen ay örnek olarak arkadaşlarıma (eylem türlerini de burada tespit edeceğiz) bazı eylemler çok ters gelebilir onun için ifade ediyorum, Fransa'da Hükümet bir yasa tasarısı hazırladı. Yasa tasarısında suçüstü durumları genişletiyor. Savunma hakkı bu bakımdan azaltılıyor ve genellikle hâkinlerin takdir hakkına da dokunan hükümler getiriliyor yasa tasarısında. "Özgürlük ve Güvenlik" başlığını taşıyan bir yasa tasarısı. Bu Fransız Parlamentosuna sunulmuştur. Bu yasa tasarısına karşı Fransız hukukçuları direnişe geçmişlerdir. Hâkinler ve savcılarla birlikte Paris sokaklarında

cübbeleriyle yürüyüşe geçmişlerdir. Bunların fotoğraflarını da doküman olarak getirdin. Arkadaşlar; kamuoyunu uyararak Fransız Parlamentosunun kabul edebileceği bir yasanın çıkmasını Fransız hukukçuları önlemiş durundadırlar bugün. Bu hazırlanan tasarının yasallaşmasının mümkün olmadığı söyleniyor.

Temel hak ve özgürlüklere yönelik tehlikeler, saldırılar daha da ağır olursa durum ne olacaktır?.. Hukukçulara düşen görev nedir?.. Baş mı eğilecektir, seyirci mi kalınacaktır?.. Biz hukukçuyuz, bizim görevimiz yasaları uygulamaktır, yasaların niteliği ne olursa olsun yetkili organ yasa çıkartmakta serbesttir, biz de yasa uygulayıcısıyız, başka bir anlamda buna bazı uygulayıcılar için yasa papağanı derler, ki bunu bizim için söylemiyorum, söylenen laftır, biz sadece seyirci kalırız ve bizim görevimiz alanında ne gerekirse onu yaparız. Şimdi böyle olmadığı anlaşılıyor. Şu bakımdan anlaşılıyor: Barolar Birliği Genel Kurullarının kararları ve son Birlik Yönetim Kurulunun kararı.

Bizim Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulları bugüne dek aldığı kararlarda ve uygulamaya koyduğu işlemlerde insan haklarına aykırı girişimler karşısında tüm dünyanın saygınlığını kazanacak direnme örnekleri vermiştir. Danıştay kararlarının uygulanmaması, hukuk devleti ilkesinin yaşama geçmesinin önleneyeceği bir hareket Sakarya Kongresinde aldığımız bir kararla 4 Mart 1977 günü direnişe geçmiştir avukatlar. Bu eylem Uluslararası Hukukçular Birliğinin resmî bülteninde dünya hukukçuları için örnek bir davranış olarak gösterilmiştir ve amacına da ulaşmıştır.

Bu ülkede Devlet Güvenlik Mahkemeleri kuruldu, bir süre çalıştı, sonra Yasası iptal edildi Anayasa Mahkemesi tarafından. İptal şekil bakımından dışı, bir yıllık süre içinde yeni bir yasanın çıkması gerekiyordu. Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulları Devlet Güvenlik Mahkemelerinin

yargı organının bağımsızlığı ilkesine aykırı olduğunu objektif gerekçelerle belirtti. ve bu yasanın çıkmanası için direniş kararları aldı. Arkadaşlar; Türkiye Barolar Birliği bu eyleminde de sonuca ulaşmıştır.

Demekki, biz hukukçulara bazı durumlarda görev düşüyor toplum boyutunda ve bu görev yerine getirildiği takdirde olumlu sonuçlar ortaya çıkabiliyor.

Bugün Yönetim Kurulu gündeme biraz önce söylediğim bir olguyu getirdi, ülkenin içinde bulunduğu olgu. Şimdi bu durumun kaynağı nedir? Türkiye'de temel hak ve özgürlükleri tamamen ortadan kaldırmak, yahut sınırlamak, kullanılmasını engellemek, ki bu fiilen de bugün şu terörün hedeflerinden biri, haklar değiştirilmez de kâğıt üzerinde kalır, kullandırılmaz. Meselâ, şimdi insan istediği gazeteyi okuyabilir; fakat Türkiye'de bugün herkes istediği gazeteyi okuma hakkını kullanamaz bazı yerlerde, arkadaşların her halde buraya gelip anlacaklardır. Toplantı hakkı kullanılamaz hale gelmiştir. İnsanların değil seyahat hürriyeti, evlerinden çıkıp işyerlerine gitme hakları ortadan kaldırılmış duruma gelmiştir. Bu tabii bir amaçla yapılıyor. Bu nedir, bu nereden kaynaklanıyor, şimdi biz bunu burada araştıracağız mıyız?.. Bizim Genel Kurullarımız daha önceki kararlarında ve tartışmalarında bu konuları ele almış ve tanımlamalarını yapmıştır; haklı da çıkmıştır. Yani, tarih önünde Türkiye Barolar Birliği öngörüyle her halde saygıyla anılacaktır da-

ina.

Ocak 1978 tarihinde Genel Kurul 11 nci toplantısını yaptı. 9 ncu Genel Kurulda bu konu tartışıldı. Şöyle diyor Genel Kurul: "Genel Kurul, terörün asıl kaynağını oluşturan ve cinayet mangalarına yön veren bütün odakları ve özellikle kontr-gerilla adıyla bilinen hukuk dışı örgütün derhal ortadan kaldırılması gerektiği inancındadır. Genel Kurul, Devletten son yılların siyasal cinayetlerinin tüm failleriyle onlara destek

olan kurum, örgüt ve kişilerin en kısa zamanda saptanmasını ve bunlar hakkında işledikleri suçlara uyan cezaların gecikmeden verilmesi için adalete teslim edilmelerini ister." Genel Kurulumuz böyle diyor. Terörün odağını saptamıştır.

1979 Ocak'ında Eskişehir'de bir toplantı yaptık, 12 nci Olağan Genel Kurul toplantısı, daha açıktır ve tarihi bir belgedir. İzninizle okuyacağın: "Yurdunuz ve halkımız, Türkiye üzerinde çeşitli hesaplar içinde bulunan emperyalizmin ve işbirlikçilerinin saldırısıyla karşı karşıyadır. Saldırının ilk hedefi, Türkiye'nin Anayasal rejimini çökertmek, çoğulcu demokratik düzeni gerçekleştirme çabalarını ortadan kaldırmak ve Türkiye'de faşist bir dikta rejimi kurmaktır. Bu hedefe varmak için planlı ve örgütlü olarak sürdürülen bireysel şiddet eylemleri son günlerde (Ki, o zaman Kahramanmaraş olayları olmuştu) Kahramanmaraş'ta görüldüğü gibi kitle kıyımlarına dönüştürülmüştür. Bazı çevrelerce hâlâ sağ-sol çatışması diye gösterilmeye çalışılan şiddet olaylarının kaynağını faşist örgütlenmenin oluşturduğu görüşünde olan Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, Devletin bütün meşru güçlerini bu faşist örgütler ile yöneticilerini ve onlara bağlı canıler çetesini gecikmeden adalete teslim etmeye çağırırız." Şimdi Genel Kurul teşhisini çok kesinlikle ve açıklıkla koymuştur Türkiye'deki terörün kaynağının ne olduğunu ve yasal görünümü örgütlerle ilişkisini tespit etmiş ve görev çağırısında bulunmuştur. Bu çağırı yerini bulsaydı, Türkiye'de bugün çok şey değişirdi.

Genel Kurulumuzun Türkiye'de tırmanışını sürdüren ve giderek yaygınlaşan ve yoğunlaşan ve can güvenliğini ortadan kaldıran terörün odakları konusunda yaptığı tespitin yanlış olduğunu bugün söylemek mümkün değil, doğruluğu sabit olmuştur. Bu görüşün korunması gerektiği kanaatindeyim ve tartışılmaya müsait bir yönü de yoktur.

Şimdi faşist bir dikta rejimi kurmanın yolu neyeden geçer?... Fa-

şist bir diktanın kurulması yolu her şeyden önce Türkiye'de bugün yürürlükte olan demokratik Anayasal düzenin ortadan kaldırılmasından geçer. Can güvenliği ortadan kalkarsa, insanlar can derdine düşerlerse, artık hak ve özgürlükler yerine, sadece güvenliğin sağlanması isteği topluma hâkim olur ve bu özlentiler, faşist dikta rejiminin kurulması özlentileri bu isteklerini gerçekleştirme inkânını bulurlar. Bunun için Türkiye'de insanlar katlediliyor, topluluklarına dönüşüyor. Bir zamanlar Türkiye'de Endenozya tipi katliam yapılacağını söyleyenler bunu bir ölçüde başka bir şekilde uygulamaya koymuşlardır. İnsanlar bir gecede öldürülüyor, bugün günde sanıyorum 15-16'ya yükselmiştir, her gün onlarca insan öldürülüyor.

Bunun yanında terör bugün avukatlık mesleğini yapan arkadaşlarımıza yönelmiş durumdadır. Son zamanlarda çok sayıda meslektaşımız terörün kurbanı olmuş ve yaşanlarını yitirmişlerdir. Bu bir rastlantı mıdır?.. Niçin avukatlar üzerinde yoğunlaşıyor terör eylemleri?.. Bunun bir rastlantı olduğunu sanıyoruz. Mesleğin bir fonksiyonu var. Biz insanların haklarını koruyoruz, bağımsız yargı organı olarak çalışıyoruz, orada görev yapıyoruz; fakat orada dahi savunma mesleği mensuplarının can güvenliği ortadan kaldırılmak suretiyle, sindirilmek suretiyle görev yapamaz duruma getirilmesi, bağımsız yargı organının da işlemez duruma getirilmesi sonucunu yaratacaktır. Anaç budur. Bu yalnız bizde değil, dünyanın başka yerlerinde de oldu ve avukatlar sindirilmek amacıyla katledilmektedir. Sayın Başkan açış konuşmasında belirtti; bu görüşe uymamak mümkün değil, saldırı esasında temel hakların arasında yer alan, daha doğrusu tüm temel hak ve özgürlüklerin güvencesini oluşturan savunma hakkını kullanılmaz hale getirmek, hak arana özgürlüğünü kullanılmaz hale getirmek. Savunma mesleğine yönelik saldırıların amacı budur. Bunun karşısında Barolar ve Türkiye Barolar Birliği

suskun mu kalmalıdır?..

Arkadaşlar;

İnsanların kendilerini savunma hakkı meşru bir haktır, ortadan kaldırılamaz, hiç bir güç te bunu ortadan kaldıramaz. Bunun içindir ki, meşru müdafaa kabul edilmiştir, nefsin müdafaasının meşruluğu kabul edilmiştir. Biz başkalarının haklarını savunan bir mesleğin mensuplarıyız. Kendi yaşana hakkımızı savunmak durumunda ise, bunu elbette yapacağız ve bunu yaparken de Barolâr ve Barolar Birliği meslek mensuplarının can güvenliğinin sağlanmasında ne mümkünse yapmak durumundadırlar. Pozitif hukuk bakımından söylüyorum; her şeyden önce Yasa avukatlık mesleği hizmetlerinin en iyi şekilde görülmesi şartlarını yaratma görevini Barolara ve Barolar Birliğine vermiştir.

Şimdi ne yapılabilir?.. Avukatlara kendilerini savunmaları için, ki silahlı saldırı karşısında kalıyoruz, bu silahlı saldırı karşısında aynı silahı kullanma durumundayız, silah taşıma izni verilsin. Yalnız bu terör olaylarıyla ilgili değil arkadaşlar. Bu özünde avukatlık mesleğinin normal şartlarda yerine getirilmesi sırasında da avukatın silah taşımaya zorunluluğunu ortaya çıkartır, mesleğinizde bunun çok örneğini görmüştüzdür. Avukat zaman zaman husumet beslenen insandır. Silah taşımamanın, bir yerde mukabele etme bir saldırıya karşı, caydırıcı bir rolü vardır. Silah taşıyalım ve bunu arkadaşlarımız Barolar kanalıyla Barolar Birliği Genel Kurullarında bu isteklerini dile getirmişler ve sürekli bir yakınma konusu da yapmışlardır. Bugün, çünkü Resmî Gazetede sanıyorum yayınlanmış, geçen hafta birliste yayınlandı, kanu görevi yapanlar bir liste halinde, hâkim ve savcılar da o listede bulunuyor, Bunlara silah verilmesi konusunda Bakanlar Kurulu kararnamesi yasaya istinaden çıktı ve yürürlüğe girdi. Onların arasında avukatlar yok. Nedense; avukatlar kanu hizmeti görürler, Yasada kanu hizmeti gördükleri belirlenmiştir,

kamu hizmeti gören kişi, dar manada kamu görevlisi memur statüsünde değildir; ama geniş anlamda bir kamu hizmetini yerine getiriyorsanız bir kamu görevi de yerine getiriyorsunuz demektir. Nedense ayrılmış, hâkim ve savcılar bu listede yer almış ve biz de dün Resnâ Gazetede yayınlanan yönetmelikte... Arkadaşlar; onu da söyleyeyim, bu Yönetmelik değişikliğinin hayata geçmesi çok zor. Yüz binlerce insana silah verilme iznini öngörüyor bu Yönetmelikle. Bunun sonuçları nedir?.. Yalnız avukatlar değil, avukatlar o arada yer almakta, parti yöneticileri, gazeteciler, çeşitli meslek mensupları; yani âdeta herkes silahlanıyor. Her halde kamu görevlilerine silah vermede öncelik tanınacaktır; fakat bu Yönetmelikte herhangi bir meslek mensubuna öncelik söz konusu değil. Bu Yönetmeliğin hayata geçmesinde ciddî kuşkuların olduğunu belirtmek isterim. Birlik Yönetim Kurulu, bu konuda temaslari varsa ve meslektaşlarınıza da açıklarsa iyi olur. Çünkü, Pazartesi'den itibaren Barolar'dan bu konuda talepler gelecektir. Bunların karşılanması göreviyle karşı karşıya kalacağız. Bugün bir gazetede okudum, Kırıkkale fabrikasının yerli silahları şindiden bitmiş. Bunun temini bir sorun olacaktır. Gerek Baro Yönetimleri, gerek Barolar Birliği bu konuda yeni yeni yakınlamalarla karşı karşıya kalacaktır. Bunu da bu arada yüksek dikkatlerinize sunmak isterim.

Arkadaşlar;

Şimdi terör tırmanışını sürdürüyor planlı bir şekilde ve pervasızca sürdürüyor. Bunun karşısında Devletin yetkili organları görevlerini yeterince yapmıyorlar. Bir gerçek, bir olgu olarak söylüyorum, hatta zaman zaman bazı nitelikli terör eylemleri Devletin bazı unsurlarında hoşgörü de görüyor, müsamaha da görüyor. Bu şartlar altında terörün önlenmesi giderek çözülmesi olanaksız duruma gelen bir bunalıma dönüşmektedir. Bu sokaktan gelen terörün yanında Devlet terörü. Devlet

te yeni baskı uygulamalarıyla ve sıkıyönetimlerle vatandaş yahut aydın halk iki yanlı terör tehdidi altında kalmaktadır. Birisi sokaktan gelen terör, birisi Devlet terörü. Şimdi bunlar birbirine koşut olarak giderken birden bire gündeme Anayasa değişikliği geliyor.

Arkadaşlar;

Yine Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunun 1961 Anayasası değiştirilmesi veya geliştirilmesi, uygulanması, yaşama geçmesi konusunda bağlayıcı kararları vardır. 1961 Anayasası şu veya bu yönde değiştirilebilir, ileriye dönük olarak değiştirilebilir. İstanbul'da toplanan Olağanüstü Genel Kurulda bu konu tartışıldı, hatta bir Anayasa değişiklik tasarısı da hazırlandı. Yani, bu da gösteriyor ki, Anayasalar değişebilir; fakat bizim 1961 Anayasası hangi yönde değiştirilebilir, hangi yönde değiştirilenez. Şimdi Anayasa değişiklikleri adı altında ortaya konan özlemler ve Parlamento'ya da bir bölümü yansıyan özlemler özünde Anayasa değişikliğidir?.. Bu da değil. Ben bunu da kısaca belirteyim. Anayasa değişikliği adı altında ortaya konan istekler özünde Anayasayı ortadan kaldırmaktadır; yani şu bizim gündem maddemizde yer alan Anayasal temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırma girişimidir. Şimdi Anayasada değişiklik usulleri düzenlenmiş. Bir de değişemez bir hüküm var, daha doğrusu Anayasanın değişemez bir niteliği var. O nedir?.. Değişemez tarafı Cumhuriyet şeklindedir. Cumhuriyet sadece biçimsel olarak (Biz hukukçular bunu kamuoyuna duyurmak zorundayız) Devlet Başkanının sadece veraset suretiyle intikal etmemesi midir?.. Hayır, değil. Bu yolda adı Cumhuriyet olan meselâ Güney Amerika modeli devletler vardır. Bizde isteniyor Başkanın halk tarafından seçilmesi; ama bu seçim onaylamadır sadece. Bizim Anayasamızda değişemez olan Cumhuriyetin niteliği belirtilmiştir. O nitelik nedir?.. İnsan haklarına dayanan millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti. Şimdi bu niteliklerden herhangi birini ortadan kaldı-

rırsanız, bu Anayasada değişemez olan Cumhuriyeti ortadan kaldırmış olursunuz. O da meselâ hukuk devleti. Hukuk devletinin en önenli görünüşü, hukukun üstünlüğü; ama hangi hukukun üstünlüğü?.. Hukukun üstünlüğü derken bizim sürekli olarak savunduğumuz her halde meselâ nasyonel sosyalist türünden bir hukukun üstünlüğü değil. Nitelikleri belirtilen demokratik evransel bir değeri vardır, o hukukun üstünlüğü. Şimdi bunu değiştirmeye kalkarsanız, hukuk devleti ilkesini bize Anayasa Mahkemesi denetimini ortadan kaldırırsanız, Danıştayı ortadan kaldırırsanız, hukuk devleti ilkesi de ortadan kalkar ve demokratik Cumhuriyet ortadan kalkmış olur. Bu, bir değişiklik değil, sonuçta bir ilga. İlga yetkisini Anayasamız hiç bir devlet organına vermemiştir. Bu bir fiilî durum olabilir. 146 ncı maddede yazılı ilga eylemi niteliğindedir. Bunun da böyle tanımlanması gereklidir hukuksal açıdan.

Arkadaşlar;

Ben bu sıcakta sizlerin fazla vaktini almak istemiyorum. Özünde Anadolu'nun çeşitli Barolarından delege arkadaşlarımız gelmişlerdir. Türkiye'de bugün herkes aynı durumda. Derece derece farklılıklar var. Biz İstanbul'da yaşıyoruz; fakat şunu burada ifade edeyin; evimizden çıkarken başımıza o anda ne geleceğini bilmiyoruz. Yolda giderken başımıza ne geleceğini bilmiyoruz. İşyerimize giderken ne olacağını bilmiyoruz. Evimize giderken ne olacağını bilmiyoruz. Bir de arkadaşlar; insan sokakta bir tehlikeye maruzdur; ama evine gelir, evinde bir güvenliği vardır. Bugün insanların evlerinde de bir güvenliği kalmamıştır. Her an konut dokunulmazlığı; yasalar bunu özenle belirtmiştir, bunun artık Türkiye'nin her tarafında olan görünüm. Bizim yaşadığımız kentte te aynı durum vardır; ama sanıyorum ki, daha başka yerlerde meslektaşlarımız daha zor durumlarda yaşıyorlar. Onları dinlemekte yararlar var.

Gündem konusunu Yönetim Kurulu çok geniş tutmuştur. Sanıyorum ki,

burada liberal bir anlayış hâkim olmuştur, geniş bir çerçeve içinde konuların tartışılması istenmiştir. Şimdi bu geniş gündem maddesi içinde konuşulacak çok şeyler var. Devlet teröründen bahsettik. Türkiye'de yalnız Anayasa değişikliğiyle, terörle insanların hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması yoluna gidilmiyor. Herkes bir suçlama karşısında kalabilir. Bugün Türkiye'nin büyük bir bölümü sıkıyönetim rejimi içindedir. Sıkıyönetimlerde insan özgürlükleri, hakları durdurulabiliyor, askıya alınabiliyor. Alınabiliyor; ama askıya alınamayacak haklar var, özgürlükler var. Suçlananın niteliği ne olursa olsun arkadaşlar; kimsenin işkence altında tutulmasına, işkence ve eziyet görmesine hiç bir düzen, olağanüstü rejim izin vermemiştir. Anayasada bir işkence ve eziyet yasağı vardır. Bu pervasızca çiğneniyor. Yeni bir olgu da değişik şüphesiz. Şimdi biz avukatlar olarak bunun ıstırabını en derinden duyan insanlarız. Buna seyirci kalmamız mümkün mü?.. İnsanlar kayboluyor. Kaybolurken ana, baba, evlât kayboluyor, evlât babasını kaybediyor, baba evlâdını kaybediyor, kardeş kardeşi kaybediyor. Avukat olarak bize gelir, "Nereye gitti?.." diye. Ararsınız, öldü mü, kaçırıldı mı, devlet mi gözaltına aldı, polis mi gözaltına aldı?.. Bunları bir avukatın bu yolda hizmet ifa edememesi bugün meslek sorunlarımızın en başında gelir; yani meslek onurumuzu da zedelenektedir.

Sonra, tutuklama kararında gözaltına alınan kişinin en yakınına bildirilir. Bunun bir anlamı vardır. Bildirilmek bir yana, bir avukat araştırma yapsa sonuç alamıyor. Gözaltı sırasında avukatlık mesleği görev yapmıyor ve insanlar (Bugün tüm dünyanın ilgisini çeken Uluslararası Af Örgütü ele almıştır, dünya kamuoyuna yayılmıştır) akıl almaz işkenceler karşısında bırakılıyorlar. Buna Türkiye'de hukukçular seyirci mi kalacak?.. Seyirci kalması mümkün değildir. Sanıyorum ki, gündem maddesi içinde bu da görüşülecektir. Bunun önlenmesi için avukatların gözaltına

alınan kişilerle görüşmesi bizim Genel Kurullarda daha önce tartışıldı ve kararlar alındı. Yasal hiç bir engel yoktur. Bu fiilen engellenmektedir. Bu yolda da gerekli önlemlerin ne olacağı burada tartışılmalıdır.

Arkadaşlar;

Diğer yandan Meclise sunulan yasa tasarıları var, Sıkıyönetim Yasa tasarısı var. Bu Yasa tasarısında gözaltına alma süresi bugün 15 gün, bunu süresiz duruma dönüştürecek hüküm vardır. Sıkıyönetim mahkemelerini daha bağımlı hale getirecek hükümler vardır. Savunma hakkını âdeta yok edici hükümler vardır. Bunlar karşısında biz hukukçular olarak susacak mıyız?.. Yani, temel hak ve özgürlüklere yönelik tehlikeler yalnız terör eylemlerinden gelmiyor; yani bu Devletten de meşru temellere dayandırılarak getirilmek isteniyor. Bunlara karşı da Olağanüstü Genel Kurul elbette gereken tartışmaları yapacak ve meslektaşlarınıza, kamuoyunu uyarıcı görüşlerini ortaya atacaktır.

1481 Sayılı Bir Yasa var. Arkadaşlar; bizim Genel Kurulumuz ölüm cezasının karşısındadır. Ölüm cezasının kaldırılması için önceki Genel Kurullarımızda karar verilmişti. Bizim meslektaşlarımız hunharca öldürüldü, pusuya düşürüldü, katilleri bulunamıyor. Katili bulunsa (Duygusal bir tepki olarak söylüyorum arkadaşlar) benim bir meslektaşımın Rahmetli Can'ı yerde kanlar içinde gördüm. O anda katili yakalasan, duygusal bir insanın ben de, değil öyle asnak falan yapmayacağım şey yok, insanlıktan çıkabilirdim o anda; ama biz tabii hukuk kanunlarını görev yaparken korunak durumunda meslek mensuplarıyız, duygusal hareket edemeyiz. Biz ölüm cezasının karşısındayız. Yine de karşısındayız; yani yinede bu hunharca cinayetlerden yakalanabilenler hapisanelerden kaçmazlarsa, idam cezasının bugün uygulanması da yakalanma şartına bağlı, cezaevinden çıkarılmama şartına bağlı, öyle bir durumda idam edilebilecek. Biz bunun

karşısındayız yani. Bunun bir dayanağı yaşama hakkı, yaşama hakkına olan saygı, Devletin yaşama hakkını kaldırma yetkisi olmadığına inanıyoruz.

12 Mart döneminde kabul edilmiş 1481 Sayılı Yasa Eylül 1971 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Başlığı, "Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanun."

Arkadaşlar;

Aranan tutuklu, sanık hakkında tutuklama müzekkeresi verilmiş yapıt aranıyor yahut hükümlü, kaçmış. Bunun aranması sırasında kolluk kuvvetlerine yürütme organı şöyle bir yetki veriyor; "Sen bunu vurabilirsin." İçişleri Bakanlığı o Yasaya istinaden bir kararname çıkarttı. Ülkenizin şartlarını düşünmemiz gerekir. Yasaları uygulayacak olan bu memlekette yaşayan insanlardır. Polis olarak hepsine saygın var, bir şey söylemiyorum; ama bunun uygulamasında şimdiki olayları düşünürseniz bu Yasaya dayanarak yapılmayan olayları, birçok masum insanın; yani duymamıştır, araba kullanan arkadaşlarımız çoktur, arabayla gidiyorsunuz, arkanızdan size bir "Dur" dendi, duymadınız, hayatınız gidebiliyor ve çok sayıda masum insan hayatını kaybetmiştir. Manzara bu. Bir de böyle bir yasaya dayanarak yetki veriyorsunuz. "Benzettin" diyecek adam. Bırakın aranan kişileri, "Benzettim" diyecek. Bu sokaktaki terörden daha ağır arkadaşlar. Devlet güçlerine dayanan terör, öyle bir döneme gelinir ki, bu terör aranır arkadaşlar, hafifmiş deriz. Yani, Devlete dayalı terör ülkeyi cehenneme çevirebilir. Bu Bakımdan 1481 Sayılı Yasanın Anayasaya aykırı niteliğine, ölüm cezasına karşı olan Genel Kurul her halde bu Yasanın da değerlendirilmesini yapacaktır.

Arkadaşlar;

Biz hukukçularız. Açık konuşalım, bu deyinler, günden maddesi, "temel hak ve özgürlüklere yönelik..." Adını koyalım. Türkiye'de yalnız

bizin ülkenize de özgü değil, yalnız bizim toplumunuzun başından geçmedi, böyle bir durumda yaşıyoruz. Türkiye bugün bir faşist tehlike karşındadır. Faşizm Türkiye'de uzun süreden beri örgütleniyordu, örgütlendi, örgütünü tamamladı. Bugün geriye doğru gidelim, 1974-1975'te başlayan tırmanış, örgütlenmenin tamamlanışı ve bir ölçüde cepheler kurulmasından sonra Devlet inkânlarından yararlanılması olanağının ortaya çıkması, bugün Türkiye'de faşizmi çok ciddi boyutta bir tehlike durumuna getirmiştir. Faşizme karşı mücadele yalnız ülkenizde söz konusu değil, başka ülkelerde de var, bir mücadelenin Türkiye'de yapılması gerekiyor. Biz hukukçuyuz, hukuk alanında bu görevi yaparız; ana bizim gücünüz nihayet bize göredir, bunun daha geniş ölçüde demokrasi yanlısı bütün kuruluşlar, kişiler bu tehlikenin bilincinde olarak birleşirlerse bu tehlike geriletilebilir; yani geriletilmesi bakımından söylüyoruz. Tehlike faşizm tehlikesidir. Bunun kökeni çok gerilerde; fakat 1965'lerden sonra bu açıkça örgütlenmiştir, resmî kuruluşları vardır, resmî olmayan kuruluşları vardır. Adan öldürme için herkesin gözüönünde kamplar kurulmuştur. Yani, bunlar yaşadığımız olaylar, adını koyalım. Bunun karşısında Barolar Birliği Genel Kurulları bugüne dek görevini yapmıştır. Bundan sonra da yine yapacaktır, bundan eminim, hiç bir kuşku yok; fakat bunun için ağırlığı olan bir kuruluş olan Türkiye Barolar Birliğinin bu konuda uyarı görevini daha etkin bir biçimde yapmalı ve bir ölçüde toparlayıcı olmalı, tehlikeyi belirtmeli, belirtmekle de kalmamalı, birleşme çağırısı, faşizme karşı birleşerek karşı durma çağırısında da bulunmalıdır.

Biz bu konuda bir karar tasarısı hazırladık. Bu karar tasarısını biraz sonra Başkanlığa sunacağız. Bu karar tasarısında önerilerimizi, gündemde öngörüldüğü gibi eylem türlerinin ne olabileceğini tespit ettik ve gerekçeleriyle yazdık. Bunları yüksek onayınıza sunacağız biraz sonra.

Vaktinizi aldım. Mikrofon da olmadığı için konuşmak da güç. Beni

dinleme zahmetinde bulunduğunuz için sizlere teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum aziz arkadaşlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederiz Sayın Orhan Apaydın.

Muhterem arkadaşlar; Barolar Birliği Genel Kurullarınının yerleşmiş teamülleri var. Her toplantı sonunda bir bildiri yayınlanır. Bunun için bir Bildiri Komisyonu seçmek üzere isin bildirmenizi rica ediyorum.. Seçilecek arkadaşlar burada yapılan konuşmaları dinlerler, kendi aralarında toplanırlar ve bildiriye oluştururlar.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya)- Sayın Başkan; Komisyonun teşekkür tarzı hakkında maruzatın olacaktı konuşmam içinde. Bu hususu bilginize sunmak istedim.

BAŞKAN- Söz sıranız var zaten.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya)- Ana, Komisyon seçilmiş olursa benim konuşmam muallakta kalabilir.

BAŞKAN- Onun için isin hazırlanmalarını rica ettim arkadaşlarından.

Söz sırası Sayın Doğan Reyhanlı'da, buyurun.

DOĞAN REYHANLI (Konya)- Arkadaşlar; Sayın İstanbul Baro Başkanı Orhan Apaydın neseleyi gereğince açıkladı. Yalnız ben bunu Konya ile biraz somutlaştırmak istiyorum.

Türkiye'nin içinde bulunduğu durum, % 150'yi aşan bir enflasyon, Devletin faiz hadlerini yükseltmesi, kara paraya (Ki, zannediyorum dünyada bir tek İsviçre'de var, gangsterlerin parasını saklarlar) bankalarımıza kabul ettirmesi gibi gerçek anarşi ister istemez topluna da yansıtıyacaktı zaten.

Bu anarşi yanında, dünyanın her yanında olduğu gibi Türkiye'de de terörden kaçınılmayacak. Kaçınılmayacak; ana dünyadaki terörle Türkiye'deki terör arasında çok değişik bir fark ortaya çıkıyor. Biz bunu Konya'

da somut olarak yaşıyoruz. Konya'da terör Devlet eliyle ve Devlet tarafından yönetilmektedir. Bunu söylerken şunu kasdetmekteyim; terörün yanında Devlet kuvvetleri vardır, polis. Teröristler polisle işbirliği halinde hareket etmektedirler. Öyle laflar geliyor ki kulağınıza, Divana vereceğim dosyada bahis konusu edilen yüzen, gezen tabancaların polis tarafından taşındığı iddiası bile kulaktan kulağa yayılmaktadır. Bu, Türkiye için çok acı bir şey; ama şu gerçeği bizzat yaşamaktayız; Konya'da şikâyet mercii yoktur. En başta ben kendi çocuklarımdan ve kendimden biliyorum.

Şimdi olaylar nasıl patlak verdi ve sonuçta ne oldu ve olmakta?.. Arkadaşlar; olayların başlangıcı bu yılbaşıyla birlikte başlar. Olaylar başta avukatlara yönelik bir saldırı olarak başlamıştır. Bir avukat arkadaşımız öldürülmüş, iki avukat arkadaşımız yaralanmıştır, ağır yaralı. Öldüren, TİT tarafından; yani Türk İntikam Tugayı tarafından azmettirilmiş, kendisinin iftiharla ÜGD'li olduğunu söyleyen bir kişidir. Sonradan azmettirenlerin kim olduğu ortalıktan kayboldu. Savcı dosyada mevcut iddianamenin altına bir not düşmüştür ve bu notta azmettirenler hakkında ayrıca tahkikat yapılmaktadır diye ağır cezaya iddiananeyi vermiştir. Avukat arkadaşlarımızı vuran kişi Konya dışından gelmektedir. Konya'da suç işleyen zaten genellikle dışarı illerden getirtilmektedir. Sokakta gezilenmektedir. 28 Mayıs günü Gün Sazak'ın ölümü bahane edilerek Konya'da terör estirilmiş, ÜGD'ye kayıtlı faşist odaklar tarafından okullardan, neredeyse ilkokullardan çocuklar çıkarılarak sokaklarda bağırılmış, veliler çocuklarını almanışlardır. Hatta hatta Cumhuriyet Başsavcısı yasa-ya aykırı olarak bu yürüyüşe katılan sadece kendi çocuğunu çıkartmıştır, işe el konmuştur.

İki mahallemiz vardır; Uğurlu, Aydınlık. Son günlerde burada zorla evlere girme eylemleri başlamıştır, boş veya dolu. Eşyalar kapının önünde

haraç nezat satılmıştır polisin gözüönünde. Kapılar kırılmıştır, faşist kişiler içeri oturmuştur, buna evsahibi herhangi bir müdahalede, şikâ-yette bulunamamıştır, bulunamaz. Karakola gitme cesaretini biz avukatlar bile hiç birimiz gösteremeyiz. Konya'da durum maalesef budur. Zannetmiyorum ki Türkiye'nin diğer bazı illeri de bundan soyutlanmış olsun.

Arkadaşlar;

Şu dosyayı okuyan sıradan bir polis iki de arkadaşını aldığı zaman odağın köküne inebilir. Açıkça bellidir, hedefler önceden saptanıyor, "Gidip şunu öldüreceksin" diyorlar, elini kolunu sallaya sallaya yazıhanelere geliyor ve arkadaşlarımızı teker teker vuruyor. İki avukat arkadaşımız göç etmiştir, biri de göç etmek üzeredir. Mahalleden mahalleye göçler başlamıştır. Hiç birimiz gece sokağa çıkmayız. Her halde yaşından olacak, Konya'da en rahat hareket eden avukat arkadaşlardan birisi benim. Diğer avukat arkadaşlar önüne, arkasına, sağına, soluna dikkat etmek zorunda kaldıkları için sinir küpü olmuşlar. Eve giderken gelirken hiç birinin yaşam emniyeti yoktur. Polise gidemeyiz, kesinlikle hiç kimse polise gidemez, hatta Valiye bile. Olay olduğu zaman Vali ortalıktan kaybolur veya kapıyı kitler içeride oturur.

Şimdi bu koşullar içinde Türkiye'de faşizmden ve terörden bahsederken, bunun nereden kaynaklandığı açık açık kendiliğinden ortaya çıkmaktadır bence. En fazla Barolar Birliğinin üstünde duracağı, yetkili mâkanlarda yapacağımız eylenler ve aynı zamanda sözle, yazıyla, bellidir. Devlet bugün faşizmi tırmandırma yolunda hareket etmektedir. Arkadaşlar; buna Türkiye'de kimsenin hakkı yoktur. Anayasanın bazı maddelerini çalıştırıp, bazı maddelerini çalıştırmamak, kâğıt üzerinde bırakmakla, Devlet güçlerini Devleti koruyan vatandaşlar diye bazı kişilerin arkasına düşürmekle Türkiye'de terörün ortadan kalkacağını zannetmek büyük bir

yanılıdır. Eğer biz gerekli cesareti göstermez isek, bu faşizm en kısa zamanda, belki bir gün, belki bir ay, belki bir yıl sonra tepenize oturacaktır, zaten oturmuştur bence. Bir ülke düşünün ki, seyahat özgürlüğü yok. Bugün benim çocukların sabah benle beraber kalkmıştır, ben Konya'ya dönünceye kadar kesinkes evden dışarı çıkanadıkları gibi (Zaten çıkamazlar) benim dönüşümü bekleyeceklerdir yenek yeneden. Çünkü, Konya garajlarından sağ salim inip eve gitmek bir sorundur, önünde de karakol vardır arkadaşlar. Cumhuriyet Gazeteleri yırtılmakta, tekme tokat silleyle dövülmektedir vatandaşlar asgarî koşulla. Zannetmiyorum başka illerde böyle kulağımıza gelen, Erzurum, Kayseri, Nevşehir, Kırşehir bizden pek farklı olsun. Orada da arkadaşlar var. Ümit ederim onlar da benim gibi konuyu olduğu gibi ortaya koyarlar.

Söyleyeceğim bundan ibarettir. Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Doğan Reyhanlı'ya teşekkür ederiz.

Dosyayı gereği yapılmak üzere Barolar Birliği Yönetim Kuruluna havale ediyorum.

Sayın Yücel Önen, buyurun.

YÜCEL ÖNEN (Diyarbakır)- Muhterem arkadaşlar;

Benden önce konuşan değerli meslektaşların, bugün gündem maddesi haline gelen konuların nereden kaynaklandığını ve kinler tarafından yapıldığını; yani faşist uygulama bulunduğunu açık olarak ortaya koymuşlardır. O halde, bu uygulamaların kinin tarafından, kine karşı ve ne zaman yapıldığının biraz üzerinde durulması gerekeceği kanısındayım.

Sayın Orhan Apaydın'ın da belirttiği gibi 1979 Genel Kongresinde bu husus açık olarak belirtilmiş ve bunun açık odaklarının emperyalizinde bulunduğu belirlenmişti.

Hepinizin bildiği gibi faşizm, finans kapitalin en gerici, en şoven ve en emperyalist öğelerinin teröre dayanan açık uygulamalarıdır.

İşte bugün de ülkenizde uygulanmak istenen bu Anayasal temel hak ve özgürlüklere yönelik yok etme, kısıtlama, engelleme uygulamaları tamamen faşist devletin tenellerini atmaya yönelik davranışlardır. Bu uygulamaları iç ve dış emperyalistlerin, emperyalist güçlerden soyutlayarak çözümlenmek bizi hatalı sonuçlara vardırır kanısındayım. Bu bakımdan faşist uygulamaları isteyen emperyalist güçlerin bugünkü Türkiye'deki ekonomik durumuna kısaca şöyle bir iki gözatmakta fayda var sanırım.

Bugün Türkiye'nizde üretim ve sermayenin yoğunlaşması, ekonomik yaşanda kesin rol oynayan tekellerin oluşması olgusunu görmekteyiz. Yine emperyalizmin öğelerinden banka sermayesi ile sanayi sermayesinin birleşmesi, finans kapitale dayanan bir malî oligarşinin de bulunduğu hepimizin malumudur. Yine sermaye ithalinin taşıdığı büyük önem, uluslararası tekellerin ortaya çıkması ve bunun yurdumuzda örneklerinin verilmesi ve birçok kanun teklifleriyle bunun yoğunlaştırılması açık olarak emperyalizmin, iç ve dış emperyalistlerin yurdumuzda oyun oynadığının açık delilleridir.

Bu durum karşısında burjuvazi ne yapacaktır?.. Zira, bir zaman kendisinin gelişmek için istemiş bulunduğu hak ve özgürlükler kapitalist toplumun kalkınması yolunda bugün engel haline gelmiştir. Onun içindir ki, 1961 Anayasasının getirmiş olduğu birçok demokratik hak ve özgürlükleri kaldırmak veya kullanılmaz hale getirmek için Anayasa değişikliği ve birçok kanun teklifleriyle karşımıza çıkmakta ve bu faşist uygulamaları yurdumuzda uygulanmak istenmektedir. O halde, faşist uygulamalar emperyalist güçler tarafından burjuva aracılığıyla emekçiler üzerinde ve Türkiye'nin demokratik güçleri üzerinde, avukatlar üzerinde, doktorlar üzerinde uygulanarak bunları bir yıldırma politikası haline getirmek ve bunları gerileterek, kendilerinin arzuladıkları faşist diktatörlüğü kurmak emelindedirler.

Şimdi bu tablo karşısında şematik bir sonuç çıkarmamız lâzımdır. Çünkü, böyle bir toplunda emekçi sınıflar mücadelesiyle onlarla bütünleşen demokratik kurumların, Anayasal hak ve özgürlükten yana güçlerin toplum içindeki etkin görev ve mücadelesini unutmak olur. İşte Birliğimiz bu görev bilinci ve mücadele azmi içinde bugünkü somut koşullarda faşizm uygulamalarını geriletme, ülkenizde demokratik, sosyal bir hukuk devletinin kurulması ve yaşatılması için eylem türlerinin saptanması için toplanmış bulunuyoruz. Bu saptanmayı yaparken, şu kısa izahatımızda verdiğimiz önerilerin de gözönünde bulundurulması gerektiği kanısındayım.

Bir de, özellikle savunma özgürlüğü üzerindeki baskılar bugün her Baroda, her davada görülenekte, bu hangi konularda yapıldığının da üzerine basmanız gerekir. Meslektaşlarımızın bir silah veya eroin kaçakçısını veya Devlet kasasından milyonları çalmış bulunan bir kişinin savunuculuğunu yaptığı zaman bunun üzerine baskı yapılmamaktadır. Baskı, siyasî suçluları savunan meslektaşlarımız üzerine yapılmaktadır. Bu bakımdan da bu yukarıda belirttiğimiz görüşlerin ışığı altında savunmaya karşı, savunma hakkına karşı girişilen baskıların da bu değerlendirmenin ışığı altında görmemiz gerekir.

Şimdi bu baskılardan somut bir örneği daha 14.5.1980 tarihinden 30.5.1980 tarihine kadar gözaltında bulunan ve Baronuza kayıtlı Mahmut Bilgili'ye uygulanan uygulamalardır. Arkadaşlar; bu arkadaşımız evinden alınır ve götürülür ve kendisine, "Bu siyasî davaları niçin takip ediyorsun?.. Bu davaları takip etmeyeceksin. Diyarbakır Barosundan gideceksin ve başka yerde mesleğini yapacaksın" gibi baskılar yapılır, elektriğe tutulur ve Cumhuriyet Savcılığından aldığımız raporda da işkence kısımlarını belirteceğim.

Bir de, somut olarak Diyarbakır sıkıyönetim mahkemelerinde görev

yapan arkadaşlarımızın karşılaştıkları uygulamaları kısaca anlatmak isterim.

Gözaltında bulunduğu sürece sanıkla avukatın görüşmesi katiyen yasaktır. İkincisi, tutuklu cezaevine konduktan sonra savunmanın gereği müvekkil ile vekil münasebetleri birçok engellerle kısıtlanmakta ve müvekkille konuşma süresi çok kısa olarak sınırlandırılmaktadır. Müvekkille konuşurken yanınızda bir görevli bulunmakta ve bu suretle müvekkille serbest konuşma ve savunmanın gereğini yapmanız inkânsızdır ve konuştuğunuz yer de, iki metre aralıklı tel örgünün arasından bakarak konuşmak mecburiyetindedesiniz. İnceleme safhasında bulunan dosyalar da, gerek Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve gerekse Askerî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre avukatın görmesi gerekli belgeler veya okuması icap eden ifadeleri okuyamamakta ve hatta sorgulama yapılacak günde nazara alınması için dilekçe vermeye gittiğinizde savcıya çıkamamaktasınız, bir posta vasıtasıyla dilekçenizi vermek durumundasınız; ki dilekçenizde bazı hususları şifahen de belirtmeniz gerekir, bu imkândan da yoksunuz. Bu durum karşısında arkadaşlarımızın yaptıkları savunmaların ne kadar kısıtlanmalar altında görüldüğünün somut misalleridir.

İşkence olaylarından da kısaca bahsetmek isterim. Bugün Türkiye'de düşünce ve siyasî suçlardan dolayı işkence olgusu günün en önemli konularından biri halindedir ve yoğun biçimde de uygulanmaktadır. Bir toplunda işkencelerin yoğunlaşmasını Sayın Doktor Erdal Atabek 25.6.1980 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde kısa olarak şu şekilde özetlemektedir: "Az gelişmiş ülkeler, sosyal çalkantılar içindeki ülkeler, sosyal sınıflar arasındaki çatışmaların yoğunlaştığı ülkelerde işkence olayları daha yoğunlaşır. Bu ülkelerde çalkantıların yoğunlaştığı dönemlerde işkence de yoğunlaşır. İşkence olgusunun sınıfsal konumu bu dönemlerde belirlenir" diyerek, işkencenin bir sömürüyü sürdürme aracı olduğunu vurgulamakta ve

işkencenin sınıfsal işlevine karşı çıkmanın bütün demokratik güçlerin görevi olduğunu açık olarak belirtmektedir. Bu suretle, gündeminiz konusunda bulunan yok etme, engellene, kısıtlama ve işkencelerin kinin tarafından, kimlere karşı ve ne zaman yapıldığını şu kısa izahatınızda belirlemeye çalıştın.

Şimdi bölgemizdeki siyasî suçlardan dolayı yapılan işkencelerden bazı somut örnekler vermek istiyorum:

Genel-İş Şube Sekreteri Nazif Kaleli, işkence sonrasında disk kaymasından mütevellit felçli durumda halen Diyarbakır Sıkıyönetim Cezaevinde yatmakta ve doktor raporuyla kendisinin Diyarbakır'da tedavi inkâni olmadığı belirtildiği halde İstanbul veya Ankara'ya gönderilmekte ve ölüme terk edilmektedir.

Aysel Öztürk adındaki bir genç kızımız, işkenceler sonucunda aylardan beri kanama ve sancılar içinde bulunmakta ve bütün ısrarlarımıza rağmen bir kadın-doğum mütehassısına gösterilmesini talep ettiğimiz halde gösterilmemiş, kendisi müteaddit defalar sancılandığı ve dayanamaz hale geldiğinde hastaneye götürülmekte, aspirin veya buna mümasil ilâçlar verilmek suretiyle geçiştirilmekte ve bir de üstelik götürüldüğü zaman ağza alınmayacak galiz küfürler ve hakaretler yapılmaktadır.

Yine Mehmet Ecel isimli sanık da, işkence nedeniyle halen Diyarbakır Sıkıyönetim Cezaevinde felçli durumdadır ve tedavisi yapılmamaktadır.

Baronuza kayıtlı Mahmut Bilgili, 14.5.1980 tarihinde gözaltına alınmış, 30.5.1980 tarihinde serbest bırakıldığı tarihe kadar gözaltında bulunduğu süre içinde cereyana tabi tutulmak, dayak, cop vs. vurulmak suretiyle ifadeleri alınmış, zabıt tutulmuştur. İşkence gördüğü, Diyarbakır Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Kliniğinin 9.6.1980 tarih, 457 sayılı raporuyla sabittir.

Yine son zamanlarda olan başka bir olay da, 31.5.1980 tarihinde gözaltına alınan 7 polis memuruna yapılan işkencelerdir. Bu polis memurlarından Cavit Berhan serbest bırakılmış ve bize müracaat ettiğinde biz de arkadaşlarımızla birlikte Cumhuriyet Savcılığına müracaat ettik. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığının 980/2990 hazırlık numarasıyla Diyarbakır Tıp ve Numune Hastanesinden 10 günlük işi ve gücüne mani olur raporu aldık. Yine bunların şeriki saydıkları polis memurları Davut Öcal, İlyas Doğan, Halit Çiğdem, Şehzade Ozan'ın işkence gördükleri belirtilerek, 20.9.1980 tarihli dilekçemizde hastaneye sevkedilmeleri için Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesine başvurduk, halen bir sonuç alamadık.

Yine Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi, dava dosyalarında 980/310 esasına kayıtlı dava dosyasında sanık Sedat Durkan'ın sorgusunda "Bizi bayıltıncaya kadar dövdüler. Baygın bulunduğumuz sırada bir kâğıt getirip bize inzalattılar." Bir başka dosyada Mehmet Yusuf Kılıç, "Kendisine, Muzaffer Tekeş'e, Muzaffer Tekeş'in kızkardeşi ve kız arkadaşına gözleri önlerinde insanlık onur ve şerefine yakışmayacak şekilde hakaret ve işkence yaptıklarını" açık olarak belirtmişlerdir. 980/119 esas sayılı dava dosyasında, sanık Abdullah Kiran, "Kendilerine işkence yapıldığı ve olayı kabul etmedikleri için kâğıtları inzalattıklarını ve işkence gördüğünün Diyarbakır Devlet Hastanesince saptandığını" belirtmiştir.

Sayın arkadaşlar;

Bu örnekleri çoğaltmamızın (Belki de fazla örnek verdik) sebebi, biraz işkence olgusunun yoğunlaştığını ve Diyarbakır ve havalâsinde de bu yoğunluğun daha da arttığını belirtmek istedim. Tabii Doğu ve Güneydoğu havalesindeki işkencelerin bir nedeni de, faşizmin gereği olan ve baskı rejiminin gereği olan bazı vatandaşlarımıza "Sen Kürtsün, bu vatandaş işin" gibi gerekçelerle birtakım baskılar yapılmaktadır.

Muhterem arkadaşlar;

Biz sonuç olarak, İstanbul Barosunun önerdiği gibi faşist devletin temelini kurmaya yönelik uygulamaları geriletmek ve yok etmek için toplumda demokrasi ve özgürlükten yana tüm güçlerin, emekçilerin tek bir cephe ve platform içinde mücadele etmesi gereğine inanıyoruz. Yoksa, soyut olarak teker teker yapacağımız mücadeleler faşizmi geriletmede pek faydalı olmayacağı kanısındayız. Bu bakımdan bizim önerimiz, İstanbul Barosunun önerisini tanımlanmaktadır.

Saygılarınıla. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Yücel Önen'e teşekkür ederiz.

Söz sırası Sayın Nuran Yuluğ'da, buyurun.

NURAN YULUĞ (İzmir)- Amerika'da henüz Maccartticilik salgını hale gelmeden bir başkanlık seçininde Komünist Parti liderlerinden Wallace adında bir kişi de başkan seçimine katılır. Bu ara gençler çürük yumurta, domates atarlar. Amerika'nın bir eyaletinde bu gençlerden ikisi yargılanır. Yargılama sonucunda yargıç her ikisine de Wolter'in ünlü özdeyişini 200'er kez tekrar etmek üzere ceza verir: "Fikirlerinizi beğenmiyorum; ama söz hakkınızı ölünceye dek müdafaa edeceğim."

Biz Baro mensubu olmayıp da, başka bir meslekten olsaydık ne konuşacaktık?.. Diyelim ki, büyük burjuvanın büyük örgütlerinden birindeyiz; konuşacağımız konu, IMF, krediler, AET'ye girelim, girmeyelim, faiz hadleri ve kredilerden ne şekilde yararlanabiliriz, KİT'lerin özel teşebbüse devri ve hatta kooperatiflerin özel teşebbüse devri gibi. Küçük esnaf ve zanaatkâr olsaydık; kredi azlığı, şu, bu, yedek parça yokluğu falan. Başka bir dernekten olsaydık; yine o dernekle ilgili birtakım gereksinin konusunda konuşacaktık. Ana, mesleğinizin özü nedir, biz, neyi savunuyoruz, niçin varız?.. Öncelikle bunu tanımlamak zorundayız. Kesinlikle vurgulanmak gerekir ki, avukatın gerçek mesleği; sonuna kadar demokrasiyi savunmaktır. Nedir demokrasi?.. Özgürlükçü yollarla sonuna dek özgür-

lügeni sağlama mücadelesidir demokrasi. Türkiye bugüne dek demokrasinin gerçeğini görmüş değil. Tüm bunalımın temelinde bu var. Özellikle belirtmek isteyelim ki, 1946'dan bu yana Türkiye sadece biçimsel anlamda demokrasiyi yaşamıştır. "Demokrasiyi getirdim" diyenler, "Sağa bak hiza-ya gel" demiş, sol ise cezalanmış.

Sene 1960. 1960'tan sonra demokrasinin gerçeğine doğru bir yöneliş var. İşte kıyamet buradan kopuyor. Türkiye'de o günden beri demokrasiden yana olanlarla, demokrasinin karşısında olanlar mücadele etmektedir.

Gerçeği böylesine saptadıktan sonra, yine gerçek olarak vurgulamak gerekir ki, bu konular gerçekten bilimde, gerçekten hukukta, gerçekten yargılamada bizim anladığımız anlamda demokratik bir gelişim süreci içinde midir?.. Bilini alıyoruz; bilim bir noktada tamamen şartlanmış. Bir bilim adamı 12 Mart içerisinde bir Anayasa kitabına kendi imzasını attı diye onurlu bir kişi olarak Türkiye'de ilk olarak telif eser yarattı diye yargılanır ve biz tüm avukatlar bunun karşısında suskunuz. Zaman gelir içimizden şöyle bir ses gelmiştir; yazmasaydı. 20 nci yüzyıldayız, 20 nci yüzyılın içerisinde ilim de 20 nci yüzyıla yakışır olacak. Çağdaş ilim. Tüm hukukunuza bakalım; başta Ceza Kanunu olmak üzere, Ceza Hukuku olmak üzere, Ceza Yargılaması Usulü olmak üzere, Hukuk Yargılaması Usulü olmak üzere, Medenî Yasa olmak üzere, bunlar temel ilkeleriyle 1961 Anayasasına bile ters düşmektedir. Şöyle diyelim; savunma hakkı sonuna dek sürdürülecek. Hak arama özgürlüğü var. Yargılama Usulü Yasasında ön tahkikat gizli. Nerede hak arama özgürlüğü?.. Öyleyse parlamenterizm dediğimiz bugünkü rejimimiz bu çağdaş hukuka yaklaşma şöyle dursun, bunu daha budanak için, daha anti-demokratik hükümler getirmek için bir mücadele ortamı içerisinde. Öyleyse biz avukatlar olarak, Barolar olarak ağırlığımızı koymak zorundayız. Neden ya-

na?.. Demokrasiden yana. Nasıl bir demokrasiden yana?.. Tam, gerçek bir demokrasiden yana. (Alkışlar)

Önlem bakımından düşünüyorum nasıl bir önlem getirmek gerek diye. Aklıma La Fontaine'nin bir öyküsü geldi: Fareler toplanmışlar. Kediden şikâyetçiler ve birisi önermiş, "Kedinin kuyruğuna teneke bağlayalım. Teneke zingirdarsa kaçışırız." demiş, oybirliğiyle kabul edilmiş. Bir topal fari, "Usul hakkında söz istiyorum." demiş. "Buyur" demişler. "Arkadaşlar; karar aldınız, saygılıyım, ancak tenekeyi kedinin kuyruğuna kim bağlayacak?" demiş.

Arkadaşlar;

Terör odakları diyoruz. Terörün bugün içinde yaşadığımız vahşeti malum. Bunu odak kelimesi olarak vurgulayıp geçiyoruz. Oysa, 5 yıl içerisinde 200 bin tane silah alınmış özel kişilerin elinden; yani resmen toplanılan silah 5 yıl içinde benim hatırımda kaldığına göre 200 bin. Geçen toplantıda konuşacaktın bu konuyu; fakat gündem dışı olur dedin, geçen toplantıdan bugüne kadar toplananları saymadın. 200 bin silah, ele geçen silah. Ya geçmeyen?.. Geçmeyen silahla birlikte düşündüğümüz zaman terör silah kaçakçılarıyla bir organik bağ içinde. Peki parlamente-rizm ne yapıyor Türkiye'de?.. Sadece başsağlığı diliyorlar ve birbirini hedef gösteren laflar. Bir parti lideri, "Benim kişi olarak, parti olarak Marksizmle hiç bir ilişim yoktur" dediği halde, gerçekten olmadığı halde, "Marksistleri hinaye ediyor, solcuları hinaye ediyor" diye boyna karşıkıklı söz düellosu diyalogu; bu mudur parlanenterizm?.. Parlanente-rizm sınıflararası bir denge rejimidir. Bugün Fransa'da Komünist Partisi varsa, bugün İngiltere'de Komünist Partisi varsa, daha düne kadar faşist İspanya'da, faşist Portekiz'de ve albaylar cuntası olan Yunanistan'da dahi bugün Komünist Partisi varsa, Türkiye'de komünist partisi kurulmalıdır, kurulacaktır. Neden kurulmalıdır, neden kurulacaktır?.. Çünkü, par-

lamenterizm bir denge rejimidir. Bu denge, işçi sınıfıyla burjuva sınıfı bakımından temsilcilerinin oluşturulduğu bir mecliste sağlanacaktır. Bu denge, her şeyden evvel mücadelenin legal olmasını sağlayacaktır. Bütün tedhişe itilen ve sol fraksiyon olarak bugün benim sayabildiğim (Basından öğrenip de sayabildiğimiz) 40-50'ye ulaşan fraksiyon bakımından bunların bazıları legal, bazıları illegal; ama illegale itilen sol hareket orada kendiliğinden duracaktır. İtalya'da Aldo Moro'nun öldürülüşü karşısında İtalyan Komünist Partisi ağırlığını koymuştur ve Hıristiyan Demokrat Partisiyle ittifak etmiştir.

Arkadaşlar;

Parlamenterizmin gerçeğini öğrenmek, savunmak ve sonuna kadar demokrasiyi savunmak zorundayız. Şunu diyelim; bugün Türkiye'de örtülü bir faşizm vardı vaktiyle, biz faşizmin tek partilisini de gördük, çok partilisini de gördük. 142-141'i tanımlayan madde, aslında bir anlamda da faşizmi tanımlar. Eğer bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki tahakkünü, proleter sınıfın tahakkünü şeklinde ise bunu komünizm şeklinde anlıyorsa, eğer burjuva sınıfının tahakkünüyse bunun adı da faşizmdir.

Siz hukukçular olarak bir ceza hukuku kitabında faşizm suçtur diye okudunuz mu?.. Dikkatinizi çekerim arkadaşlar; Türk Ceza Yasasında faşizm suçu diye bir suç yoktur. Sadece diktatörlük vardır; fakat sınıfsal ilişkileri açısından konulduğu zaman faşizm diye bir suç yer etmemiştir. Bilim adamlarına sesleniyorum; 100 yıl evvel kaynağı sulandırılmış engizisyon ve totaliter devlet anlayışından kaynaklanan yargılama usulünün kaldırılması bakımından, gerçek yargılama usulünü bilim olarak koy-sunlar. Yine bilim adamlarına sesleniyorum; ama gerçek bilim adamlarına; Türk Ceza Yasası bakımından çağdaş bir ceza hukukunu koysunlar ve bu tartışılsın kamuoyu önünde. O zaman birtakım kavram bulanıklıkları kendiliğinden gidecektir. Biz çocuklarınıza gerçekten yaşanılır bir Türkiye bırak-

mak istiyoruz.

Biraz evvel konuşan arkadaşlarımızın hiç başkaca yapabilecekleri fedakârlıkların en büyük örneklerini göstererek kendilerini hedef alıp konuştu. Şu içinde yaşadığımız düzen bakımından bunu olduğu gibi ortaya koyan , aynı zamanda kendisini hedef de göstermiş oluyor.

Arkadaşlar;

Biz ölebiliriz; ama şuna inanmalıyız ki, arkamızdan gelen insanlar, arkamızdan gelecek olan avukat arkadaşlar, bizim ölümümüzün üstüne bassalar bile Türkiye'de gerçek demokrasinin sonuna dek savunucusu olacaklar. (Arkadaşlar) Biz buna inanmak zorundayız.

Arkadaşlar;

12 Haziran günü İzmir İncilaltı'nda kanlı bir devlet terörü oldu; 5 tane gencecik fidan gibi çocuk kan gölüne çevirdi, birsürü de yaralanan oldu. Basın yanlış yansıttı. Güya ilk atış gençlerden gelmiş, onlar da karşılık vermiş. Yalan arkadaşlar. Gerçek basın da yok. Şurada Türkiye'nin en önemli konusunu konuşuyoruz, basın olarak sanırım 3 tane arkadaşınız var. Oysa Türkiye'de kıyamet kadar basın var. Basın gerçek basın değil. Birtakım egemen çevreler bakımından sadece zevahiri kurtarın diye yanlış haberler veriyor. Ölen 5 gencin hepsi de arkadan vurulmuştur arkadaşlar, bu bir tesadüf değildir. Baromuz bunu incelemiş, huzurunuzda bildiri olarak da kanaatini bildirir raporu arkadaşlar vermişlerdir, okursunuz, anlarsınız. Sıkıyönetim mahkemesi 1 yedeksubayla 7 erbaşın tutuklanmasına karar vermiştir.

Arkadaşlar;

Silah gerçekten önemli bir şey; yani ben avukat olarak kişisel görüşümü söyleyeyim; silah taşınaktan da yana değilim. Yani, ben zora kalıp da öldürmek de istenen. Biz aslında meslek olarak barışı seven insanız. Biz aslında insan olarak barıştırmayı seven insanlarız. Ana, Tür-

kiye'de öylesine bir şartlandırma var ki, bu şartlandırma içerisinde ben faşist yolu seçmiş olan gençlere de acırım; ana elden ne gelir ki, onları uyandıramamışız. Birtakım şartlanmaların içine itilmişler ve robot gibi adam öldürürler. Ropörtajlarını okuduk, "Bugün komünist avına çıkıyorum" diye. Ne demek bu arkadaşlar?.. 20 nci yüzyılı yaşıyoruz ve Türkiye'mize yaşanılır bir memleket bırakmak istiyoruz. Ne demek komünist avı?.. Eğer suçluysa, yargıcı var, savcısı var, cezasını verir, sen mi vereceksin cezayı?.. Sayın Orhan Apaydın'ın belirttiği gibi biz idam cezasına bile karşıyız. İster faşist olsun, ister şu olsun, ister canavarca öldürsün, hayat hakkını elinden almayalım diyoruz. Onun en doğal hakkıdır yaşamak hakkı diyoruz. Biz böylesine barışsever, insansaver bir mesleğin mensuplarıyız.

Bu anlayış içerisinde öneri olarak aklıma gelebilenler şunlar böyle bir tedhiş, işkence karşısında:

Tüm ölenlerin yanında mağdur olan kişiler var; Eşi, öksüz, yetim çocukları. Bunların haklarını ücretsiz olarak sonuna dek savunmak, bir.

İkincisi; tüm işkence görenler, işkence görme olayı isnat edildiği zaman böyle bir isnat karşısında bu mağdur kişinin haklarını yine ücretsiz olarak sonuna dek savunmak.

Gerçek demokrasi bakımından parlamentoya sürekli uyarılarda bulunmak ve tüm yasaları adım adım izlemek , geçmiş, artık tarihin çöp tenekesine atılması gerekli olan yasaların yerine yeni yasaların çıkarılması için mücadele vermek. Çünkü, yasayı biz çıkaracağız arkadaşlar. İthal malı değil, yasayı biz artık çıkarabilecek olgunlukta'yız.

Bir de şu var; içimizde demokrasinin karşısında olan kişiler olabilir. Örnek mi istiyorsunuz?.. Vaktiyle bir Adalet Bakanı, "ölürülen vatan haini, ölen vatansever" ölçüsünü koymuştur. Ben öncelikle bu kişinin aklından zoru var dedim; ana Adalet Bakanı, bilinçli bir kişi olması

gerekir, üstelik avukat. Anımsarsınız, Yüksek Genel Kurulunuz bu konuda karar aldı, hiç bir Baroya giremeyecek diye. Bu bir karardır arkadaşlar. Bunu daha genelheştirdiğimiz zaman, biz Barolar Birliği Genel Kurulu olarak, hatta bu önerimi tüm arkadaşlar kendi Barolarına da götürmeleri kaydıyla demokrasiden sapan, örneğin son İçişleri Bakanı gibi; "ama o ölen normal bir partili değilki." Ne denek arkadaşlar "Normal, anormal"?.. Ölçüyü kim koyacak?.. Ölen bir de suçlu oluyor üstelik. Nasıl adalet bu?.. Ve bunun ölçüsünü koyabiliyor bir İçişleri Bakanı, kimse kınanıyor. Kınamak, uyarmak; ama sonuna dek kınamak ve uyarmak.

Sayın arkadaşlarım;

Açık oturum gibi, konferanslar gibi, paneller gibi birtakım oluşumları da sağlamak lâzım. Anayasayı halka götürmek, halka anlatmak lâzım. Çünkü, Türkiye'de bir partiçilik oyunu oynanıyor. Sen kalk, ben oturayım kavgası. IMF gelmiş, gırtlığımıza kadar borç, daha dünün Başbakanı, "70 cente muhtacım" der, bugün "Yok efendim, petrolümüz var, piyasada her şey bol" der, bolıda değil üstelik. Gözlerimizin içine baka baka yalan söyleniyor; ama biz halka gerçekten bunları anlatabilmenin bilincini, sorumluluğunu duyduk mu?.. Açık oturumları halka açık olarak aydınlatıcı ve gerçekten onları uyarıcı, Türkiye'de sen kalk, ben oturayım politikasına son verici gerçek parlamenterizmi benimsetici konferanslar, açık oturumlar yapmak ve bunu halka iletnek.

Başkaca direniş biçimleri olarak aklıma yürüyüş geliyor. Yürüyüş de etkin olabilir; ama bunun zamanını, yerini iyice saptamak lâzım.

Bir de, adını koyanayacağın, lütfederse arkadaşlarım da düşünsünler müşterek bir ad bulalım; bu Russel'in Amerika'yı yargılanması Vietnam politikası bakımından bir özel bir yargı biçimi ve bu yargı biçimi içerisinde yargılanmak. Bugün Türkiye'de oynanan bu politik oyunu, biz nadenki yargı mensubuyuz, bunu yargılayabilecek bir düzeye getirebilir mi-

yiz diyorum önlem olarak; ama bu nasıl bir adla olur, ne içinde olur bilemiyorum.

Arkadaşlar;

Daha konuşacak arkadaşlarımız var. Ben sözümü bitiriyorum. Saygılar, sevgiler, sağolun. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Nuran Yuluğ'a teşekkür ederiz.

Muhterem arkadaşlar; bir önerge var, sunuyorum:

"Divan Başkanlığına

Bildiri Komisyonu için aşağıdaki isimleri öneririz:

- 1- Av. Aydın Aybay
- 2- Av. Doğan Reyhanlı
- 3- Av. Merih Sezen
- 4- Av. Yücel Önen
- 5- Av. Nuran Yuluğ

Ayten Dik Orhan Apaydın"

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Sayın Başkan; izin verirseniz iki kişi daha önermek istiyorum, mümkün zannederim sözlü olarak, önerge vermeye gerek yok; Ankara Barosu delegasyonundan Dilgin Yazıcıoğlu ve Özbey İmamoğlu'nu öneriyorum efendim.

BAŞKAN- Başka öneri var mı efendim?.. Yok.

Bu 7 arkadaşımızın Bildiri Komisyonuna seçilmeleri hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Büyük bir ekseriyetle kabul edilmiştir.

Arkadaşlarım; 13.30'da toplanmak üzere öğle yemeği için ara veriyorum.

Kapanma Saati : 12.45

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 13.30

-----o-----

BAŞKAN- Muhterem arkadaşlar; toplantıya başlıyoruz.

Şimdi toplantımıza gelen telgrafları sunuyorum:

"Hukukun üstünlüğünü ilke edinmiş Saygıdeğer Genel Kurulunuzun her zaman olduğu gibi bu kez de en doğru kararları vererek, her yönden ağırlığını koyacağı kanaatiyle şahsım ve Yönetim Kurulu adına başarı dileklerini sunarım.

Saygılarımla.

Türk Hukukçular Birliği

Genel Başkanı

Av. Bilgin Yazıcıoğlu" (Alkışlar)

Ayrıca Hatay Baro Başkanı ve delegeniz Nabi İnal'ın başarı dileyen bir telgrafı ve yine hem delegeniz , hem de Burdur Baro Başkanı Ali Şahin'in yine kongreye başarı dileyen telgrafları var, ıttılanaıza sunarım.

Söz sırası Sayın İlhami Güven'de, buyurun.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Yüce Genel Kurulun çok değerli üyeleri;

Öncelikle sözlerime başlanadan önce özgürlükçü demokratik görüş ve düşünlerinden ötürü saldırıya uğrayıp yaşamlarını yitiren aziz meslektaşlarıma Allah'tan rahmet, sizlere de başsağlığı diliyorum.

Bugünkü toplantımız görünürde savunma mesleğine karşı yönelmiş saldırılar karşısında ne gibi önlemler alacağımız esas temeli teşkil etmekle birlikte, kanım odur ki, bu aynı zamanda mesleğimizin matem toplantısıdır. Zaten mesleğimizin bünyesinde davalı-davacı olmanın, husumet çekmenin verdiği mevcut bir güvensizlik vardır. Yürekli meslektaşlarımız bu mesleğe öncelikle her türlü saldırıya göğüs gererek kendisini hazır-

lamış ve o şekilde bu mesleğe girmiştir; ama görüyoruz ki, son zamanlarda meslektaşlarımız savunma mesleğini savunmadan, özgürlükçü fikirleri savunmadan, siyasî davalara girmekten ötürü saldırılara uğramıştır, yaşamlarını yitirmiştir, birçokları da yaralı olarak hastanelerde yatmaktadır, tedavi görmektedir.

Peşinen belki bu önerini garipseyeceksiniz; çünkü bu kanıksandı, başsağlığı dilemek kanıksandı; ama Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu olarak, en Yüce Kurul olarak Yüksek Heyetinize öneriyorum, Yüksek Heyetinizin bir taziyet telgrafı olarak bu yaşamlarını yitirmiş değerli meslektaşlarımızın ailelerine birer taziyet telgrafı çekilmesini öneriyorum.

Sayın arkadaşlar;

Türkiye'de bugün olağanüstü bir durum yaşanmaktadır. Devlet tehlikededir, Türkiye Cumhuriyeti tehlikededir. Aşırı uçlar Türkiye'yi maalessif demokrasi yitirme yönüne gitmektedir, biz de bunun seyircisi olarak kalmaktayız. Binaenaleyh, sorarım size, Türkiye'de yalnız, Çok rica ederim aklınıza bir şey gelmesin, bir saptana yapacağım, demokratik sola inanmış bir siyasî görüşte arkadaşınızın, ömrüm boyunca da demokratik sol istikamette savunmamı yapacağım, bunu böyle saptadıktan sonra soruyorum yüksek heyetinize, Türkiye'de yalnız sağ tetör mü vardır?.. Hayır arkadaşlar. Türkiye'de sol terör yok mudur?.. Sol terör canavarı da, sağ terör canavarı da çan almamakta mıdır?.. O halde, bir de yasadaki "Barolar bağımsızdır" ilkesinden hareketle siyasî sıfatlarınızı bir tarafa bırakıp, sağ-sol terörün savunmasını partilere bırakıp, bağımsız Barolar Birliği olarak sağ teröre de, sol teröre de karşı çıkmalıyız arkadaşlar.

Konuşmaları dinliyoruz, sadece tek bir yöne yönelik var. İkisini de Allah kahretsin, vatani bu hale getirmiştir. Arkadaşlar; bombanın fitilini çeken el, tetiği çeken el hangi yerden gelirse gelsin kırılınsın

inşallah.

Hepinize saygılar, sevgiler sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın İlhami Güven'e teşekkür ederiz.

Söz sırası Sayın Nihat Kosova'da, buyurun.

NIHAT KOSOVA (Balıkesir)- Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler;

Ülkemizin olağanüstü koşullar içinde yaşadığı şu günlerde Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu olağanüstü bir gerekçe ve gündemle Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunu olağanüstü toplantıya davet etmiş bulunmaktadır. Bu kadar olağanüstünün yan yana, üst üste geldiği bu toplantıya dışardan ve soğukkanlı bir gözle bakacak olursak, toplantınızda bu kadar olağanüstü bir manzara görünmemektedir. Neden bu kadar olağanüstü bir manzara görünmemektedir?.. Eğer gerçekten ülkemiz bu kadar olağanüstü koşullar içinde yaşıyorsa, gündemimiz gerçekten böylesine olağanüstü bir nedene dayanıyorsa ve biz gerçekten yasa gereği her zaman yapmak zorunda olduğumuz toplantılardan birini değil de, olağanüstü bir toplantı yapmak zorunda bulunuyoruz, Buna rağmen sayın delegeler; Türkiye Barolar Birliğinin olağanüstü toplantısına izlemek lüzumunu Türk basını neden hissetmemektedir?.. Şu salonda eğer bu toplantı Türkiye Barolar Birliğinin toplantısı değil de binanın sahibi bulunan Türk-İş'e bağlı herhangi bir sendikanın toplantısı olsaydı, gazetelerden izleyebildiğimiz kadariyle meselâ diyelim Maden-İş'in bir kongresi olsaydı, Fransız Maden İşçileri Sendikası'ndan, Irak İşçileri Sendikası'na, Amerika'dan Sovyet işçilerinin sendikası'na kadar delegeler, temsilciler gelir bu toplantıyı izlerlerdi. Yabancı ülkelere hukukçuları aramızda görmememizi anlayabiliriz; ama Türkiye Barolar Birliğinin dağıtmış olduğu bültenlerin birinde 18 bini aşkın avukatın Türkiye Barolar Birliğine kayıtlı olduğu söyleniyor. Bu kadar olağanüstü bir toplantıya kayıtlı avukatların eğer binde biri iştirak etmiş olsaydı, 18 tane delege dışında avukatın bu toplantıda hazır bulunması gerekirdi. Halbuki ben

kati rakam veremem; ama 8 tane delege olmayan avukatın burada bizim toplantılarımızı izleme ihtiyacını duyduğunu zannetmiyorum.

Sadece bu kadar da değil. Bu kadar olağanüstü koşulların bir araya geldiği yerde Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunun delege sayısını, yine sanıyorum kati rakam veremem; ama yarıyı çok aşan bir ekseriyetle yapıyoruz. Acaba neden Türkiye Barolar Birliği delegelerinin yarıya yakın bir bölümü bu toplantıya katılmak lüzumunu hissetmemişlerdir?..

Çok uzatmak istemiyorum; ama yıllarca bize Başkanlık eden Sayın Hocamız Faruk Erem de bu toplantıyı izlemiyorlar. Daha uzatmak istemiyorum; ama bundan önceki Genel Kurulun Başkanının da telgrafını dinledik, kendileri de burada yoklar; neden?.. İsterseniz gelin çalışmalarımıza bu noktadan başlayalım. Acaba bunun nedeni; Türkiye Barolar Birliğinin toplantısında ileri sürülecek fikirlerin dinlenilmeye değer fikirler olmayışı mıdır?.. Hiç sanmıyorum. Türkiye Barolar Birliğini böyle bir bühtana, böyle bir suiizana muhatap addetmek istemem. Eğer o değil de, Türkiye Barolar Birliğinde yeni birtakım fikirlerin söylenmeyeceği düşüncesi ve endişesi mi hâkindir?.. Bana öyle geliyor ki değerli meslektaşların; biz her şeyden önce Türkiye Barolar Birliğinin saygınlığını (Mutlaka vardır) bugün mevcut olandan çok daha öteye, çok daha ileriye götürmek zorundayız, o zaman söyleyeceğiniz fikirler hem kamuoyunda, hem de birtakım çevrelerde, yetkili mercilerde daha çok dinlenilir, daha çok uygulanır hâle gelebilecektir. İşe buradan başlamamızda, Türkiye Barolar Birliğinin olaylara, olayların nedenlerine sadece bir açıdan değil, tamamen tarafsız bir açıdan bakmakta olduğuna ve bakacağına önce kendi üyelerimizi, bütün Türk avukatlarını, sonra da Türk kamuoyunu inandırmak zorundayız. Böyle bir inancı veremezsek, bunu sağlayamazsak, korkarım ve endişe ederim ki, bundan sonraki toplantılar bugünkü bile alâka görmeyebilir.

Değerli meslektaşların;

Bizler meslekleri gereği yazarken ve konuşurken kelimeleri bir kuyuncu titizliğiyle seçmek zorunda olan kimseleriz. Bakınız bugünkü gündemde "Son zamanlarda giderek yoğunlaşan Anayasal temel hak ve özgürlüklere, özellikle savunma hakkı ve hak arama özgürlüğüne yönelen yok etme, kısıtlama ve engelleme girişimleri konusunda görüşme yapılması ve alınacak önlemler ile eylem türlerinin..." Görüşmeler yapacağız, sonra ne yapacağız?.. Alınacak önlemler ve eylem türleri. Yani biz, görüşmelerden sonra önlem alacağız ve eyleme girişeceğiz. Önlem alınmasına karşı değilim, eyleme girişilmesine de karşı değilim; ama önlem alınmasından, eyleme girişilmesinden önce, o safhaya gelmeden önce yapılması gereken başka bir şeyin olduğu kanısındayım. Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, önlem ve eylemden önce çalışma yapmak zorundadır. Nasıl bir çalışma, neyin çalışması?.. Hatırlayacaksınız, 27 Mayıs ihtilâlinden önce 1924 Anayasası hakkında hemen hemen toplumun her kesiminden eleştiriler yöneltiliyordu, haklıydı, ben de vardım o eleştirileri yöneltenlerin arasında ve o Anayasanın Türk toplumunun 1960 yıllarındaki ihtiyaçlarına cevap vermediği ileri sürülüyordu, bu iddia da benim kanımca haklıydı ve bu iddiayı üniversitenin hukuk profesörlerinden, Anayasa profesörlerinden tüm aydınlara, yazarlara, gazetecilere varıncaya kadar herkes ileri sürüyordu. Sonra ansızın, belki de beklenmedik bir anda 27 Mayıs ihtilâli oluverince şöyle bir durumla karşılaştık: İhtilâli yapanlar, herkesin, toplumun ihtiyaçlarına karşılık vermediği konusunda ittifak ettikleri 24 Anayasasını bir kenara itiyoruz. O zaman Ankara ve İstanbul Üniversitelerinin Hukuk Fakültelerine müracaat ettiler, "Hadi siz Hukuk Fakülteleri Anayasa kürsüleri hocaları olarak verin Anayasa tekliflerinizi" dediler. Çok üzücü bir durumla karşılaşıldı benim kanımca;

ne Ankara, ne İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinin tenkit edilen Anayasa yerine önerdikleri yeni bir Anayasa taslakları yoktu. Sonra 27 Mayıs'ı yapanlar tarafından kurulan heyetler alélacele Anayasa yapmaya başladılar.

Şimdi her toplantıda yasalardan şikâyet ediyoruz, haklı olarak şikâyet ediyoruz, bütün şikâyetlere katılıyorum. İşte Türk avukatlarının savunma mesleğini icra ederken çeşitli sıkıntılar içerisinde bulunduğunu söylüyoruz; şu yasaya, bu yasanın şu maddesine, o maddenin şu fıkrasına karşı olduğumuzu da söylüyoruz ama karşı olduğumuz yasalar, maddeler, fıkraların yerine onlar kaldırılırsa nelerin getirilmesi konusunda bana öyle geliyor ki, ya çalışma yapmıyoruz, ya da çalışmalar en azından yetersizdir. Bu nedenle bir öneride bulunuyorum bendeniz. Hangi yasadan şikâyet ediyorsak, hangi yasanın hangi maddesinden şikâyet ediyorsak, onun yerine neyin, nasıl konulması gerektiği Türkiye Barolar Birliğince teşkil edilecek bir ihtisas komisyonu tarafından tespit olunmalı ve bütün Türkiye Barolar Birliğine mensup avukatların ortak temennilerini ihtiva edecek olan bu tasarı metninin Türkiye Büyük Millet Meclisinden yasa olarak geçmesini temin bakımından bu bizim hazırlayacağımız tasarı Barolara gönderilmeli, her Baro kendi ilinden çıkmış parlamenterler nezdinde bu tasarrının yasalaşması için gerekli çalışmaları yapılmalıdır. Böylelikle, sadece beyanat, sadece dert dökme yerine, fiilî olarak bir iş, bir eser ortaya koymuş oluruz, umarım sıkıntılarımızın büyük bir bölümünden de kurtulmuş oluruz.

Muhterem delegeler;

Yine birtakım şikâyetlerinizi sıralarken de, biraz önce arz etmeye çalıştığım veçhile benden önce konuşan'sayın delegenin fikrine de aynen katılarak, daha dikkatli davranmanız gerektiği kanısını taşıyorum. Faşist bir yönetimin kurulması için çalışmaların karşısındayız, elbette. Faşist

terör odaklarının kurutulmasından yanayız, elbette; ama sadece bundan yanamıyız?.. Hayır. Terör odaklarının tümüne karşıyız. Totaliter devlet yönetimine yönelmeye çalışanların tümüne karşıyız. (Alkışlar) Bunun adı faşist te olabilir, bunun adı komünist te olabilir. Eğer böyle yapmaz da, kelimeleri seçerken, kelimeleri bildirilerimize yerleştirirken, sadece bir düşüncenin fikirlerinin tercümanı olacak şekilde seçmeye çalışırsak, biraz önce arz etmeye çalıştığım gibi önce kendi tabanımızdan, Türk avukatlarından kopmuş oluruz. Çünkü, ben Türk avukatlarının terörün tümünün karşısında olduğuna inanıyorum. Katledilen, hakkın rahmetine kavuşan Türk avukatlarının sadece bir çeşit terör odağının terörü sonucunda öldürülmediklerine, çeşitli terör odaklarından gelen ateş sonucunda öldürüldüklerine inanıyorum. Bu nedenle kurulması kararlaştırılmış bulunan Bildiri Komisyonun da bildiriyi hazırlarken, terörün bir çeşidine değil, her çeşidine, totaliter eğilimlerin bir çeşidine değil, her çeşidine karşı olduğunu vurgulamasında yarar görmekteyim.

Konuşmaımı bu düşüncelerle ve hepinize saygı duygularıyla bitiriyorum. Beni sabırla dinlediğiniz için saygılar sunuyorum, sağolun. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Nuran Yuluğ'a teşekkür ederiz.

Muhterem arkadaşlar; Galip Orhun, Bilgin Yazıcıoğlu, İlhami Güven tarafından verilmiş bir önerge var, okuyorum:

"Genel Kurulun öğleden önceki toplantısında Bildiri Komisyonu seçilmiş ve göreve başlamıştır. Ancak, bu ana kadar konuşmak için söz almış bulunan değerli delege arkadaşlarımızın konuşmalarından, dolayısıyla Genel Kurulun gerçek görüşü henüz ortaya konulmamıştır. Bu duruma göre Bildiri Komisyonunun Genel Kurul görüşü tam anlamıyla aydınlığa kavuştuktan sonra bildiriye kaleme alınmaya başlanmasını ve bu nedenle görüşmelerin tamamını dinlemelerini öneririz."

Muhterem arkadaşlarım; Bildiri Komisyonuna seçilmiş olan arkadaşlarımızın ekseriyeti buradadır zaten. ("Hepsi burada" sesleri) Hepsi buradaysa böylece öneriyi işlene koymaya gerek görmüyorum.

Söz sırası Sayın Nadir Lâtif İslâm'da, buyurun.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya)- Sayın Genel Kurul Başkanını, Sayın Barolar Birliği Başkanlık Divanını ve cümle Genel Kurulunuzu saygıyla selâmlıyorum.

Bir ilâhî tesadüf olarak bu Genel Kurulun mübarek Berat gecesinin gününe, bugüne rastlamış olmasını da, inanan kişi olarak, inanan arkadaşlarımızın bu duygularımı paylaşacağı ümidıyla Allah'ın bize yardımcı olması duasıyla sözlerime başlamak istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım;

Biz gündem üzerine geldik buraya. Gündemin hazırlayanlar tarafından, Yönetim Kurulu tarafından alelacele hazırlanmış olduğu da belli. Gündem maddesindeki her kelimenin ayrı önemi olduğu da belli. Bu ölçüler içinde iken, öğleden evvelki konuşmaların bir kısmında şaşırıdım, gündem maddesini birkaç defa okudum. Şüphesiz öğleden evvel konuşan arkadaşlarımız iyi niyetlerle, aksi sabit olmamış iyi düşüncelerle konuştular; ama konuşmalarının uzun vadeli ölçüler içinde değerlendirilme imkânı olduğu çıktı ortaya büyük çoğunluk bakımından. Askerliğini topçu olarak yapan arkadaşlarıma bilhassa bir hatırlatmada bulunmak istiyorum; topçu da savunma muharebesi yapar gerektiği zaman; ama topçu uzun menzilli bir mücadele aracıdır, en ağır topların bir büyük problemi de yakın savunmadır. 300 Km. öteyi döven bir topu bir Kırıkkale tabancayla elde edebilirsiniz icabında. O halde yakın emniyet meselesi. Gündeme baktığımız zaman, gündemin, Türkiye'nin uzun vadede kurtuluşu, Türkiye'de gerekli Anayasa değişikliği, Türkiye'nin hangi rejimi seçmesi gerektiği gibi bir muhtevada olmadığı açık yanlış anlamıyorsam. Müstacel, hatta olağanüstü toplanmayı

gerektirecek kadar müstacel günlük tedbirler icap ediyorsa, bugünden yarına, yarına bir arkadaşımızın öldürülmemesi için, yarına bir hain elin daha savunma mesleğine el uzatamaması için ne yapabiliriz en çabuk planda diye arkadaşlarımız bu toplantıyı tertiplenmişler. Bu itibarla, hepsi de değerli, hazarî planda sözlerinin birçoğuna inzamı koyabileceğim arkadaşlarımın konuşmalarında gündem maddesinin içine sığmamış olması itibariyle maalesef kalben katılamadım. Gündemle bağlı olmak durumundayız. Tabii Muhterem Divanımızın, belki benim de sığınacağım müşamahaları bunda en büyük amil de oldu diyebilirsiniz.

Muhterem arkadaşlarım;

Şu gerekçemin zorunlu sonucu olarak bazı noktalara değinmek istiyorum, neden uzun vadeli konuşmanın yararsız olacağı konusunda. Ölüm cezalarından bahsedildi, ölüm cezaları kaldırılınsın mı, kaldırılmınsın mı meselesi. Arkadaşlar, ölüm cezalarının kaldırılması meselesi 6 yıl evvel Parlamentoda konuşuldu, madde bir, biz geç kalmışız.

İkincisi; ölüm cezaları var diye mi bu terör başkaldırdı; yani ültünatımları mı var?.. Arkadaşlar; biz hukukçular ölüm cezalarının kaldırılmasını istiyoruz, onun için vatandaşlara, bütün insanlara, hukukçulara ve avukatlara bu yüzden saldırıyoruz diye illiyet rabıtası var mı arada ölüm cezalarının olması veya olmamasında?.. Kaldı ki, sürülen gerekçeler itibariyle çok irticali olarak iki cevap arz edelin; bugün içtihadî gereği bir hâkim ölüm cezasının karşısındaysa, bunu söylenekten tereddüb ediyorum; ama fikrî teselsülü boznanak için tekrarlıyorum, 59 ncu madde bile yeter ölüm cezasını hüküm olarak vermemeye. Kaldı ki, 1972' den bu yana hiç bir ölüm cezası infaz da edilmedi bu memlekette. Olabilir, Humeyni'nin diyarında olduğu gibi her gün 5-10-20 kişi Devlet tarafından, şu veya bu sorumsuz kişiler tarafından katledilir veya idama mahkûm edilirse, onun doğurduğu bir bunalım içinde bu mesele bu gündeme

getirilebilir.

Arkadaşlar; samini konuşmanın esaretini taşıyorum. Bu toplantıya gelirken hepimiz avukat olduğumuzu bir manada unutmak zorundayız. Şu manada; biz avukatlar ekseriya başkalarının yardımına koşmak alışkanlığını esaretini edinmişizdir, hep müvekkiller adına konuşuyoruz. Burada siyasî müvekkillerimiz adına konuşmanın gayretini göstermeye çalışıyorum. Lütfen savunma mesleğinin dışında hangi siyasî düşüncenin sahibi olursak olalım, hangi felsefî görüşe sahip olursak olalım, şu gündem çerçevesi içinde savunma meselesinin problemlerine, savunmanın can kaygısının veyahut savunmanın meşru savunmasının dertlerine eğilmek mecburiyetinde olduğumuzu düşünüyorum.

Kehanet iddiasında değilim; ama geçmiş Barolar Birliği toplantılarının, delegesi olduğum ve olmadığım toplantıların bende uyandırdığı bir tedirginlik var. Demin konuşan arkadaşına o yönden katılıyorum. Tedirginlik, çıkacak, çıkmasına çalışılan, su yüzüne çıkmış veya çıkmamış gayretlerin sonucunda eğer aksina bir karara muvaffak olunamazsa çıkacak bildiri şudur özet olarak: Faşizme ölüm, halka hürriyet. Bunu koyabilse bazılarımız çok sevinecek; ama faşizme ölüm olsun, halka hürriyet olsun; ama terminolojiler bilhassa hukuk lisanında tıptaki mikroskop kadar, kimyadaki singeler kadar değer taşır. Kurşunun simgesini altının simgesiyle değiştiremezsiniz. Hukukta da, hayatta ta bazı formüller, bazı sloganlar, bazı tabirler vardır, onu tesadüfen kullanan kişi muhakkak açık verir bir yerinde. Bütün faşistlere ölüm, halka hürriyet derse, bunun acemi bir sosyalist yahut henüz şartlanmamış bir komünist olduğu düşünülür; ama faşizme ölüm, halka hürriyet sloganı dünyanın neresinde ortaya konursa konsun, orada bir komünizm var demektir; bunu söyleyen komünist demektir.

Fikir saygınlığı içinde inanınız komünizm düşmanınız; ama yeri

bura olmamalıydı, burada konuşulmamalıydı, bunun panelleri, platformları başka yerde olmalıydı, kitaplar, televizyonlar açık bu iş için. Şu dar zamanımız buna harcanmamalı; zaman bir yana, Türkiye Barolar Birliği savunma mesleğinin dışındaki heveslere, arzulara lütfen âlet edilmemeli.

Bakın ne kadar tenakuzlar içinde bulunuyoruz! Sayın sınıf arkadaşım Barolar Birliği Başkanı ve seçininde (Gizli oydur; ama ben söylemek zorundayım) rey vermediğim arkadaşım 12 Mart dönemi dediğimiz dönemde devlet mesuliyeti almış bir arkadaşımız. Şimdi ortalığı dümdüz görüp, 25 senelik bir hukukçu arkadaşın böyle bazılarının gözünde gayrimeşru olarak görülmek istenen bir devrin devlet mesuliyeti almış bir kişisi, bugün Türkiye Barolar Birliğinin Başkanı olabilmişse, ortada bir anormallik var demektir. Ya söylenenler yanlış, ya ortada başka şeyler var demektir. Onun için arkadaşlarım; keşke mümkün olsaydı da şu kapıdan cübbeyle gelmiş olsaydık. Çünkü, cübbeyle geldiğimiz zaman alışkanlıkla kendimizin öz fikirlerimizin dışında olması lâzım gelen fikirlere de burada müdafilik yapıyoruz belki farkında olmadan, bir şuuraltı mecburiyetle.

Sayın Başkanım; uzatmayacağım. Öğleden sonra konuşan iki arkadaşımız söylemek istediklerine bir nebze tercüman oldular. Devlet terörü deniyor. Beyler; devlet terörü olmaz. Devlet teşkilâtında vazife almış suç işleyen devlet görevlileri vardır, halen mahkemeliyim bir tanesiyle. İsmi açıklamak durumunda kalmak istemiyorum, adı sağcı diye isimlendirilecek bir emniyet görevlisiyle hakaret davasından mahkemeliyiz karşılıklı. Nedir?.. Bir vatandaşı dayakla, işkenceyle 6 ayrı yerinden yaralamışlar. Onun mücadelesini yaparken bizim isminizi duyduğu zaman kendinin tayin edileceği vehmine kapılmış, ona göre haklı, bize göre haksız bir iddiayla kendine hakaret edildiği iddiasını ortayakoymuş. Mahkemeliyiz; ama hiç bir zaman Devleti suçlamak aklıma gelmez, gelmemelidir de.

Devlet günah işleyemez. Suç işleyen devlet görevlileri varsa, onların karşısına çıkalım. Olaylar geldiği zaman önümüze, karşı çıkalım, fikren çıkalım; ama hele memleketimizin içinde bulunduğu şu durumda, Devletin yıkılmaya çalışıldığı bir durumda meşru müdafaayı bir terör görüntüsü altında sunmaya çalışmak, bilmiyorum bunun sunucularına ne kazandırır; ama Devlete ve bize çok şey kaybettirir, Devleti kaybettirir.

Muhterem arkadaşlarım;

İhtisas komisyonları kurulması görüşüne aynen katılıyorum. Uzun vadeli bir mücadele yapmak zorundayız. Öğleden evvel konuşan arkadaşlarımın tekliflerinden birinde hâkimleri, savcılarını vs. ayağa kaldırmak durumu var. İşte devlet anarşisini kendimiz körüklüyoruz. Bu savcılar, hâkimlerin hepsi bizim gibi düşünseler ve ayağa kalksalar Devlet o anda yıkılmış olur ve suç işlemiş olurlar. Biz asgarî suçlu olmadığı hallerde suçlananları, savunduğumuz kişileri suça teşvik etme durumuna girmememiz lâzım.

Benim komisyon teşkili ile ilgili bir görüşüm olacaktı. Ancak, muallakta kaldı. Saminî olarak arz ediyorum, tariz falan değil, teklifin(kabul edilir miydi, edilmez miydi ayrı) şuydu bize sunulan yazılı raporların, konuşmaların büyük bir bölümü bizce malum olmadı. Neden?. Dosya verildi. Yönetim Kurulu aylardan beri bu konuda çalıştı. Yönetim Kurulu bu toplantıyı yapmaya gerek duyacak kadar bazı meselelere vakıf. Devletin üst kademesiyle bazı temasları olmuş. Eğer Komisyon kurulmamış olsaydı diyecektim ki, arkadaşlarım iltifat ederlerse diye teklif edecektim, Yönetim Kurulunu bir bildiri taslağı hazırlaması için görevlendirelim, yine bildiri bizim olsun. Şimdi ben şu anda Yönetim Kurulunu şu sıkıntı içinde görürüm; ola ki bizim (Her görüş sahibi arkadaş olarak) elimize verilen belgeler yahut bize zaman içinde Barolara gönderilen yazışmalar ölçüsünde ve basın haberleri ölçüsünde ittila kazan-

dık; ama olayların çoğu basına aksetmedi, tamamı Barolar Birliği Yönetim Kurulunun elinde doküman olarak. O itibarla, Barolar Birliği Yönetim Kurulunun hazırlayacağı bir taslak belki olaylara en çok yaklaşıma imkânını veren bir taslak olurdu diye düşünmüştüm ve Komisyonla ilgili olarak bu görüşümü ortaya koyacaktım, iltifat görürdü veya görmezdi biz saygıyla karşılardık; ama arz etmiş olayın.

Netice itibariyle vakti geçmeden bir hususu Sayın Divandan istirham ederek sözlerimi bağlamak istiyorum. Bir bildiri hazırlanacak prosedür içinde. Bildiriye inşallah katılabilirim, katılmayı çok isterim; ancak oylama sırasında daha evvelki önemsiz oylamalarda arkadaşların büyük çoğunluğu müstenkif kalıyorlar. Kalır, müstenkiflik te bir görüştür. Kabul edenler... Etmeyenler... Çoğunluk müstenkif olduğu halde ittifakla kabul edildi denir. Müstenkifliğin ittifak hanesine matlup yazılması mümkün değildir. Bildiri oylandığı zaman bu hususun, kabul edeni, etmeyeni ve müstenkif kalanıyla hassasiyetle oylanmasını istirham ediyorum. Bu, bildirinin muhtevası ne olursa olsun, artırmaya mecbur olduğumuz saygınlığı bize gösterecek çevrelerin dikkatini toplamakta yardımcı olacaktır diyorum.

Saygılar sunuyorum.

ZEKİ ÖZTURANLI (Aydın)- Efendim, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN- Neyin usulü hakkında efendim?..

ZEKİ ÖZTURANLI (Aydın)- Kongrenin devan eden akışı hakkında.

BAŞKAN- Buyurun.

ZEKİ ÖZTURANLI (Aydın)- Efendim, özür dilerim, sabahtan bu yana bütün arkadaşları dinliyoruz; fakat Yönetim Kurulunun gündendeki maddesine saygısızlık ediyoruz. Bizi buraya şunun için çağırdılar (Ben öyle sanıyorum, öyle anladım) : Son zamanlarda giderek yoğunlaşan Anayasal temel hak ve özgürlüklere, özellikle savunma hakkı ve hak arama özgür-

lügüne yönelen yok etme, kısıtlama ve engelleme girişimleri konusunda görüşme. Şimdi bizim temsilcilerimiz Baro Yönetim Kurulu ve Başkanlığı, bu konuda görüşme istediklerine göre genelde bir görüşme neyi ifade eder?.. Geneldeki bir görüşme, hepimiz bilinçlerimizle, kültür ve hukuk bilgilerimizle onun içindeyiz. İstiraplarımız var, hepsi ayrı yöreden gelme. Ben sandım ki, ayrı yöreden gelme insanlar bu ayrı ıstırapları müşahhas olarak ortaya koyacaklar. Koyan arkadaşlarımız da oldu, onlara teşekkür sunarım. Ancak, iş bu kadarla bitmiyor. Yönetim Kurulu Olağanüstü Genel Kuruldan bundan böyle önlemler ve de eylem türlerinin saptanmasını istiyor. Dikkat ettim, sabahtan bu yana görüşen arkadaşlarımız bir ağlama duvarı gibi hepsi genelde ve de Türkiye'nin özelinde dertlerini yandılar; fakat önlem olarak tek bir İzmir Delegeşi arkadaşım Nuran Yuluğ'un önerilerine katılmanama imkân yok. Ayrı bir ruzname maddesi yok elimizle, vakit geçiyor. Hangi önlemleri alacağız?.. Bu önlemleri almayı Yönetim Kurulu Genel Kurulun yetkisine bırakmış. Diyor ki, "Biz bazı önlemler alırız; ama eleştirilebiliriz. Bu önlemler hakkındaki önerileriniz nedir?.." Hiç bir öneri gelmedi Nuran Yuluğ Bey arkadaşımın dışında. "Eylem birliği" diyorlar, bir eylene geçeceğiz galiba. Yine Nuran Yuluğ Bey değindi, yürüyüş mü yapacağız, duruşmalara mı girmeyeceğiz, yazıhanelerimizi mi kapatacağız?.. Sanıyorum Barolar Birliğinin düşüncesinde bunlar saklı, bunlarda bizden oylama istiyorlar. Biz bunları konuşmuyoruz, ağlama duvarı gibi gelip geneldeki, hatta Türkiye'nin esasındaki dertleri de bir tarafa bırakıp geneldeki dertlerimizi ortaya koyuyoruz. Bundan böyle konuşacak arkadaşlarımızın, ki bildiri Genel Kurulun gündeminde de yok; ama örf ve teamül gereği olacaktır, bildiri yayınlanacaktır. Sanki biz buraya bildiri yayınlayacak Barolar Birliği de, yayınlayamıyor, acaba nasıl bir bildiri yayınlayalım, onun türünü hazırlayın çağrısı gibi anlama geliyor toplantı. Oysa o değil;

Önlemler istiyor bizden. Önlemlerimizi öneri olarak arkadaşım dile getirdi. Ben de diyorum ki, eylem olarak yürüyüşe geçsek yürüyemeyiz. İzmir Barosundan eski arkadaşlarım hatırlarlar, 200 kişi ihtilâl arefesinde karar verdik, sokağa çıktık, 100 kişi kaldık, Gümrük önüne geldik 50 kişi kaldık, Heykel'e geldik 5 kişi cübbe bıraktı. Yürüyüş de yapamayız. O zaman eylemlerimiz ne olur?..

Benim önerim: Özveride bulunmanız lâzım. Nedir o özveri?.. Duruşmalara girmemek. Duruşmalara girmemek tatbik edildi, hiç bir sonuç alınamadı ve belki Orhan Beyefendinin vurguladığı gibi Dünya Hukukçular Birliği bunu kutsal bir görev olarak telakki etmiştir; ama inananız müvekkillerimiz bizi kınadı, hâkimler sevindi avukatlar gelmiyor diye. Sevindiler efendim, 4 saatte yapacağı işi 2 saatte yaptı. O zaman bir özveride bulunmanız lâzım.

Töb-Der üyeleri bir yasaya karşı golip bir eylem birliğine geçtiler, okullara golnediler, her biri darmadağın oldu. Bizim bir özveride bulunmanız gerekiyorsa, ki ben ruzmaneye göre bir öneride bulunuyorum; yazıhanelerimizi bir süre kapatalım, eylem saptaması olsun. Yani, bu benim fikrin değil, bir eylem birliği istiyor bizden Barolar Birliği, ben onu öneriyorum ve bundan böyle konuşacak arkadaşların da bir ağlama duvarı şeklinde değil, öneriler ve eylemler teklif etmesini rica ediyorum.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Muhterem arkadaşlar; gündemin 4 ncü maddesi hepinizin okuduğu gibi son derece geniş kapsamlıdır. Şimdiye kadar konuşan sayın delegelerin gündem dışı konuşma yapmadığı kanısındayım.

İkinci husus; Sayın Nadir Lâtif İslâm, Barolar Birliği teamülüne aykırı olarak Yönetim Kurulunca bir bildiri taslağı hazırlanmasını, burada oylanıp onun kamuoyuna duyurulmasını arzu ettiklerini belirttiler.

Bu Barolar Birliğinin teamülüne aykırıdır. Barolar Birliği Yönetim Kurulu bildiriler yayınlamıştır, bundan sonra da yayınlayacaktır. En yetkili merci Muhterem Genel Kurulunuzdur. Genel Kurul toplandığına göre, Genel Kuruldaki çalışmaların ışığında bildiri yayınlama hakkı Genel Kurulun seçtiği komisyonun hazırlayacağı bildiri üzerinde görüşmeler yapıldıktan sonra yayınlanması şeklindedir; müzakerelere devam ediyoruz.

NADİR LÂTİF İSLÂM (Sakarya)- Sayın Başkan; teklifim olmadı efendim.

BAŞKAN- Açıklığa kavuştu efendim.

Sayın Sabahattin Ardiçoğlu, buyurun.

SABAHATTİN ARDIÇOĞLU (Ankara)- Sayın Başkan; muhterem arkadaşlarım;

Savunma mesleğini ifa eden arkadaşlarımız son zamanlarda büyük tehlikelerle karşı karşıya. Bu arkadaşlarımız muhtelif siyasi davalar alıyorlar. Siyasi kesinden dava alan gerek sağdaki arkadaşlar, gerek sol kesimin davasını alan arkadaşlardan şikâyet geliyor. Ankara Barosu Başkanı olarak sağdaki arkadaşlarımız da, soldaki arkadaşlarımız da bize yakınmaktalar, tehdit edilmekteler. Bu sebeple münhasıran sağcıların davasını alan arkadaşlarımız himaye görüyor, rahat ediyorlar; solcuların davasını alan arkadaşlarımız ise baskı altındalar, öldürülüyorlar, savunma görevini yerine getiremiyorlar intibaini elde edemeyiz. Gerek sağdaki arkadaşlarımız, gerek sol kesinden dava alan arkadaşlarımız savunma görevlerini lâıykıyla yerine getirememektedirler. Şikâyet bundandır.

Ankara Barosunda bir arkadaşımız katledildi, bir arkadaşımız gözünü kaybetti, bir arkadaşımız da yedi kurşunla yaralandı, halen evde yatmaktadır, bacağına felç girdi, bir sene evde istirahat etmesi lâzım. Bu yaralanan üç arkadaşımız da sağ kesimden dava alan ve sağ bir partide görevli olan kişilerdi. Demek ki, münhasıran Türkiye'de faşizm tırmanı-

yor, faşizm çocukları öldürüyor düşüncesine kapılmamak lâzımdır.

Psikolojide bir tabir var, "Günah keçisi" diyorlar; yani her insanda içinde bir günah keçisi bulmaya mecbur rahat etmesi için. Biz de bir günah keçisi bulmaya mecbur kalıyoruz. Hitler Almanya'sının günah keçisi Yahudiler olmuş, "Öldürün Yahudileri, bütün Almanya'nın felâketi bunların yüzündendir" demişler ve 6 milyon Yahudi'yi öldürmüşler. Hedef lâzım terör için de. "Kahrolsun faşistler" deyince mesele tamam, hedefi bulduk, adamları öldürüyoruz sırayla. "Kahrolsun komünistler" diyoruz, bir kesim de "Kahrolsun komünistler" diyor. Makkartizm rezaleti var. O zaman da komünistleri suçlamakla yine rahat ediyoruz, günah keçisini rahatlıkla buluyoruz. Halbuki biz hukuk adamları olarak içimizde günah keçisi taşımamaya mecburuz. Davalarda itham edebiliriz, iddia edebiliriz; fakat içimizdeki mutlaka bir cepheye hücum etmek için yaşattığımız bu kolaya sapma, rahat etme vasfını öldürmemiz lâzım.

Terörden şikâyet ediyoruz ve bu terörün bütün kaynağının faşizm olduğu kanaatinde bazı arkadaşlarımız. Bazı arkadaşlarımız da, "Hayır efendim, faşizm hiç bir şey yapmaz Türkiye'de, zemzemle yıkanmıştır faşizm, bütün terörün kaynağı komünizmdir." Biz Barolar Birliğine mensup delegeler olarak öyle zannediyorum ki, bu iki görüşe de itibar etmemek zorundayız.

Bugünlerde benim dikkatimi çeken bir kitap var, üzerinde durdum. Siyasal Bilgiler Fakültesinde Doçent bir arkadaşımızın kitabı, "Türkiyede Terör ve Şiddet" Bu arkadaşımız sol eğilimli bir arkadaş, kitaptaki fikirleri öyle ve arkadaşımız solculuğu bir paragrafta şöyle methediyor: "Solun genel hedefi, toplumsal adaleti sağlamaktır. Bireyler arasında fiziksel eşitsizlikler her zaman var olacaktır; ama bu farkların birikimli sosyal ayrıcalıklara dönüşmesi önlenemez. Fırsat eşitliği ise, toplumsal adaletin ön koşuludur. Adalet sağlanamazsa, bir toplunda

demokrasi ancak göstermelik olur. Solun temel amacı, demokratik bir toplum yaratmaktır." Doğru, bu kanaate ben bile iştirak ederim; yani "Hayır bu adam doğru söylemiyor, yalan söylüyor" denilemez, bilimsel kanaati bu. Fakat, bu arkadaşımız demokrasiye inanan bir solcu. O kanaatini de şöyle izhar ediyor:

"Bu kadar kan döküldükten sonra, hâlâ demokrasinin gerçekleşmediği ülkeler var. Bu ülkeler de bir zamanlar burjuvazinin elinde olan şiddet tekeli eline geçirmiş olan; fakat kendisinin halk ve proleterya adına yönettiğini söyleyen bürokratik bir kliğin, ya da olağanüstü yetkilerle donatılmış olan partinin diktatöryası hüküm sürüyor. Oysa, uyuma, oydaşmaya dayanmak yerine, varlığını ve sürekliliğini zorla sağlayan bir rejim, adı ne olursa olsun solun özgürlükçü, demokratik ve insancıl felsefesinin çok uzağındadır. Şu halde, insanların sosyal adalet, özgürlük ve demokrasi mücadelesi onlara karşı da sürecektir. Çünkü, bu toplumlarda devrimle sömürünün maddî temeli kaldırıldığı halde, rejimin kuruluş nedeni olan katılcı, özgürlükçü demokrasinin gerçekleştirilmemiş olması, solun tarihsel misyonuyla çelişir. Bu çelişkinin bulunduğu her yerde bir diktatörlük vardır."

Bu kanaatini izhar ediyor bu solcu arkadaşımız.

BİR DELEGE- Yazarı kim bunun?..

SABAHAATTİN ARDIÇOĞLU (Devanla)- Doğu Ergin efendim, Siyasal Bilgiler Fakültesinde Doçent.

Şimdi bu arkadaşımız, Türkiye'de sağ ve sol terörü incelenmiş ayrintılarıyla, istatistikleriyle. Türkiye'de sağ terör hakkındaki fikirlerini de makbuldür. Sol terör hakkında kanaatleri de var, o kısmı da size okuyacağım:

BİR DELEGE- Kitap satılıyor değil mi?..

SABAHAATTİN ARDIÇOĞLU (Devanla)- Kitap satılıyor beyefendi, yalnız

biraz pahalı hacmine göre.

"Günümüz dünyasında son 20 yılda oldukça sık görülen şiddet olaylarının bir kaynağı da, devrim sürecinin dışında ya da kenarında kalan küçük terörist gruplardır. Devrimin maddî ve manevî koşullarının oluşmadığı, bir ölçüde oluşsa bile devrim misyonunu yüklenen bu sınıf olmadığı ve olduğu halde böylesine bir tarihsel misyonu üstlenecek örgütlenme ve bilinç düzeyinde yoksun olduğu durumlarda toplumlarda küçük terörist gruplar görev üstlenmektedir. Bu küçük gruplar da, Türkiye'de sol terörist gruplar da var." kanaatini izhar ediyor.

Arkadaşımız, kitabı alırsınız, ben burada konuşmana mehaz olsun diye konuşuyorum. Size hediye de edebilirim.

BAŞKAN- Tartışma yaratmayın efendim, lütfen.

SABAHATTİN ARDIÇOĞLU (Devanla)- Şimdi diyorlar ki, burada sol terörist gruplar bir devlet terörü fikrine geliyorlar. Diyor ki, "Bu örgütlenmiş sol terörist gruplar Türkiye'de bir devlet terörü hayali yaratırlar ve bu devlet terörüyle biz mücadele ediyoruz derler ve bunlar solun insancıl misyonuna aykırı hareket ederler ve temelleri, tabanları da yoktur."

Şimdi Türkiye'de sol terörist grupların mevcudiyeti var. Bunlar terör yapıyorlar. Hadiselerle belli. Bir İstanbul faciası var, evinde kızını, karısını öldürüyor, bu bir facia. Zeki Tekinel'in öldürülmesi var, Nevşehir'de bir arkadaşımız, bu da ayrı bir facia. Yürek soğutacak bir mesele değil ki bu. Ölen de bizden, öldüren de bizden, ikisi de bizim kardeşlerimiz. Benim bir çocuğum solcu olabilir, bir çocuğum da sağcı olabilir; ama birbirini öldürmeye hakkı yok ki. Mekteplerin havadisleri geliyor bize, bir mektepte solcular var, bilirsiniz isim isim. Bir tek sağcı çocuk giremiyor, bir mektepte sağcılar hâkimse bir tek solcu çocuk giremiyor. Bunları biliyoruz biz ve bildiğimiz halde Tür-

kiye'de faşist tırmanma vardır diye yalnız bir yönünâ hareket edersek biraz yanlış hareket etmiş gibi oluruz. Konuşmanın başında bahsettiğim gibi, biz kendi içimizdeki günah keçisini tatmin ederiz.

Fevkalâde tedbirler diyorlar. Fevkalâde tedbir teröre karşı alınmaz, ben o kanaatteyim. Terörün istediği o, fevkalâde tedbir gelsin. Fevkalâde tedbir gelince daha şiddetli hareketler doğsun. O zaman terörün istediği noktaya gelmiş oluyoruz. Görevini bilen devlet memuru yetiştirmeye mecburuz. Doğan Reyhanlı arkadaşımız bir facia tablosu verdiler. Doğan Reyhanlı doğru söylemiyor diyemem, olabilir, belki de cereyan ediyor, Devlet orada felce uğramıştır, olabilir; ama burada Sayın Nadir Lâtif İslâm arkadaşımızın dediği gibi Türk Devletinin memurunda kabahat bulunabilir; ama Türk Devletini itham edemeyiz, Türk Devleti faşist devlettir diyemeyiz. Bizim şikâyet ettiğimiz, Türkiye'de Ceza Kanunundan şikâyet edildi. Bizim münevverimiz bula bula 141, 142 ve 163'ü buldu şikâyet mevzuu olarak. Yani, Devlet bütün teşkilâtıyla korkuyu yaymamıştır. Bir tabir var; "Korku böyle bir kefen gibi Türkiye'nin üzerinde yaygın halde midir?.. Vatandaşın sesi çıkmaz halde midir?.. Basın susmuş mudur?.. Parlamento kapanmış mıdır?.. " Yoktur bunlar. Korku yer yer vardır, teröristler bunu yaygınlaştırmaktadırlar; ama bu teröristler bir kesinden de olur, başka kesinden de olabilir. Onun için, muayyen bir kesimi itham edersek, o zaman bizim Cumhuriyete sadakatımızda bir yanlışlık ortaya çıkar. Biz Cumhuriyetin çocuklarıyız. Zannetmem burada 1923'ten sonra yaşlı arkadaşımız var, hepimiz 1923'ten sonra gelenleriz. Biz mutlaka Cumhuriyetin ilkelerine bağlıyız. Bu sebeple zannetmem ki, içinizde bir devlet terörü olsun, bir faşizm yerleşsin, bir Nazi Almanya idaresi Türkiye'de kurulsun diye istek içinde, iddia içinde olan olsun. Bu sebeple faşizm korkusu, bir hedef tahtası seçerek faşizm meselesini bir korku haline getirmek ve bir hedef bulmak ve teröre hizmet etmek

anlamına gelir, ben bu kanaatteyim.

Arkadaşlarımız, "Bir cephe kuralım" diyorlar, Sayın Orhan Apaydın söyledi. Ben Sayın Orhan Apaydın'ın konuşmasının bir kısmını tasvip ediyorum zaten; yani faşizme biz de onun kadar düşmanız, faşizmin tirmanışı meselesinde biz de onun kadar kanaat sahibiyiz, olabilir, demokrasiyi başka türlü koruma inkânı yoktur, faşizmin aleyhinde bulunmamak demokrasiye... Faşizmin aleyhinde mutlaka bulunmak lâzımdır. Lehinde bulunduğunuz takdirde, göz yumduğunuz takdirde faşizm de fırsat gözler, komünizm de fırsat gözler, demokrasiyi yıkarlar, ben o kanaatteyim. Onun için hem sağın, hem de solun karşısında olmazsak, yalnız faşizme karşı olursak,

diktatorya heveslileri gelirler ve tehlike de buradadır. Yalnız faşizm vardır dersek, faşizm tehlikesi, faşizm tırmanması vardır dersek, o zaman öbür tarafta fırsat bekleyenlere cepheyi açık bırakmış oluruz.

Cephelerden şikâyet ediyoruz. Doğru, cepheler devri başladıktan sonra ayrılmalar oldu. Cepheler devrinin ben de aleyhindeyim. Biz birleşilmeden yanayız, biz dostluktan yanayız, biz kardeşlikten yanayız. Şimdi biz, efendim faşizme karşı tırmanış vardır, o sebeple biz cephe kuralım... Ben bundan yana değilim. Yani bize her gelen gelsin, biz herkesin dostuyuz, biz herkese kardeşçe davranmaya mecburuz. Biz birleştiriciyiz. Biz onun için Anayasadan yanayız. Türk Anayasası demokrasiyi korumaktadır, demokrasi Türk Anayasasına göre yaşatıldığı zaman Türkiye'de yaşar. O sebeple Barolar Birliği ve avukatlar Anayasanın korunmasını üzerlerine almalıdırlar, cephe kurmayı değil. Faşizm tehlikesi olabilirse gene Anayasamız gider, komünizm tehlikesi olursa diktatörlük rejimi kurulur, gene bu Anayasayı kaybetmiş oluruz. Bu sebeple cephelerle değil, bizim dayanağımız, mesnedimiz, bugün 1961 Anayasası ve onun tadilleri, hatta 1961 Anayasasının getirdiği ana fikirlerdir. Ve buna bağlıyız biz. Onun için cepheciliğe ve bir cephe kurmaya ben şahsen taraftar değilim.

"Eylem yapalım" diyorlar. Ne gibi eylemler yapabiliriz, bu, günlerden beri konuşuluyor. Nuran Yulüğ arkadaşımız bazı meseleler getirdiler. Bunlar üzerinde konuşulabilir. Duruşmalara girmemek pek müspet bir netice vermez. Yürüyüşler olabilir, Parlamento ikaz edilebilir. Eylemin şeklini yüksek kurulunuz takdir edecektir. Yalnız benim ricam, Türk avukatlarının münhasıran demokrasiye bağlı olmaları ve demokrasiyi yıkacak her türlü terör hareketlerinin karşısında olmaları ve bunun karşısında bir cephe kurmaları ve bu şekilde bir bildiri yayınlanması ve muhterem kurulun bu şekilde bir karar almasıdır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Sayın Ardıçoğlu'na teşekkür ederiz.

Sayın Atıf Çelebi, Çorum.

ATIF ÇELEBİ (Çorum)- Sayın Bakanlar, sayın delege arkadaşlarım, sayın Yönetim Kurulu arkadaşlarım, Çorum Barosunun selam ve saygılarını arz etmekle söze başlayacağım.

Çorum'da olan hadiseleri size nakledeceğim. Ama bu nakil meselesi, yalnız Çorum'da olan bir şeyi size duyurmak değil, onun nasıl tezgâhlandığını, nasıl geliştiğini, nasıl bir tehlikeye doğru yol aldığını size açıklamak ve gazetelerden işitmediğiniz, başka yerlerden havadisini alamadığınız şeyleri size canlı şahit olarak açıklamak istiyorum

Gün Sazak'ın cenazesinin kaldırılması gününde bir grup , içerisinde sivil polisler de bulunduğu halde resmi polislerin himayesinde Çorum şehri içerisinde tekbir getirmek suretiyle sokakları dolayıp bir kısım vatandaşları katledeceklerini ilan etmek ve onları duyurmak suretiyle hareketi başlatma noktasına girmiş bulunuyorlar. Aynı gün bür savcı yardımcısı idareyi uyardığı, hareketlerin korkusuz bir noktaya ilerleme istidadı gösterdiğini beyan etmiş ve bu suretle bir sokağa çıkma yasağı konması teklifine karşı terslenmek suretiyle geçiştirilmiş bulunmaktadır.

Aynı gün bu şekilde bu vakayı gördüğüm zaman, 35 sene evvel İstanbul'da Tan Matbaasının nasıl tahrip edildiğini, nasıl fikirlerin geliştirildiğini, yönetimin nasıl başlatıldığını hatırladım ve ürperdim. Çünkü aynı hadisede bulunmuş olmam itibariyle, belki birçok arkadaşlarım da bilir, Sivil polisler üniversiteye gelmişler, üniversiteyi tahrik etmişler, resmi polisler de bunu himaye etmek suretiyle İstanbul sokaklarına dökülüp Tan Matbaasını tahrip etmek, ondan sonra gazete kâğıtlarını denize uçurmak, ondan sonra şu dükkânı, bu dükkânı tahrip etmek ve orada yağmacıları da peşine katmak suretiyle İstanbul'da büyük bir felâket haline gelmiş bulunmak-

ta idi.

Bu 35 sene evvelki hatıramı canlandırmak suretiyle bu yürüyüşün de çok tehlikeli bir raddeye gitmek istidadı gösterdiği kanısındayım. Nitekim bir gün sonra, dışarıdan gelen militanların da teşvik ve tahriki ile, sokaklarda, caddelerde gezmek suretiyle, ufak çocukların ellerine verilen demir çubuklarla "şu dükkânı tahrip edin, şu dükkânın camını kırın, şu yazıhaneye tecavüz edin, şu dükkânı yağmalayın.." hareketleri başlamış ve bu arada Hükümetten herhangi bir hareket ve ses gelmemiştir. Ve bunları tahrik edenlerin arasında ne yazık ki Hükümetin vazifeli kimselerinin de bulunmuş olması bunu daha şiddetli yürütmesi imkânını hazırlamış bulunmaktadır.

Bu şekilde devam ederken, akşama doğru saat 10.00'dan sonra silahlar patlamaya başladı, bu 2 gün devam etti. Bu silahların patlaması filmlerde gördüğümüz gibi değil, bunu anlatamam, belki bin, belki beşbin silah o gece sabahlara kadar atıldı, belki beşyüzbin mermi yarıldı. Bunların içinde makinalı tüfekler de var, muayyen yerlerde mevzilenmiş makinalı tüfeklerle sağ veya sol kesime ateş etmeler var, bu suretle Çorum bir kargaşalık, bir şey haline geldi. O zaman sokağa çıkma yasağı kondu ama, bu yasak da uygulanamadı. Çünkü sokağa çıkma yasağı konduğu zaman namuslu vatandaşlar, dürüst hareket edenler evlerinden çıkmadılar, ama bu teröre vasıta olmak isteyenler, yine birtakım memurların da yardım ve himayesinde tecavüzlerini devam ettiredurdular. Bu akşam 10.00'da başlayan şey sabahın saat 6'sına, 6,5'una kadar devam etti ve herkes korkulu günler geçirdi. Ve öyle oldu ki, bir taraftan mevzilenen kimseler taarruz eder bir şekilde başka bir grubun üzerine yürüdüler, oranın mahallelerine kadar girdiler, barikatlarla ancak önlenebildiler, karşılıklı verilen silahlarla ancak geri dönebildiler. Bu arada, karşılıklı rehineler almalar bahis konusu oldu ve gizli konuşmalarla, filanca taraftan şu kadar adam ölmüş, falanca taraftan şunlar ölmüş dendi, bunlara karşı alınan rehineler öldürülmek suretiyle birtakım

hareketler devam edegeldi.

Bunların oluşması, bu zaten evvelden beri Çorum'da bazı kimselerin Maraş hadisesine döndüreceği Çorum'u "Çorum'u tahrip edeceğiz " gibi fikirleri ortaya atmalarıyla başladı, önce sağ-sol çatışması şeklinde başlayan şey sonra Çorum'da Alevi ve Sünni ayrımı mevcuttur ve epeyce Alevi kesiminde nüfus mevcuttur, bunları sağ terör kendisine yardımcı aramak zaruretinin duydu, çünkü silah gücünün, tecavüz kudretinin karşı tarafla aynı olmadığı ve zayıf kaldığını anladı. Bunun üzerine mecbur oldu, yerli Çorumlu vatandaşları "bize yardım edeceksin" diye vazifelendirmeye, evlerinden zorla çıkarmaya, hedef tutturmaya, eline silahı verip ateş ettirmeye başladı. Bu suretle bu korkunç şey devam edegeldi, birçok aileler, evler perişan oldu, belki 20, 50, 100 işyeri tahrip edildi, bütün eşyaları yağmalandı, evler yakıldı, itfaiye evlere gittiği zaman itfaiyeye silah atıldı, itfaiye ancak Ordudan yardım almak suretiyle yangınları söndürme kâni bulabildi. Korkunç bir katliam şeklinde alabildiğince yürüdü.

Ondan sonra bu sefer bir grup, senelerdir Alevi ve Sünni kesiminde kardeşçe yaşayan kimseler evlerini nakletmek mecburiyetinde kaldılar, bir vatandaş evini nakledebilmek için Devletin silahlı kuvvetlerini yanına getirmek ve onun hâmayesinde evinin eşyasını alıp başka yere götürmek durumunda kaldı. Bu şekilde felaketler alıp yürürken, bir ara askerlerin vesairesinin müdahalesiyle bu durur gibi oldu ama, yine devam ediyor, yine korkunç günlerin Çorum'da birbirini kovalaması ihtimali beliriyor.

Bu arada haraç almalar başladı. Gerek sağ kesimden, gerek sol kesimden evlere baskın yapıyorlar, evlere giriyorlar, zorla diyorlar ki biz silah alacağız, biz mermi alacağız, para vereceksiniz. Vermezsen evini tahrip ederiz, vermezsen arabayı tahrip ederiz. Birçok kimseler bunu vermeye mecbur kalıyorlar, vermek zorunda kalıyorlar. Onda sonra şehirde gece sokağa çıkma yasağı bir müddet devam etti, ondan sonra kaldırıldı. Ama Devlet so-

kağa çıkma yasağını kaldırdı ama vatandaş sokağa çıkma imkânını kaybetti. Ama kim kaybetti? Namuslu ve dürüst vatandaşlar kaybetti. Yine o, kendisini birtakım hareketlerin öncüsü olarak tanıyan kimseler rahatlıkla gece sokağa çıkabiliyorlar ve diğer vatandaşların sokağa çıkmalarını tamamiyle önlemiş bulunuyorlar.

Şimdi bunlar gösteriyor ki, Çorum'daki o geceki hadiseler, makinalı tüfekler dahil binlerce silahın vatandaşın cebinde bulunduğu ve bu binlerce silahı devamlı ateşleyecek kadar merminin bulunduğu da meydana çıkıyor. Devlet buna karşı şimdiye kadar bir tedbir almadığı ve şimdiye kadar da bu işin hiç peşine düşmediği anlaşıldı.

Bunların içinde daha korkunçları oldu, bazı kesimlerde polislerin kendi mermilerini vatandaşlara dağıttığını ve onlara yardım ettiğini de gördük. Bu kadar korkunç bir durumun artık ilerde nerelere kadar gideceğini, ne olacağını kestirmek mümkün değildir.

Bu arada, Çorum'da eski bir köyde yaşlı bir kadının bir hatırasını veya bir sözünü hatırlatmak istiyorum. İstiklal harbi bittikten sonra kadın Atatürk'e karşı hayran, devleti kurdu, devlet budur demiş. Bütün köylüler, "yahu ne diyorsun sen deli, devlet zaten vardı" demiş. "Yook" demiş, devlet şudur demiş: benim gelinim, hava karardıktan sonra benim köyümden komşu bir köye yalnız gidebiliyorsa, işte devlet budur demiş. Budur ve Atatürk bunu temin etti, Devlette budur, hükümette budur demiş. Bir köylü kadınının görüş ve düşüncesini 40 sene sonra bugün anımsamak ve bunun karşısında devletin ne olduğunu görmek bize hüznün veriyor zannederim.

Sayın arkadaşlarım, size fazla meşgul etmek ve fazla üzme istemiyorum. Durum bundan ibaret, takdirlerinize arz ederim, saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Atıf Çelebi'ye teşekkür ederiz.

Söz sırası Sayın Ali Yaşar, İstanbul.

ALİ YAŞAR (İstanbul)- Sayın Başkan, değerli delege arkadaşlarım;

Şimdi, gerçekten kapsamı biraz geniş olan bir gündemle biz burada toplanmış bulunuyoruz. Ama biz bunu somutlaştırmak durumundayız. Yani neler istediğimizi, neler yapmamız gerektiğini, bunları bir açıklığa kavuşturmak durumundayız.

Şimdi önce, gündem uyarınca bizi ilgilendiren son derecede önemli iki konu var. Birincisi terör, ikincisi işkenceler; özellikle bunun meslektaşlarımıza yöneltilmesi.

Önce ufak bir açıklama yapmak istiyorum. Son konuşan arkadaşlarımız, (En son konuşan hariç) tuhaf şekilde bir hassasiyet gösterdiler. Sanki ölen arkadaşlarımızın arasında daha evvelce konuşan arkadaşlar ayırım yapmış gibi. Ben öyle bir hisse kapılmadım. Bütün arkadaşlar ölen arkadaşlarımız hakkında konuşurken, onları öldüren ister sağcı olsun, ister solcu olsun, veya kendilerini ister sağcı saysınlar, ister solcu saysınlar, herhalde teröristleri hoş görmediler, bir tarafını himaye etmediler. Ancak, bir gerçek var ki, o da şudur: Terör genelde faşizmin odaklarında daha büyük çapta kaynaklanmakta, çünkü kitleleri büyük çapta bunlar katletmektedir, kitle hareketlerini bunlar çıkarmaktadır. Bu bir tespittir. Yoksa, bu bir sol terör yaratıcılara sahip çıkmak anlamına gelmez.

Efendim, "devlet terörü olmamış.." Devlet terörünü arkadaş anlattı işte. Devlet eliyle terör...Ve ben o arkadaşın anlattıklarına şimdi bir ilâvede bulunacağım. O olayı orada idare eden ve o işin başında bulunan Emniyet Müdürü Nail Bozkurt 1969 senesinde Tunceli'de Mehmet Kılan isminde bir arkadaşı durup dururken vurduğu için, ve katil olduğu için, bu nedenle onu "emniyet müdürü olmaz" diye sürmüşlerdi ve birdenbire bu hükümet bunu Çorum'a emniyet müdürü yapmıştır ve bu adamın başkanlığında bu hareket yürütülmüştür. Şimdi bu, bizim siyaset yapmamış anlamına gelmez. Ama bu bir tespittir. Çünkü biz, elbetteki Konya'dan gelen bir delege arkadaşımızın sa-

bahleyin anlattığı gibi, çaresiz kaldığımız zaman başvuracağımız yer hükümettir. Daha doğrusu, hükümetin Devletin organlarıdır. Biz Devletin organlarında bu güvenceyi görmediğimiz zaman kendimizi çaresiz ve güçsüz görürüz. Şimdi eğer böyle bir çaresizlikle başbaşa bırakılmış isek, bizim bu konularda serzenişte bulunmamız doğrudan doğruya siyaset yapmamız anlamına gelmez. Kendi meselemize çare bulmak konusunda bunları açıklayıp, ne yapıp ne yapmayacağımızı araştırmak için söylüyoruz. Ayrıca, bir gerçek vardır, büyük bölümünü tenzih ederiz, muhakkak ki çok kıymetli elemanlardan oluşmuştur, ama bizim güvencemizi sağlayan emniyet kuvvetleridir ve bunların büyük bölümünün iyi niyetine karşın, bir bölümü de bayığı faşist odaklarla işbirliği yaparak halka saldırmaktadır. Bu da bir gerçektir. Konyalılar bunu bilmez mi, Erzurumlular bunubilmez mi, Elâzıglılar bunu bilmez mi, Maraşlılar bunu bilmez mi ve son olarak Çorumlular bunu bilmez mi? Şimdi bunları söylemek ne bizim hükümetin, muhalefetin, şunun bunun borunu değil, bunu kim yaparsa yapsın biz hukukçu olarak buna karşı çıkarız. Çünkü biz insanları savunan bir mesleğe sahibiz. Bu savunmayı yaparken de bunun bir müeyyidesinin olması lâzım. Eğer biz müeyyideden yoksun kalmışsak, çaresiz kalmışsak bizim savunmamızın da bir anlamı yoktur.

Öyle ise, şimdi meseleler ele alındığı zaman, şunu biz kesinleştirmek zorundayız:

1- Türkiye'de işkenceler yapılmaktadır ve bir gerçektir, bu tür davalara, yakınından geçen herkes bilmektedir, Türkiye Barolar Birliği bir hukuk kurumudur, bunu saptasın ve bunu söylesin; işkence yapılmaktadır. Burada bir arkadaş çıksın, "yapılmıyor, ben görmedim" desin...

2- Terör elbetteki çeşitli odaklardan kaynaklanmaktadır. Bu bir gerçektir, arkadaşların dediği doğrudur, yalnız bunun karşısında telaşa kapılmanın da gereği yoktur, hangi taraf ağır basıyorsa, hangi taraf bu yanlışlığı daha fazla yürütüyorsa, hangisi kitleleri birbirine katıyorsa onu da söyle-

yeceğiz, bundan da çekinmeyeceğiz. Niye çekiniyoruz?..Çünkü bizim mesleğimiz savunma mesleğidir. Ve biz burada insanların hakları ve hukukları için toplanmış bulunuyoruz. Bunu bir idealizeden koparıp hayata geçirmemiz için ve bunu yaşama geçirmemiz için, bunun toplum yaşamına yararlı olması için biz burada doğruyu söyleyip saptamak zorundayız. Ve ayrıca Türkiye Barolar Birliğinin bu konuda alacağı karar öyle azbuz bir karar değildir, çok insanları tedirgin eder. Eskiden şeyhülislâmın vereceği fetvanın bilahare padişahı yerinden edeceği gibidir. Elbetteki burası bir otorite merkezi değildir, burası bir meslek kuruluşudur, ama hukuk devletin temeli oldukça bu kuruluşun vereceği bir karar ilerde bazı insanları daha yasalara uygun davranmayı, daha yasalar çerçevesinde davranmayı, Anayasa sınırları içinde davranmaya onları zorlar. Biz bu pozisyonumuzu bilmek zorundayız, hepimiz bunu bilmek zorundasınız. Ama bunu yapamazsak, bunun vebalini biz hepimiz çekeriz. Hepimizi vuracaklar, ona söyleyeyim size; sağcı iseniz sağcı olarak vururlar, solcu iseniz solcu olarak vururlar. Kendimizi, çocuklarımızı korumak için siz bu kararları almak zorundasınız.

Devlet eliyle terör...Devlet hükmi şahsiyettir, elbette devlet terör yapmaz, devleti temsil eden güçlerle bu yapılır. Ama devleti temsil eden bütün güçler terör içinde midir? Bunu söylemek de haksızlıktır. Ama teröre iştirak eden idari makamlar vardır, bu da bir gerçektir, ben size bir tanesini örnek verdim, başka örnekler de verebilirim. Bir tanesi de meselâ arkadaşım konuştu, size söyleyeyim, Konya Emniyet Müdürü der ki: "Gözünüzle görseniz bile bana bir Ülkücüğü suçlu olarak getiremezsiniz." Ama ben de diyorum ki, gözüyle görmek değil, en ufak bir ipucu bulursa, bu sağcı da olabilir, solcu da olabilir, bir sanık emniyet müdürüne götürülmelidir ve gerekli araştırma ve soruşturma yapılmalıdır, yargılama huzuruna çıkarılmalıdır, ama işkence edilmeksizin.

Şimdi demek ki buna kapılan insanlar varsa, bu meseleyi bu şekilde

yürütenler varsa, biz bundan niye çekiniyoruz, bunu söyleyeceğiz arkadaşlar. Gene kaldı ki, biz bunu söylesek de, söylemesek de hayatımız tehlikededir. Söylemesek de kendimizi kurtaramayız. Bari söylediğimiz zaman belki başka insanlara yardımımız olur, onları belki kurtarmış oluruz. Onun için, bu konuda ne karar alınacaksa somut kararlar alınsın. Net kararlar alınsın ve ilgili makamlara da bildirilsin. Yoksa sırf bir bildiri ile bu mesele de bırakılmasın.

Takdirlerinize arz ediyorum. Saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Ali Yaşar'a teşekkür ederiz.

Söz sırası Sayın Erzan Erzurumluoğlu'nda, Ankara.

ERZAN ERZURUMLUOĞLU (Ankara)- Sayın Başkan, Barolar Birliğinin sayın üyeleri, hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Gerçekten Barolar Birliği Yönetim Kurulu Bizleri çok olağanüstü koşullarda olağanüstü bir toplantıya çağırmıştır. Yalnız tabii gündem maddesi Türkiye'nin bu gününün maddesi değildir. Bu gündem maddesi Türkiye'de 1968'den bu yana var olan bir maddedir ve 1968'den beri aşağı yukarı terör konusunda Türkiye'de yapılan, bildiri yayınlamak ve başsağlığı telgrafları çekmek şeklinde gözükmektedir. Ve bu arada da çok objektif davranma kuşkusuz yüreklerine yerleşmiş bazı arkadaşlarımız, ya da devlet sevgisini kimseye bırakmama çabasında gözüken bazı arkadaşlarımız belirli kavram kargaşaları yaratma çabasında gibi gözüktiler bana. Örneğin, "Devlet terörü olmaz..." Yok arkadaşlar, devlet terörü olur. Devlet terörü kavramı bilimsel bir kavramdır, bazı devletler terörü kurumsallaştırmışlardır. Devlet terörü yoktur da neden Türkiye'de partiler devamlı işkence iddiasındadırlar? Neden belirli meslek kuruluşları devamlı işkence iddiasındadırlar? Neden Çorumlu avukat arkadaşım şimdi devleti anlatmıştır Çorum'da , olmayan devleti? Herkesin aradığı devleti anlatmıştır? Devlet terörü vardır ve bu bilimsel bir kavramdır.

Kavram kargaşası yaratmamak lâzım aslında, aslında önemli olan benim kanımca, Türkiye'de 1968'den bu yana teröristlerle teröre muhatap olan vatandaşlar ve o vatandaşların bir parçası olan aydınların tavrı nedir ve terörü önleme durumunda olan makamların tavrı nedir? Biz Türkiye'de terörü önleme durumunda olan kişi ve makamların tavrını ve terörün muhatabı olan vatandaşın ve aydın kesimin tavrını bir belirli şekilde ortaya koymadığımız sürece, zannediyorum ki sağlıklı kararlar almak veya sağlıklı yaşam yolları saptamakta zorluk çekeceğiz.

Kanımca, terörü önlemekle yükümlü bazı kişi ve makamların tavırları tek kelime ile Türkiye'de korkunçtur. Onların tavırlarını, onların açıkladığı fikirleri (fikirse eğer) korkunç bulmamak mümkün değildir. Türkiye'de, ölen vatandaşlar için "normal-anormal" ayrımını yapan yetkilinin söylediği fikir değildir, olsa olsa bir komiklikdir, ama acı bir komiklik tabii. E, yetkili makamların terörün kurbanlarına başsağlığı telgrafları çekmekten öteye de yaptığı başka bir şey yoktur ve Türkiye'de bazı yetkili ve etkili makamların terör karşısındaki mantık dışı, bilim dışı nitelendirmeleri, o yolla gösterdiği çabalar yine Türkiye'de, büyük bir sevinçle söyleyelim, sağduyulu, yasalardan yana, yasalara saygılı, objektif kişi ve makamlar tarafından pek çok kez yalanlanmaktadır. Yani, "olaylar sizin dediğiniz gibi değil, başka türlü cereyan ediyor." şeklinde yalanlanmaktadır. Genellikle siyasi sıfatı haiz olan makamların terör karşısındaki tavırları artık vatandaşı inandırıcı olmaktan çıkmıştır, bu hepimizin gözlediği objektif bir durumdur. Yani bir siyasi bir şey söylüyorsa Türkiye'de, mutlaka onun aksi olmaktadır. Bu sadece terör alınanda değil, biliyorsunuz, "Tekel maddelerine zam yok" diye bir bakan açıklama yaparsa herkes stokçuluğa başlıyor, çünkü mutlaka zam yapılacaktır. Başka bir konuda bir şey söyleniyorsa onun aksi bir davranışın, "devalüasyon yok" diyorlarsa

örneğin, devalüasyon olacağı yolunda kesin bir kanaat oluşmaktadır. Demek ki artık, terörü önlemekle yükümlü olan siyasi makamlara karşı vatandaşın inancı kalmamıştır aşağı yukarı Türkiye'de. E terörün muhatabı vatandaşlar ne yapıyor? Aydınlar ne yapıyor dersiniz terör karşısında; benim gözlediğim kadarıyla, tabii yani genelde, ufak tefek bazı tepkiler vardır, bunları da inkâr edemeyiz' amma, genelde ne yapıyoruz? Genelde yaptığımız, benim gördüğüm kadarıyla, kapalı kapılar arkasında devamlı olarak dert yanıyoruz. Ve soruyoruz, "ülke nereye gidiyor?", "Türkiye'nin sonu ne olacak?" Bu soruyu kendi kendimize soruyoruz ve bu soruya da cevap alamıyoruz. Cevap alamamanın çaresizliği içerisinde boynumuzu büküyoruz. Ve öyle zannediyorum ki, işte bu çaresizlik ve boyun bükme olayı terörün artan şiddetinde tırmanması sonucunu doğurmaktadır Türkiye'de. Eğer vatandaş olarak terör karşısında, özellikle aydınlar olarak boyun bükme çaresizliğinden kurtulabilsek, terör belki de bu ölçüde Türkiye'de gelişme olanağı bulamayacaktır. Tabii ki aydınların terör karşısında çaresiz bir biçimde boyun bükmeleri ve bir ölçüde teslimiyeti kabul etmeleri Türkiye'nin sonunun karanlık olacağıının en büyük belirtisi olmak gerekir. Bu tarihte yaşanmış bir olay; Almanya faşizme nasıl teslim oldu? Aydınların hareketsizliği sonucu teslim oldu. "Yok canım, faşizm diye bir şey yok, öyle bir şey olmaz, hani nerede faşizm vardır" gibi birtakım sözcükler ve o şartların sonucu tabii, eğer biz Almanya'daki gibi aydınlar olarak artan terör karşısında çaresiz tavrımızı sürdüreceğ olursak, mutlaka Türkiye'nin sonu daha karanlık olacak gibidir. E peki, aydınlar ne yapabilir?..Aydınların ellerinde silahları yok, teröre karşı cevap vermek için, ama aydınların ellerinde çok büyük bir silahları var:Fikir gücü. Bunu harekete geçirmenin yolu aranmalıdır, aydınlar tarafından. Ve 18.000 üyeli Türkiye Barolar Birliği Türkiye'nin en güçlü organize aydın gücü olmak gerekir. Bakınız, ben Barolar Birliği Yönetim Kurulunu suçlamak için söylemiyorum kesinlikle,

Barolar Birliği Yönetim Kurulunun çalışmalarına muttali oldum, Türkiye'de son günlerin modası , Anayasa değişiklikleri. Tabii anayasalar değiştirilebilir, bunun aksini kimse iddia etmiyor, tabii anayasalar değiştirilmez gibi falan bir olay yok. Ama anayasalar geriye doğru mu değiştirilir, ileriye doğru mu değiştirilir, tabii ki bu tartişma konusu edilmelidir. Ama Türkiye'de son Anayasa değişikliklerini öneren kişiler çok önemlidir. Bunların nitelikleri çok önemlidir. Hukukla uzaktan yakından alakası olmayan kişiler tarafından Anayasa değişiklikleri hazırlanmıştır. Bir maliyeci, bir iktisatçı... Bir maliye bürokratı, hasbelkader senatör sıfatını iktisap etmiştir, bir iktisat profesörü, hasbelkader o da profesör unvanını iktisap etmiştir, kitabı dahi yoktur, bir tane de hariciyeci diyelim işte, o da dışarıdan herhalde takviye kuvvet, Anayasa değişikliklerini Türkiye'de Anayasa değişikliği önermek gerekirse 18.000 üyeli, 18.000 hukukçunun bulunduğu bir ülkede herhalde anayasa değişikliği önermek bir maliyeciye, bir iktisatçıya kalmamalıdır, hukukçuları var bu memleketin. Böyle bir Anayasa değişikliği önerisine karşı baroların, hukukçular olarak bizlerin tepkisi ne oldu yani, anında ne tepki gösterdik? Bu soruyu kendi kendimize sormak ve cevaplamak mecburiyetindeyiz. Anında tepkimiz ne olmuştur? Anında hiç bir tepkimiz olmamıştır. Bir iki tane kalem sahibi hukukçu arkadaşımız yazı yazmıştır, onun dışında, sağolsun Hıfzı Veldet Hoca hepsini özetler biçimde yazdı, onun dışında da başka bir tepkimizin olduğu söylemez. Eğer biz bu atıl durumumuzu devam ettirecek olursak, terörün tırmanmasından veya Türkiye'nin daha karanlık günlerinden yakınmaya hakkımızın olmayacağını zannediyorum. O nedenledir ki, Türkiye Barolar Birliğinin, 18.000 üyeli bir kuruluşun Türkiye'de teröre karşı, çok hassas arkadaşlar için söylüyorum, nereden gelirse gelsin teröre karşı ve özellikle tabii faşizm terörün bir parçasıdır, faşizm terörsüz olmaz, çünkü onun felâfesinde o vardır, faşizme karşı Barolar Birliğinin mutlaka ve mutlaka

aydınların organize edilmesinde öncülük etmesi gerekir. Bu organizasyon nasıl yapılacaktır, bunun çaresi aranmalıdır. Bunun için komisyon mu kurulacaktır, bunun için araştırma mı yaptırılacaktır, ne yaptırılacaksa yaptırılacaktır, ama aydınların organize olması için Barolar Birliği bu görevi yerine getirmek zorundadır. Bir bakıma denilebilir ki, bu Barolar Birliğinin vicdani bir görevidir. Çünkü Barolar Birliğinin böyle bir organizasyona girmesi vatandaş nezdinde inandırıcı olacaktır. Yasaları bilen insanların faşizme karşı aydınları organize etmesi demek, aydınları suç işlemeden, teröre karşı teçhiz etmesi, onları savaş alanına sürmesi anlamına gelecektir. O bakımdandır ki, Barolar Birliğinin böyle bir hareketi hem inandırıcı olacak, hem de güvendirici olacaktır.

Barolar Birliği, uzun vadeli ve kısa vadeli tabii ki, birtakım tedbirler alabilir. Bir arkadaşımızın söylediği gibi, uzun vadeli tedbirleri hemen yürürlüğe koymak mümkün değildir, belki de özellikle İstanbul Barosunun önerdiği bazı tedbirler bugünün gündemi içerisinde konuşulacak konular olmayabilir, fakat uzun vadede onların Türkiye'de mutlaka gerçekleştirilmesi gereken konular olduğunu bilerek, baroların o yöndeki çalışmalarını sürdürmeleri gerekir. Gayet tabii ki, Türkiye'de belki de son zamanlarda idam cezası verilmemiştir, olmamıştır falan ama, idam cezasının kaldırılması dünyanın sorunudur, Türkiye'nin de sorunudur, Türkiye uygar ülkeler içinde yerini almak istiyorsa idam cezasına karşı olacaktır ve idam cezasını yasalarından çıkaran ilk ülke olma şerefine erebilirse, o da onun lehine yazılacak bir puan olacaktır. Bu tür uzun vadeli çalışmaları Barolar Birliği ve barolarımız tabii ki sürdürecektir.

Kısa vadede, bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu yolda neler yapabiliriz? Kısa vadede Türkiye'nin bugün içerisinde bulunduğu durumu vatandaşlara mal etmek bakımından belirli şeyler yapılabilir. Örneğin yürüyüşler düzenleyebiliriz. Yürüyüş yapmak devleti yıkmak anlamına değildir.

Yani, avukatlar, savcılar, hâkimler birlikte yürüyüş yaparsa devlet o anda yıkılmış olmaz. Böyle bir şey olmaz, mümkün değildir. Kimse devleti yıkmaktan yana değildir, devlet bir tüzelkişiliktir, siz biz hepimiz devleti oluşturuyoruz yani, hiçbirimizin devleti yıkmaya niyetimiz yok. Ama Batıda, örneğin Fransa'da işte çok yakın bir tarihte örneği mevcut: Savcılar, hâkimler, avukatlar yürüdü, Fransız Devleti yıkılmadı yani, niye Türkiye devleti hemen o anda yıkılmış olsun?..Böyle bir şeyi organize edebiliriz. Böyle bir şeyi organize etmenin en güzel günü de bence yeni adli yılın başlama günü olmalıdır. Adli yılın Ankara'da açılacağı gün bütün Türkiye çapında, bütün Türkiye barolarınının iştirak edeceği bir yürüyüş tertip edilebilir. O güne kadar kısa vadeli birtakım tedbirler alınabilir. Örneğin faşist terörün veyahut da iki taraflı terörün düzeyim, son derece azgın hale geldiği belirli vilayetlerimizde, örneğin Çorum'da, Konya'da, Maraş ve Elazığ'da birtakım tedbirlerin alınması için belirli makamlar nezdinde Barolar Birliği olarak girişimlerde bulunabiliriz. Örneğin Ankara Barosu olarak, zannediyorum biz bir kısa vadede gerçekleştirilmesi mümkün olacak öneriler konusunda da sayın Başkanlığa öneride bulunmuş oluyoruz, verdik o yoldaki önerimizi de, bunları gerçekleştirme- nin mümkün olacağına inanıyorum ve Türkiye Barolar Birliğinin ydınları faşizm karşısında organize etmenin, bu işin ilk adımını atmanın tarihsel görevi ile karşı karşıya bulunduğuna inanıyorum.

Hepinize saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Erzañ Erzurumluoğlu'na teşekkür ederiz.

Sayın Turgut Kazan, İstanbul.

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Sayın Divan, değerli arkadaşlarım, bugün burada olağanüstü Genel Kurul toplantısında, diğer arkadaşlarımla da belirttiği gibi, ülkemizin içinde bulunduğu olağanüstü bazı durumları tartışıyoruz. Den bu tartışmaya girmeden önce, Balıkesirli bir meslektaşımın

sorduğu soruyu bir serzenişle bağlamak istiyorum.

Balıkesirli meslektaşım, bu olağanüstü toplantının çerçevesi niçin olağanüstü değil dedi. Buna bağlı olarak da biraz Erzurumluoğlu arkadaşım, biraz önceki konuşmasında, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kuruluna yönelik bazı öneriler getirdi ve bunun ikisini birleştirerek önce bir sistemle başlamak istiyorum.

Balıkesirli arkadaşım, aynı saptamayı ben de yaptım, bu toplantı gerçekten olağanüstü çerçeveye oturmadı, kamuoyu gözünde yankı duyması için olağanüstü çerçeveye oturtulmadı. Çünkü bana öyle geliyor ki Barolar Birliği Yönetim Kurulu belki işlerinin çokluğundan, bu toplantıyı sadece Türk-İş salonlarına hapsetmekle kaldı. Ben dün Ankara'ya geldim, iki gazete bürosuna uğradım, niçin geldiğimi sordular, "kongre" dedim, "ne kongresi" dediler. Ayrıca dün ben Ankara'da rastladığım her arkadaşına, niçin geldiğim sorulduğunda "kongre" dedim, her arkadaşım "ne kongresi" dedi, Ben "Barolar Birliği" dedim, "birkaç ay önce zaten yapmıştınız" dedi. Şimdi arkadaşlar, bir olağanüstü genel kurula gerçekten Yönetim Kurulu ihtiyaç duymuş ise, o olağanüstülüğün gereklerine uygun hazırlıkları yapmalıydı. Yani bu genel kurulun, sayın Balıkesirli meslektaşımın söylediği gibi, duyurmalıydı, duyurulmalıydı. Önce Yönetim Kuruluna bu serzenişimi, benden az önce konuşan Ankaralı arkadaşımın önerisiyle bağlayarak bitirmek istiyorum. Dedi ki arkadaşım, örneğin Anayasa değişikliği...Arkadaşlar Anayasa değişikliği sorunu çok önemlidir. Çünkü bu sağ terör, sol terör (oralara geleceğim) ve tırmanan faşizm, sorunların temelinde, 1960'da başlayan, "Hayırda hayır vardır" sloganında başlayan, bu Anayasadan kurtulma arzusu vardır. Ama bu Anayasadan kurtulma arzusunun doruk noktasına ulaştığı yerde gerçekten Barolar Birliği Yönetim Kurulu, benden önce konuşan Ankaralı arkadaşımın da belirtmek istediği gibi (ben öyle anladım) hiç bir şey yapmamıştır. Yani bir Tercüman Gazetesi,

her ne hikmet ise, bu gereği duymuştur da, Erzurumluoğlu arkadaşımın söylediği gibi 18.000 üyeli, hukukçu üyeli Türkiye Barolar Birliği Başkanı bir açıklama yapmıştır, ama bana göre susmuştur. Yani Türkiye Barolar Birliği 18.000 üyesi ile, Tercüman'ın yaptığı paneli yapmaya her nedense gerek duymamıştır. Bu serzenişimi konuşmamın başına yerleştirmek istiyorum.

Arkadaşlar, her toplantıda şu ikilemle karşı karşıya kalıyoruz:

Bu ikilemi ortaya getiren arkadaşlarımın duyarlılığını anlıyorum: Sağ terör - Sol terör. Ali Yaşar arkadaşım kısaca değindi, ben de tekrar ediyorum: Biz tirmanan faşizm derken, sol teröre yeşil ışık yakalım demiyoruz. Böyle bir şey duydunuz mu? Ne barolardan, ne Türkiye Barolar Birliğinden, yahut da bugüne kadar çıkmış bildirilerden?..Arkadaşlar, bir tehlike var diyoruz, bu tehlikenin adı faşizmdir diyoruz. Buradan, sol teröre yeşil ışık yakıyorlar sonucu çıkmaz, hiç bir şekilde çıkmaz. Türkiye Barolar Birliğinin, ya da baroların, ya da barolara bağlı tanıdığımız hukukçu avukat arkadaşların, yakalanan silahlı bir sol örgütün suçsuz olduğunu, serbest bırakılması gerektiğini belirten bir açıklama duydunuz mu? Şimdi ikisi arasında bir fark var, sol terör dediğimiz şey bir suçsa suçtur, yasada hükmü var ve devlet yakalıyor. Hem de nasıl yakalıyor? Belini de kırıyor. Yani cezasını vermesinden evvel üstelik cezasını da aşarak belini kırıyor. Ama ötekinde bir fark var. İşte devlet terörü orada onunla birleştiği için faşizm tehlikesi diyorum ve faşizm tehlikesi doğuyor diyoruz. Yoksa kimse, burada Ali Yaşar arkadaşımın söylediği gibi, sağcı bir meslektaşımız öldürülmüşse bundan üzüntü duymayalım anlamına gelebilecek bir şey söylemedi, zaten bu ölümleri sıralarken bir ayırım yapmak bizim aklımıza veya bir başka meslektaşımızın aklına gelmez. Ama şu farkı doğru koymak zorundayız: meslektaşlarımdan biri, "bu devlet terörü değildir" dediler, "kolluk gücünden birilerinin suç işlemesi sayılır ancak" dediler. "Nitekim ben de böyle bir suçla muhatap oldum" diye belirt-

tiler. Arkadaşlar, bu böyle midir? Lütfen bakmak zorundayız, bakmazsak devlet elden gidiyor çünkü, eğer buna göz yumarsak, eğer anlamamazlıktan gelmeye kalkarsak, hiç bir şey kurtaramayız, birazcık vakit varken doğru teşhisi koymak zorundayız.

Şimdi, nedir bu devlet terörü, yahut kolluk gücünün suç işlemesi? Gerçekten aziz meslektaşımın belirttiği gibi, kolluk görevlisi suç işleyebilir ve devlet de onun üstüne gidebilir ve hesap sorabilir. Ama burada Çorumlu arkadaşımın, Konyalı arkadaşımın anlattığı bir devlet görevlisinin suç işlemesi midir, yoksa devletin bir parçası gibi iş görmesi midir? Ona doğru bakmalıyız. Ve ona bakarken, taa nerelerden geleceğiz.. Arkadaşlar, silahlı kampları kim kurdu? Onlara kim seyirci durdu? Birinci soru. İti ite kırdırma formülü denilen bu formülü kim buldu, kim uygulamaya koydu? Bu soruya doğru cevap vermek zorundasınız. Ve, "Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz" diye belki bin defa kim konuştu, kim? Bu soruya doğru teşhisi koymak, doğru cevabı bulmak zorundayız, zorundasınız. Demek ki, buradan başladı: ta 60'ta "Hayırda hayır vardır" kampanyasının başladığı zaman, bu kampanya ile başlayan Anayasa düşmanlığı bizi Tercüman'ın paneline götürebilmek için tam 20 yıl kilometre taşı döşer gibi kampları kurdu, silahları buldu, adamları koşullandırdı, vurdu, vurdurdu. Şimdi devlet son parsayı toplamaya çalışıyor. Bunu da apaçık görmek zorundayız. Göremezsek, kurtaramayız da onun için görmek zorundayız. Nasıl arkadaşlar, ülkücü, (gazete haberlerinden özetliyorum) yakalayan polisi karakolda polisler falakaya çekebiliyor ise, kolluk gücünün suç işlemesi değil bu, bu başka bir şey. Adını doğru koyun. Siz bilirsiniz Ankaralı olanlar, ülkücü Ankara'nın içinde yakalayan polisi, yardım etmek için gelip öldürürse, bu, devlet gücünün, yani kolluk gücünden birinin suç işlemesi değildir, başka bir şeydir.

Devam edelim, Ali Yaşar arkadaşımın söylediğini yenilemek istemiyoy-

rum, "Bana ülkücü sanık getirmeyin" diyen emniyet müdürleri görevde ise, bu devleti korumak için bunları teşhir etmek, tespit etmek zorundasınız. B rbirininize bu vahameti koymak zorundasınız, kamuoyunu böyle uyandıracaksınız, doğru teşhis koyacaksınız, bana göre,

Nevşehir'e bakıyoruz arkadaşlar, kolluk gücünün, kolluk gücünden birilerinin suç işlemesi evet olabilir, öyle ise, burda tartışmayız, suçlular yakalanır, cezasını bulur, ama devletin valisi ile içişleri bakanı herkesin gözü önünde geçmiş olayları ısrarla yalanlıyorsa, düşünün arkadaşlar, TRT, gazeteler ve bir yığın insan, ölümler oluyor, herşey oluyor, ve başlıklar kabaca, Ecevit'e kurşun sıkıldı..Arkadaşlar, devletin valisi ve içişleri bakanı "kimse silah atmamıştır" diyor. Şimdi dikkat buyurulmasını rica ediyorum, bu devlet o suçluyu yakalayacak mı? Yani "suçlu yok" diyor. Suçlu yok, bu bir arkadaşlar devlet politikasıdır, kolluk gücünden birinin suçu değil. Yani bu bakan, bu başbakan, bu vali suçluyu yok diyor. O yüzden silah atılan yere girmez tabii ve girmemiştir. Bir tane silahlı adam yakalanmamıştır,  nk  silah atılmadığı kanısındadır.E bu durumda "devlet terörü yok" diyebilir miyiz?

Devam edelim: Kayseri'de bir vali, Nevşehir'de bir vali ve sonra  orum... orum olaylarını arkadaşım anlattı, ben tekrarlamayacağım, ama bir şey söylemek zorundayım. Devletin başbakanı, hükümetin başı eğer  orum olayları dolayısıyla TRT mikrofonuna çıkıyor ve diyorsa ki "Tehlikenin kökü komünizmdir..." diyebilir, görüştür, ona bir şey demiyorum, "...komünizmdir, devlet g cleriyle biz bunun üstesinden geleceğiz..." bunu da diyebilir. "...geleceğiz. Lütfen rica ediyorum, devletin bu görevini başkaları  stlenmesinler." Arkadaşlar bu işte devlet ter r d r, bu işte suç işlemeye devletin iştirak etmesidir. Dikkat edin Başbakan,  orum'da,  orumlu arkadaşımın anlattığı, onların yaşadığı olayları, "lütfen yapmayın, biz ezeceğiz" diyor, siz ezmeyin. Yani suçlulara rica ediyor. Şimdi siz

bu devlet politikasından o kolluk görevlisinin yakalamasını bekleyebilir misiniz? Yakalanan tesadüfendir, gizlenemediği için yakalanmış bir kişi olabilir, Ancak devlet politikası, terörü, Anayasayı boğacak istikamette tırmandırmaktır. Bunu işte bildirimize koymak ve Barolar Birliği kanalı ile bunu anlatmak ve demokrasiyi, devleti ve Anayasayı ancak bu çerçevede koruyacağımızı da anlamak zorundayız.

Dahası var arkadaşlar, Erzurumluoğlu arkadaşım söyledi, "normal-anormal" deyimini, pardon ayrımını, bir bakan yapmışsa, anormal olanın öldürülebileceğini bir bakan içinde taşımışsa, daha nasıl olur da "devlet terörü yoktur" diyebiliriz?

Yine devam edelim, en son bir örnek, İzmirli arkadaşlarım anlattı, İnciraltı olayı... Daha ne örnek isteniyor ki, orada tesadüfen nüvelenmiş bir grup, devletin gücü ile insanlara ateş edebilmiş, öldürebilmişse, tesadüfen bu suçluların suçüstü durumları, yargılanabilmesi olanakları doğmuştur, ama devletin içine nasıl sızıldığını gösterir. Yani kısaca, sağ teröre karşı sol terör de deyin... Arkadaşlar biz, terör bir taraflıdır falan demiyoruz. Demokrasi tehlikede, çünkü faşizm devleti işgal etmenin eşiğinde. Önemli yerleri işgal etmiştir. Siz hiç sol terörden birilerinin, hani biz onlar çok iyidir demiyoruz ama, siz hiç birilerinin bir yerleri işgal ettiğini, yani böyle devleti ele geçirecek gece geldiğini gördünüz mü? Ha, suçlular yakalanıyor, kimse telaşlanmasın, ama beri tarafta devlet bu faşizmi, adım adım Anayasayı boğma istikametinde götürüyor.

Daha başka örnekler vereyim isterseniz. Ankara Emniyetindeki atanmalar hikâyesi. Arkadaşlar, sağ suçluları yakaladığı için, dürüst diye bir emniyet görevlisi, hükümet işbaşına gelir gelmez görevden alındı. Ama nasıl bir polüştür, gazetelerden anladığıma göre, kendisine verilen her olayı çözümleyen bir polüştür. Şimdi, kendisine verilen her görevi göze bilen

bir polisi eğer hükümet görevden alıyorsa, artık devlet terörün ilk adı-
mini orada atıyor demektir. Ve ilaveten, Çorum'daki atamayı arkadaşım
söyledi mi bilmiyorum, ben kaçıkım söyledi ise, Çorum'daki atama, baş-
ka hiç bir örnek gerektirmeyecek kadar apaçık değil midir?

Şimdi bütün bu örnekler ucuca eklenirse, ve biz de bunlara, bugünkü
koşullarda çok altı çizilen işkenceye ve işkencelere ayrıca Sayın Apay-
dın'ın sabah konuşmasında söylediği "dur dedim durmadı, onun için vurdum"
uygulaması, sonra ona açık devlet terörünün en seçkin örneği olan 1481
sayılı Yasanın uygulaması eklenirse, 'doğacak sorun için başka ne arana-
cak bilmiyorum ki..Arkadaşlar, örnek mi istiyorsunuz, bir siyasi polis
müdürü, ters yoldan girdiği için kendisine, "beyefendi niçin ters yoldan
geliyorsunuz?" diyen karşı arabaya, yani doğru yoldan gelen arabaya inip
o arabadaki insanı öldürüyorsa, nasıl yapıyor bunu?.. Bir Kadıköy'de mi-
nibüs şoförü kendisinin üstüne doğru yanlış sürdüğü için bir polis mini-
büs şoförünü öldürüyorsa, daha başka örnek mi istiyorsunuz? Nişanlısıyla
arabasında gidenin arkasından ateş ediyor ve öldürüyorsa, daha başkası-
nı mı istiyorsunuz, bir Fransız turist Çemberlitaş'ta "dur dedik, dur-
madı" diye öldürülüyorsa, daha başkasını mı istiyorsunuz, bir Belçikalı
turist geçenlerde "dur dedik durmadı" diye öldürülüyorsa, ve bunun arka-
sına Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun, üzüntü ile kınıyor, ama
çok yasal bulduğu, neyse ki açıklanmadı, 1481 sayılı Yasanın uygulamaya
konuluşu ekleniyorsa, arkadaşlar bunun adı devlet terörüdür. Ve buradan
faşizme gidilir. İşte buradan varılmak istenen yer bu Anayasayı tahrip-
tir, Tercüman onu yapmak istemiştir. Anayasayı tahrip ettikten sonra ku-
rulacak yönetim diktadır ve bunun adı faşist diktadır. Böyle bir yerde
tabii Türkiye Barolar Birliği bu Anayasaya en az Tercüman kadar, en az
Tercüman Gazetesi kadar duyarlı davranmalıydı. Ben bu ülkenin bir yurt-
taşı ve de bir hukukçu olarak Birliğimden bunu beklerdim, ama göremedim.

Arkadaşlar, bu işkence için Birliğimizin duyarlı olması, ama sözde kalarak değil, gerçekten duyarlı olması zorunluluğu vardır. Çünkü işkence o kadar yaygındır ki, bugün Türkiye'de bu yaygınlık hiç kimseyi evinde rahat uyutamaz hale getirmiştir.

Diyarbakırlı arkadaşım, Diyarbakır'da bir avukata yapılanı anlattı. Biz İstanbul'da, İstanbullu bir doktora yapılanını yaşadık. Arkadaşlar, burada üç tane örnek var, sadece üç tane örnek... Adli Tıp Meclisine geçtiği için üç tane örnek...Ve benim elimde olduğu için üç tane örnek, yani Türkiye'de üç tane örnek değil. Bir tanesi İstanbul'dan, Osman Mehmet Özsoy, 5 Mayıs günü gazetelerde bir film gibi bir haber okuduk hepimiz, bir otobüsün içinde birisi parasının çalındığını söyledi, o otobüs durduruldu, arandı, hırsız bulunamadı ama bir çuval, yahut da bir torbanın içinde silah bulundu, haber orada bitiyordu, bütün otobüs yolcuları göz altına alınmıştı. Kamuoyu için haber orada bitti, bizim için de bitti. Sonra bir gün bir baba geldi, 5 Mayıs günü oradan alınan çocuk 17 Mayıs günü hastaneye atılmıştı, 17 Mayıs günü hastanede, yani çok özür dilerim, birkaç satırı okuyacağım:

"Enfekte olmayan, tahminen bir hafta önce husule gelmiş yaralar mevcuttur..." 5 Mayıs günü alındı, 17 Mayıs günü hastaneye getirildi. "...Genel durumu ileri derecede bozuk, şuur bulanık, sorulara cevap veremiyor..." Arkadaşlar, iktisat fakültesini yeni bitirmiş bir çocukta bu. Ve o gün bir muhasebe bürosu aramak için evinden çıkmıştı, babası da cebine 15 bin lira koymuştu. Babası bir gazete emekçisi idi. "...Bir hafta önce husule gelmiş geniş yaralar mevcut. Genel durumu ileri derecede bozuk, şuur bulanık, sorulara cevap vermiyor ve aptestini yatağına yapıyor..." Burada bazı tıbbi deyimler var anlamıyorum. Bu rapor 28 Mayıs günü yazılmış bir rapor ve bu hasta 22 Mayıs günü öldü. İktisat fakültesini yeni bitirmiş gencecik bir fidan 5 Mayıs günü İstanbul'da otobüsten alındı,

götürüldü, başkaları da götürüldü, bilmiyoruz biz onu ve 17 Mayıs günü hastaneye getirildi ve 22 Mayıs günü öldü ve 27 Mayıs günü ancak babasına haber verildi, "çocuğun öldü" diye. Arkadaşlar, biz hukukçu isek, ben öyle olduğumu düşünüyorum, özür dilerim, bir hukuk devletinde de bu varsa, biz susamayız. Çünkü bu, en azından bir kere susmamak zorundayız, bir insanlık borcudur susmamak, onubir tarafa bırakalım, bu yarın bizim başımıza, sizin kardeşinizin başına, sizin oğlunuzun başına gelebilir. Anayasa diyor ki 30 ncu maddesinde, "yakalananın ailesine hemen haber verilir" diyor. Arkadaşlar bizler hukukçuyuz, 18.000 üyeli Türkiye Barolar Birliği siz hiç yakalananın ailesine hemen haber verildiğini gördünüz mü? Anayasa madde 30 burada, ama henüz bunu işletemiyoruz. Yani ben o zaman hangi yerde, hangi binada işkence gördüğünü de bilemeden inim inim kıvrılarak dolaşıp duruyorum.

Arkadaşlar, başka bir örnek: Hüseyin Karakaş, Ankaralı, 20 yaşında bir çocuk. Bildiri dağıtırken yakalanmış, tamam, bildiri dağıtırken yakalanmış. Arkadaşlar, İstanbul Adli Tıp Meclisinin 11 imzalı raporu. 20 yaşında olan bu sanığın, bildiri dağıtmak gibi aktif bir halde iken yakalandığına göre, haricen iz bırakmayacak bir kafa travmasına maruz kaldığı ve bu nedenle hayatını kaybettiği anlaşılmıştır. Bu ikinci.

Arkadaşlar bir üçüncü örnek Kars'tan. İddianameye bağlanmıştır, ama iddianameye bağlanmış olması gönlünüzü ferahlatmasın, iddianameye bağlanmış olmasından bir sonuç çıkmayacaktır. Çünkü bu vatandaşımız ölmüştür. İfadesi alınmak üzere gönderilmiş ve sonunda ölmüştür. Raporda çok açık seçik izler olduğu için, o gün görevli olanlar hakkında dava açılmıştır. Ama bu sağlam vatandaşımız, işkence gördüğü yerden ölü olarak çıkmıştır.

Şimdi arkadaşlarım, bizler hukukçuyuz, şunu düşünmek zorundayız gibi geliyor bana: Önümüzdeki dönemde Birleşmiş Milletlere, Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna bir taslak sunulacak. Bu taslak, işkence söylentisi

çıkan ülkeye uluslararası bir komisyon göndermek, gerçek durumun saptanması yolunda bir karar taslağıdır. Bunu niçin söylüyoruz? Yani önümüzdeki Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantısında bu taslak karar olacak. Eğer biz, ülkemiz hukukçuları bu işkenceyi önleyemezsek, başkaları gelip Türkiye'de, biz hukukçular görev yaparken işkencenin de uygulandığını saptayacak. Ben bunu onur sorunu saydığım için söylüyorum, o halde biz önleyelim diyorum. Yani dışarıdan gelenler gelmesin demek istemiyorum, ama onlar gelene kadar biz bunu önleyelim diyorum. Ha, nasıl önleriz? Arkadaşlar, bütün toplumu duyarlı olmaya çağırmak zorundayız, bir. İkincisi, İstanbul Barosundan arkadaşlarımla sunduğu taslakta var, kısaca söylüyorum, biz, Ceza Muhakemeleri Usulü Yasasının ek 3'ncü maddesine göre kesinlikle bu tür suçlarda savcılar dışında hiç kimsenin ifade alamayacağı kanısındayız. Bu inancımızı pekiştirmek ve kamuoyuna böyle iletmek, yargıçlar, savcılar ve adli müşavirler önünde bu moral baskıyı gerçekleştirmek zorundayız. Yasa böyle diyor çünkü, Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası, ek 3. Bu nitelikteki suçların soruşturması bizzat savcı tarafından yapılır, o yoksa, işte saymış, savcı yardımcısı falan diye gidiyor. Ama bizzat savcı tarafından yapılır. Bu bir.

İkincisi, Avukatlık Yasasının 2'nci maddesi yeteri kadar bize bu yetkiyi veriyor, ama bize göre Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası da bizim hazırlıktaki sanığı, gözaltındaki sanığı müdafî sıfatıyla görmemizi engellemiyor. Ancak biz, yıllardır alışılmış fiili bir duruma boyun eğiyoruz. Bu boyun eğişi kırmak için, Türkiye Barolar Birliği duyarlı, etkin bir görev yapmalıdır. Yani arkadaşlar, biz yasal olarak haklıyız, savunma gerçekten kuraldır. Savunma kural olduğuna göre, ancak yasada açıkça gösterilen istisnalar olabilir. Yasada, gözaltına alınan sanıkla müdafîin görüşmesine ilişkin bir yasak yoktur. Nitekim, yalnız bir tek İçişleri Bakanlığı, bir tek Adalet Bakanlığı, bir tek Milli Savunma Bakanlığı genelgesiyle çözülebilecek bir sorunla karşı karşıyayız. Uzatmak

istemiyorum, bugün Amerika Birleşik Devletleri dahil bütün demokratik ülkelerde de savunma hakkı böyle işler. Suçlama ile birlikte işler. Bunu da sağlayabilmek için Türkiye Barolar Birliğinin etkin, arkadaşlar bu etkin görev yapılamazsa, olanaklarımızı zorlamak için emniyete mümkün mer- tebe tüzelkişinin aracılığı ile zorla girmeye çalışmak, çünkü yasal hak- kimdir benim, gibi yöntemleri uygulayabilmeyi , uygulamayı, hem barolar, hem de Türkiye Barolar Birliği düşünmelidir. Bu konuda bize yardımcı ol- malıdır. Ve arkadaşlar, kısacası bu demokrasiyi , Anayasayı korumak için de, "ne yapmalıyız" sorusu sorulduğunda, "nasıl yapmalıyız" sorusu sorul-duğunda, arkadaşlar biz moral etkinliği olan bir kurumuz ve bu moral et- kinliğimiz önemlidir. Bu moral etkinliğimizi, yani Tercüman'ın Anayasaya karşı tavrı Türkiye Barolar Birliğinin Anayasaya/^{karşı}tavrı biçiminde uygula- mamak zorundayız, oradaki uygulamayı bırakmak zorundayız, demokrasi teh- likede iken daha etkin uymak zorundayız. Bunun için de demokrasiyi koru- yacak güçlerle dirsek teması yaparak, onlara bu tehlikeyi anlatarak ve onlara moral gücün, yani hukukçulardan doğan bu moral gücün yanlarında olduğunu hatırlatarak, örneğin acilen Türk-İş ve Disk'le bu konuyu içe- ren görüşmeler yapılması ve onların kitlesel biçimde demokrasiyi koruma- sı , kollaması, savunması yolunda kitlesel görevler yapması yolunda on- lara çağrıda bulunmalıyız, onlarla konuşmalıyız, onlarla bir masa etra- fında oturmaya çalışmalıyız. Ve tabii bundan ayrı olarak, aynı zamanda buna bağlı olarak, yargı organlarıyla bu konuda yakın destek ilişkisi,ya- kın temas içinde bulunarak, yargı bağımsızlığı savunmada ve yargı bağım- sızlığını zedeleyecek bir Anayasa değişikliği konusunda onlarla birlikte (Fransa'da yapılan gibi) ortak hukukçular eylemi koyabilmenin yollarını aramalıyız.

Zamanınızı aldım, çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Turgut Kazan'a teşekkür ederiz.

Sayın Cevdet Saraçer, Çorum.

CEVDET SARAÇER (Çorum)- Sayın Divan Başkanı, Sayın Birlik Başkanı-
mız ve değerli delege arkadaşlarım;

Kimimiz heyecanlı, kimimiz daha sakin, konuları anlattık. Sanıyo-
rum ki, şairin dediği gibi: "Cümlenin maksudu bir amma rivayet muhtelif"
Anlatım biçimi değişik, fakat konular gerçekten de bilinçli bir biçimde
ortaya serilmeye çalışıldı. Elbette türlü düşüncede olan arkadaşlarımız
var, bu düşünceler de, üstü kapalı da olsa anlatıldı burada: şöyle ol-
mazdı, şöyle olmalıydı gibi... Burada her türlü düşünce elbette istendi-
ği biçimde ortaya atılacaktı amma, sonuca, bir senteze varılacaktı ve za-
man geçtikçe de bu senteze sanıyorum ki yaklaşıyoruz.

Önce bir durum saptaması için geldik buraya sanıyorum. Yönetim Ku-
ruluna, bu imkânı bizlere tanıdığı için gerçekten şükranlarımı arz ede-
rim. Hepimiz zaten, bazı noksanlar görsek de, böyle bir toplantıda tek-
rar buluşmanın coşkusu içindeyiz. Evvelâ durumu saptarken doğruya varmak
için elbette kendi politik görüşlerimizi mümkün mertebe düşüncelerimiz-
den arıtmamız gerekir. Bu yaklaşımla zaten gerçeğe varabiliriz.

Şimdi, geçen olağanüstü toplantıda sanıyorum, gerçekten kendisine
çok saygı duyduğum ve burada, yani Barolar Birliğinde tanıdığım Cengiz
İlhan beyefendi, hatırlarsınız, bir konuya değindiler: "Hukuk bir amaç
değil, araçtır." İnsan mutluluğuna bizi götüren bir araç. Gerçekten bu.
Ve bir şey öneriyordu, acaba bazı yasal önlemler gelirse, izahını iste-
diği bazı yasal önlemler, çocuklarımız daha mı az ölür? O zaman bu dü-
şünceye aklım çok takılmıştı. İnanın çok düşündüm, çünkü düşüncesine de
bugün de saygı duyarım, hepimizi acaba yanıltıyor muyuz diye birtakım dü-
şüncelere iten sonuçlar oldu. Nitekim avukatlara tabanca verilmesi is-
tenirken, biz Çorum delegesi olarak iki arkadaş "hayır" diye parmak kal-
dırdık. Ama bugün ben de tabanca istiyorum. Öldürmektense ölmeyi yeğle-
rim, ama savunma da kişinin kendine karşı bir hakkıdır. Buradan hareket-

le Sayın İlhan, önemli olduğuiçin, yoksa ne eleştiri için, ne de bir başka şey için, yani düşüncelerimizi oluşturan olaylar o kadar çabuk gelişiyor ki, bir noktada durmamıza imkân olmuyor. Şimdi, icraya biz istediği yetkiyi verdiğimiz zaman orada duracak mı? Şimdi görüyoruz ki durmuyor. Derken, biz yetki yokluğu ile karşı karşıya değiliz, icranın kendisini kontrol dışı bırakma gayreti ve eylemi var. Adını evvela iyi saptamak lâzım. Pek çok misaller verildim, arkadaşım Atif heyecanından bir şeyi unuttu, ben size hatırlatayım; yani devletin terörü konusunda. Ben amma devlet terörü değil de icranın terörü diyeceğim izniniz olursa. Çünkü devleti oluşturan güçler biliyorsunuz icra gücü, kaza gücü ve teşrii güçtür. Bunlardan icra gücü, hakikaten bir terör yaratma eğilimi içinde. Bunu ben kişisel bir görüşüm olarak söylüyorsam herhangi bir eğilimim sebebiyle değil, bunun tahkikatını yapan Çorum Savcısı olaylardan sonra bir açıklama getiriyor, diyor ki, olayları başlatan, olayları büyüten kolluk kuvvetleridir, özetle emniyetteki polislerdir. Haklarında tahkikat açılmıştır, altı kişi gözaltına alınmıştır. Buraya kadar da bir şey yok, ama bundan sonra televizyonda Başbakanı izliyoruz, icranın başını, orada diyor ki, savcı yardımcısı söylemiş, savcı mı söylemiş bunu? Devletin valisi var orada, vali mi söylemiş bunu?..Çok rahat bir söyleme, yani bir savcı yardımcısının yetkisi olmadığını da, yani daha doğrusu kendi eğilimine göre konuşmadığı için ortada saptanan bir durum dahi saptırılıyor.

İnciraltı olaylarında yine İçişleri Bakanının beyanatını görüyoruz, örfi idare komutanının bildirisine rağmen., yapılan onca tutuklamalara rağmen. E şimdi, kalkıp da biz bir emniyet görevlisinin boyunu aşan bir işlev diyebilir miyiz buna? Eğer biz kalkar da hâlâ, efendim falanca yerde vali öyle yapar, emniyet kuvvetlerinden bir polis böyle yapar ama bu icrayı bağlamaz. İcrayı bağlayacak niteliktedir, çünkü icranın başındaki

de kendisi bizzat sorumlu, bu işlerle yükümlü olan insanların sözlerini yalana çıkartmanın ötesinde bir davranışta, bir eğilimde bulunmuyor.

Tamamen anlatıldığı için bendeniz konuyu şöyle bağlamak istiyorum: Yani icra işi karıştırmaktadır, karıştırmaya da devam edecek görünümündedir. Bu terör, sağda, solda, icrada, ama kaynağını nereden alıyor? Kaynağını dıştan aldığı kanısı yaygındır ve burada daha önceki konuşmalar da da çok değerli arkadaşlarım bunları etrafıyla anlattılar. Bu bugünkü hikâye değil, bizim Osmanlı İmparatorluğu zamanından beri bize musallat olan güçler var. Bir arada bizi yaşatmamak isteyen güçler var. Bir örnek vermek isterim izninizle, fakat değerli arkadaşım bağışlasın, bu kitap şimdi satılmıyor:

Birinci Cihan Savaşında istihbaratın başı olan çok değerli bir komutan Kâzım Karabekir Paşa'nın, Cihan harbine nasıl girdik, nasıl idare ettik isimli yapıtında; Panislamizm ve Panturanizm kendi kaynaklarına göre şöyle anlatılıyor: Panislamizmi isteyen güçler daha ziyade Alman kaynaklı idi. Çünkü, Almanların o zaman en güçlü rakibi İngilizlerdi. İngiltere'nin müstemlekeleri içerisinde İslam ülkeleri büyük bir yer oluşturuyordu. Hilâfet yardımıyla bütün İslamlar şunu bilmelidir ki, Alman İmparatoru da kendi arkadaşlarındadır diye, sanıyorum Dördüncü Wilhelm, beyanatta bulunuyor. Ve tahrik ediyor bizi, İslam ictihadını kurun, size hiç bir güç yetmez. İngilizler de, ırk ayırımına dayanan bir Pantürkizm oluşturmak istiyordu. Onlar da Rusya'da ve bazı yerlerde Türklerin yoğun bulunduğunu düşünerek, bir Pantürkizm cereyanı başlarsa ve bu da oluşursa, Rusya'nın başına büyük işler açar, ama ortada düşünülmeyen bir şey vardı, Türkler ne oluyordu? İşte bu bölücülükler, bu ayırımlar, biz Türkler tarafından bugüne kadar gerek Panislamizm, Pantürkizm şeklinde oluşmuş, gelişmiş ve bizi devamlı bir savaş alanı haline getirmiştir. Bugün de birtakım düşünceler, aslında ben terörün amacının mezhep ayrıca-

liğından geldiğini, düşünce ayrıcalığından geldiğini veya bir başka şeyden kaynaklandığı inancında değilim. Çorum'da görüyoruz bunu. Her yerde görüyoruz, ohan yerlerde, önce bir sağ-sol çatışması şeklinde başlıyor, sonra mezhep ayrıcalığına dönüşüyor ve sonra ülkenin içerisinde bir ikilik başgösterisi şeklinde devam ediyor. Çorum'da şimdi mahalleler ayrılıyor. Ve sanırım ki kimsenin gücü yetmeyecek, Çorum'da bu ikiliği önlemeye. Kimlerin gözü aydın olacak? Başarı ortada. Ama yani dışarının başarısı ortada.

Barolar Birliği olarak bizim, böyle bir çatışma, sürtüşme değil, akılcı bir görüşle, zaten de başka türlü olmaz, burdan başka türlü bir karar da çıkmaz, o kanıdayım. Biz Türk Milletinin dostuyuz, biz bir azınlığız amma güçlü bir azınlığız. Burada basının bize gerekli iltifatı göstermediği, belki Yönetim Kurulunun bunda kusurlu olduğu falan söylendi ama, öteden beri bize karşı, kendi eğiliminden ötede bir düşünce kabul etmeyen, tarafsız görüşe iltifat etmeyen kimseler bize yanaşmıyor, bizden kaçıyorlar. Oysa en olumlu güç, onların yanında en büyük destek olacak güç Türkiye Barolar Birliğidir. Yani gördük işte, en sol eğilimdeki arkadaşlarımızın düşüncesini de gördük, en sağdakini de gördük. Ne deniyor? Birlik ve beraberlik içinde yöneticilere anlatalım. Bu ülke hepimizindir ve Barolar Birliği, onların doğru gittiği yerde her zaman yanındadır.

Sizlere saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Cevdet Saraçer'e teşekkür ederiz.

Sayın Nebil Varuy, İstanbul.

NEBİL VARUY (İstanbul)- Sayın Başkan, saygıdeğer meslektaşlarım;

Önce bu Genel Kurulun niteliği üzerinde durmama izin veriniz. Bana öyle geliyor ki, mesleğin en yüksek organı olan bu Genel Kurul, bugüne kadar toplanan genel kurulların en önemlilerinden biridir, belki de en önemlisidir. Hem ülke, hem meslek sorunları açısından bu Genel Kurulun önemi

ülkenin içinde bulunduğu objektif koşullardan, ülkenin içinde bulunduğu karanlık günlerden kaynaklanmaktadır. Bir yol ayrımında bulunuyoruz. Ya oportünizmin batağına sağlanacağız, ya da belli bir aşamaya varacağız. Bugüne kadar olduğu gibi, Genel Kurul ileri adımlarından birini daha atacaktır. Ya kişisel çıkarlar çerçevesinde kalıp mesleğimizi yüz yıl geriye götüreceğiz, ya da ülkenin çağdaşlaşma yolunda bilinçli ve de yurtsever hukukçuları olarak, işçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin yanında yer alacağız. Onların demokratik taleplerinin yerine getirilmesinde yardımcı olacağız. Onların demokratik özlemlerini yaşama geçirmede yardımcı olacağız. Halkımıza karşı sorumluluğumuzun bilincinde olduğumuzu göstereceğiz.

"Ya mesleği yüz yıl geriye götüreceğiz" derken, hudutları belirsiz, muğlak, bir eski zaman görüntüsü vermek istemiyorum. Bir yanda avukatlık mesleğinin bir kabul edilmiş biçimini ve uygulama tarzını, öbür yandan da bugünkü onurlu ve ilerici aşamasını ifade etmek istiyorum. Bunu bir örnekle belirtmemeye müsaade ediniz.

Yüz yıl önceki avukatlığın kabul edilmiş tarzı ve uygulama biçimi "~~Mithat~~ Paşa Davası" diye anılan Yıldız Davasında belirlenir. Tarihî olaylar üzerinde durmak sadece bir entellektüel doyum meselesi değildir. Geçmiş bilinmeden bugünün anlaşılması olanaklı yoktur. Geçmiş anlaşılmasından da bugünkü davranışlarımıza yön veremeyiz.

Barolar Birliğinin kararlılıkla karşı koyduğu ve bugün fevkalade hal yasası dolayısıyla tekrar gündeme getirilmek istenen, gittikçe daha yoğun bir biçimde sözü edilen bir olağanüstü mahkemeler durumu vardır. Olağanüstü mahkemelerin unsurları nelerdir? Olağanüstü mahkemelerde genellikle hazırlık tahkikatında işkence uygulanır. Olağanüstü mahkemelerin tipi klasik ve günümüze yaklaşan ilk örneği Yıldız Mahkemesidir. Yıldız Mahkemesinde de sanıkların sorguları işkence altında alınmıştır. Ve davanın temeli işkence altında alınan ikrara dayandırılmıştır. İşkence

bugün kurumlaşma eğilimindedir. Ve belli amaçlarla yapılmaktadır. Bu amaçlar öncelikle ikrar elde etmek, daha sonra bilgi almak ve kitlelerde yilgınlık yaratmaktır. Her işkencede bu üç unsurun bir tanesi ağırlık basar. Bugün için ikrar elde etmek, bilgi almak ve kitlelerde yilgınlık yaratmak unsuru aynı derecede kullanılmaktadır. Yıldız Mahkemesinde işkenceci, Mehmet Efendidir. Müstantik. Tarih işkencecileri affetmez. Ve onları teşhir eder. İşkenceciler alınlarından bu lekeyi hiç bir zaman silemezler. Bugün işkence ordusuna karşı Birliğin alabileceği somut bir tavır vardır. Şöyle düşünmek mümkündür: İşkence uygulanması genellikle çok ispat edilir türden değildir, karanlık kapılar arkasında yapılır. Ve ancak işkence emareleri, gerek vücutta kalan izler, gerek işkence izleri bu karanlık kapılardan çıktıktan sonra belirlenir. İşkence tahkikatlarını ve işkence meselesini incelemek durumundayız. Onun için şu öneriyi getiriyoruz: Genel Kurul kendi delegeleri arasından sayısı belirlenecek bir komisyon seçmelidir. Bu komisyon bütün yurtda Barolar Birliğinin saygın ismi altında işkence konularını incelemeli ve her zaman Yönetim Kuruluna raporlar sunmalı ve nihayet gelecek Genel Kurulda ayrıntılı bilgi verilmelidir. Barolar Birliğinin saygın adı altında ve Genel Kurulun görevlendireceği bu komisyon hiç şüphesiz yalnız bilgi almak ve rapor sunmak durumunda değildir. Ancak, gerçekçi bir biçimde söylemek lazım gelirse, bu komisyonun çok etkin olacağı da söylenemez. Ama ne var ki, bu komisyon her şeye rağmen işkenceciler üzerinde bir baskı unsuru olacak ve işkence vakıası Türkiye'de bir kere daha belirlendirilmiş, gerek Yönetim Kuruluna, gerek gelecek genel kurullara sunulacak raporlarla somutlaşmış olacaktır. Bu açıdan biz, Genel Kurulun delegeleri arasından bir komisyon seçilmesini ve arz ettiğim görevlerin kendisine verilmesini, bu komisyonun derhal çalışmalara geçmesini öneriyorum.

Olağanüstü mahkemeler tekrar gündeme girmiştir. Türkiye'de faşizmin

tırmanış biçimi, olağanüstü mahkemeleri gündeme getirmeye mecburdur. Olağanüstü mahkemelerin belirli unsunlarını yüksek heyetiniz eski kararlarında belirtmiş, hâkim teminatı, bağımsız olmamaları, sanık lehine delillerin toplanmasından sarfınazar edilmesi gibi hususlar olağanüstü mahkemelerin belirli ve adeta vazgeçilmez koşulları olarak Genel Kurullarınızda tescil edilmiştir. Olağanüstü mahkemelere karşı bugünden gerekli karşı koyuşu göstermemiz lazımdır. Demin dediğim gibi, olağanüstü mahkemeler mutlaka Türkiye'de kurulacaktır. Eğer Devlet Güvenlik Mahkemelerinin bugün için çalışmamasını ve faaliyet göstermemesini göz önüne alarak, olağanüstü mahkemeler meselesini gözardı edersek, bunun ağır sonuçlarını Türk halkı acı bir şekilde çekecektir.

Demin Yıldız Mahkemesinden bahsettim. Yıldız Mahkemesinde sanıklara siyasal iktidar 5 tane avukat tutuvermiştir. Ve sanıkların bu 5 avukatın birisini seçmesini istemiştir. Mithat Paşa dahil diğer sanıklar bu 5 avukattan birisini seçmek mecburiyetinde kalmışlardır. Bilindiği gibi bunların en ünlüsü Şehri Efendidir. Mithat Paşa Şehri Efendi için, bana hukuksal yardım, tabii bugünkü sözlerle arz ediyorum, bana hukuksal yardım için değil, benim müdafaamı nasıl yapacak, bunu öğrenmek için geldi, demiştir. Bu 5 avukatın savunmaları bugün için bizler için bir savunma faciası olarak nitelendirilebilir. Uzunçarşılı, mahkeme zabıtlarını kitabında neşretti. Okunduğu zaman görülüyor ki bu bir faciadır, bir savunma faciasıdır. Bu 5 meslektaş kişisel durumları itibariyle yetenekli de olabilirler, ama siyasal iktidarın emirlerine uymuşlardır. Ve nihayet müvekkillerini de sehpaye götürmüşlerdir. Bunun sebebi, bu 5 avukatın hukuk bilgisinden yoksun olması değildir. Gerçek sebebi, bunların toplum meselelerinden soyutlanmış olması, toplumun gerisinde kalmış olmalarıdır. Bu bizi, sözlerimin başında söylediğim gibi, yüz yıl geriye götürecektir derken, bunu kastetmek istemiştin. Bu bizi, bu tip avukat

olmaktan korumanın mutlaka mümkün olduğunu ve bunun da tek bir yolu olduğu noktasına götürür. O nokta, avukatların emekçi halkla, işçi sınıfı ile ve onların önderleriyle bir arada faaliyet göstermeleri ve bir cephe oluşturmalarını ifade eder. Türkiye'de çalışan kişilerin, işçi sınıfının emekçi halk kitlelerinin örgütleri vardır. Türkiye'de ilerici aydınların örgütleri vardır. Türkiye'de demokrasi savaşı veren meslek kurumlarının meslektaşların kendi öz örgütleri vardır. Biz eğer toplundan soyutlanmak istemiyorsak, bir Şehri Efendi olmak istemiyorsak, mutlaka bu örgütlerle işbirliği yapmak mecburiyetindeyiz. Burada karşımıza, bu işbirliğinin pratikte nasıl yürüyeceği çıkar. Elbetteki bu işbirliği belli aşamalardan geçecektir. Bu aşamaların taktiğini Yönetim Kurulu tayin edecektir. Ancak burada verilecek kararlar stratejik bir meselenin halledilmesi icap eder. Bu işbirliğinin halline karar verildikten sonra, adım adım, aşama aşama taktik sorunlar Yönetim Kurulu tarafından halledilir. Ve günün koşullarına göre halledilir. Bu nedenlerle, genel kurulunuzun, saydığım işçi sınıfının, emekçi halk kitlelerinin örgütleri meslek teşekkülleriyle bir cephe oluşturmaya, hukuk devletinin var olması, faşizmin tirmanışının önüne geçmesi için etkin faaliyet göstermesi hakkında bir karar verilmesini öneriyorum.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Nebil Varuy'a teşekkür ediyoruz.

Sayın Merih Sezen, İstanbul.

MERİH SEZEN (İstanbul)- Efendim Çorumlu arkadaşım benim söyleyeceklerimi söylediği için benim ilave edeceğim bir husus yok.

BAŞKAN- Sayın Ayten Dik, İstanbul.

AYTEN DİK (İstanbul)- Saygılarımı sunarım efendim.

Konuşmam çok kısa olacak ve yoğunlukla Yönetim Kurulumuza ilişkin bir manada da özeleştiri niteliği taşıyacaktır.

Tüm konuşmacı arkadaşlardan açık seçik ortaya çıktığı gibi, gerçekten olağanüstü kongreye gidilmesi kaçınılmazdı. Bu konuda 10 baroyu aşkın başvuruda bulunuldu ve bir facia olarak bütün konuşmacılar olayları dile getirdiler. Bu, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulundan da soyutlanmış değildir. Kendileri de bu olayların içindedirler. Ve kanunen Yönetim Kurulunun Türkiye Barolar Birliğini olağanüstü kongreye çağırma yetkisi vardır. Bu kadar önemli, bu kadar hayati bir konuda Türkiye barolarından öneri gelmesini bekleyerek, ondan sonra da uzun bir süre atarak olağanüstü kongreye karar vermiş olması bizim için tek kelime ile üzücü-

dür. En azından sorumluluğunu fazlasıyla küçümsemek, bir yerde gereken önemi vermemek anlamına gelmektedir. Biz de bu kadar vahim olaylar karşısında Yönetim Kurulunun kanuni görevini hatırlayarak kendiliğinden olağanüstü kongreye gitmesini beklerdik. Nitekim, bütün bu olaylarda canını veren avukat arkadaşlardan söz edilirken, savunma mesleğine karşı yönelmiş bir terör hareketi olarak vasıflandırılmıştır. Eğer bu, savunma mesleğine yöneltilmiş bir terör hareketi ise, savunma mesleğini öncelikle koruması gerekli olan Barolar Birliğidir. Bunu yapmadıysa, ölen arkadaşların cüppelerinin arkasına sığınarak "savunma mesleği te-cavüze uğramıştır" demesin. Kendi üzerine düşen görevi yapması gerekirdi.

Biz buraya geldiğimiz zaman, daha önceki arkadaşların da bildirdiği gibi, bir hazırlık bulacağımızı sanmıştık. En azından girişte, Türkiye Barolar Birliğinin olağanüstü kongreye gittiğini belirten bir döviz, bir yazıya dahi rastlayamadık. Değil ki gazetelere haber verilmek, yakın komşuların bile haberi yok. O kadar bigane kalınmıştır.

Bundan ayrı olarak, değinmek istediğim ikinci husus, arkadaşlar terör olaylarının ne derece geniş boyut kazandığını dile getirdiler, üzerinde durulmaya gerek yok. Bu arada bazı arkadaşlar da, belki terminoloji alerjisinden, sol terör de densin, niçin söylenmiyor şeklinde serzenişte bulunmuşlardır. Arkadaşlar bu, güncel bir tehlikeyi, bir olguyu yansıtan bir olağanüstü kongredir. Ve bu iktidardan, devlet kuvvetlerinden ve sağ faşizmden uygulanmaktadır, onlardan kaynaklanmaktadır.

Bu arada ben, belki arkadaşlarımla oyunu da alırım ama, bu olağanüstü kongre bildirisinde "siyasete de karşıyız, ırk ayrımına da karşıyız" diye bir beyanda bulunsam, bu da geçirilsin desem, ne derece mevcut duruma, olağanüstü kongreye uygun düşerse, arkadaşların beyanı da o derece uygun düşer. Demek ki insan her alerji duyduğunu bu olağanüstü kongre bildirisine geçirmeye hak kazanamaz. Bu olağanüstü kongre bildirisinin de bu kongreye yakışır nitelikte olmasını gönülden dilerim.

Saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Ayten Dik'e teşekkür ederiz.

Başka söz almak isteyen arkadaşımız yoksa Barolar Birliği Yönetim Kuruluna söz vereceğim, eğer konuşmak istiyorlarsa.

BAŞKAN ATILA SAV- Sayın Başkanım, müsaade ederseniz arkadaşlarımla konuşmalarıyla ilgili olarak ve Yönetim Kurulunun sunuşlarını sunmak üzere konuşmak istiyorum.

BAŞKAN- Buyurunuz efendim.

BAŞKAN ATILÂ SAV- Sayın Başkan, Sayın Başkanlar ve sevgili delege arkadaşlarım;

Bu olağanüstü Genel Kurulda yapılan görüşmelerden çıkan sonuç, ben- ce Türkiye Barolar Birliğinin Genel Kurulunda, Yönetim Kurulunda çalı- şan ve görevli bulunan arkadaşlar arasında temelde dünya ve devlet ve hukuk görüşleri konusunda çok ciddi bir konsensüs vardır. Birtakım görüş ayrılıkları elbette olacak. Bu görüş ayrılıkları, öyle sanıyorum ki, çok küçük bir iki nokta dışında nüanslara, ayrıntılara ilişkindir.

İzin verirseniz, Yönetim Kurulunun göreve başladığı Ocak 1980'den bu yana Birlik Yönetim Kurulu çalışmalarını hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum. Bu aynı zamanda Olağanüstü Genel Kurulu toplantıya çağırışı- mızın bir gerekçesi ve kronolojik öyküsü de olacaktır.

Bilindiği üzere, Yönetim Kurulunun 5 üyesi Ocak 1980 tarihindeki olağan genel kurulda değiştikten sonra, Başkanlık seçimi için 9 Şubat 1980 günü genel kurul toplandı ve Yüce Genel Kurulda beliren görüşle, bana, yaşamımda bana yöneltmiş en büyük onur saydığım bir görevin sorumlu- luğu yüklendi.

Göreve başladığımın ertesi günü Yönetim Kurulu ilk toplandığında yayımladığımız ilk bildiri, çok acı bir görevi yapmak için oldu. Biri Adana'da, öbürü Antalya'da iki arkadaşımız silahlı saldırı sonucunda ya- şamlarını yitirmişlerdi. Bununla ilgili bir bildiriyi Yönetim Kurulu bildirisi olarak hazırladık ve kamuoyuna sunduk. Bu aynı zamanda Şubat 1980'de Türkiye'nin genel görünümü ve bu genel görünüm içinde mesleği- mizin özel konumunu da vurguluyordu. Türkiye, bir kısım arkadaşlarımı- zın konuşmalarında belirttiği gibi, 1968'den bu yana, daha sonraki gün- lerden bu yana, ama hiç kuşkusuz en az 8-10 yıldan beri tırmanan, önce anarşik ortamın yaygınlaşması, sonra da terör ve şiddet olaylarının

giderek güçlenmesidir. Terör ve şiddet olayları son birkaç yıl içerisinde, düşünen ve hak savunmayı iş edinmiş bir meslek mensubu olan avukatları da boy hedefi almış bulunmaktadır. Nitekim elimizdeki sayısal bilgilere göre, 5 yıl içerisinde, 1979 yılı Eylül ayı başına kadar 45 saldırı olayı olmuş ve bu olaylarda 8 arkadaşımız öldürülmüştür. Eylül ayını almamızın bir nedeni, adli yıl başlangıcı olmasıdır. Eylül 1979 dan bu yana silahlı saldırıya uğrayan arkadaşlarımızın sayısı: 58 olay olmuş, 17'si ölümlü sonuçlanmıştır. Hiç kuşkusuz bu son derece vahim bir olaydır, vahim bir durumdur. ve gayet tabii ki bir ülkede bir insanın öldürülmesi bile önemli bir olaydır. Bizim gibi hukukçular için bir tek kişinin yaşamını yitirmesi bile hukuk düzeninin sarsılması, birtakım temel hak ve güvencelerin bozulması anlamına gelmektedir. Eğer bu ölüm olayları giderek, inanç ve düşüncelerinden ötürü, yaptıkları hizmette ötürü kurbanlarını amaçlıyorsa, o zaman olayın boyutları biraz daha büyüyor, önem kazanıyor demektir. Açış konuşmamda da belirtmeye çalıştığım gibi, avukatlara yöneltilen saldırıların kökeninde rejime yöneltilmiş bir tehdit vardır. Bu tehdit, savunma mesleğini baskı altında tutmak, savunma mesleğini işleyemez biçime getirmek ve bu yolla bir basamak daha çıkılarak yargıyı işlemez biçime getirmek amacını gütmektedir. Yargısı işlemeyen bir ülkede Anayasal temel hak ve özgürlüklerin güvencesinden söz edilemez. Yani mesleğimizin ana niteliği, temel anlamı yok oluyor anlamında değil yalnızca. Barolar Birliğinin, kurulduğu günden beri kendisine çizdiği bir yol vardır, bir yöntem vardır, bir çerçeve vardır, biz 1961 Anayasasına, bu Anayasanın oluşturduğu çoğulcu ve özgürlükçü demokratik düzene bağlı bir kuruluşuz. Çünkü ancak böyle bir düzen içerisinde savunma hakkının bir anlamı vardır, savunma hakkının bir geçerliliği vardır. Ancak böyle bir düzen içerisinde barolar ve Türkiye Barolar Birliği bir kurum olarak yüceltici ve olumlu bir işlev yapabilirler.

Bunun dışında bir ortamda barolar ve Birlik sadece basit bir çıkar topluluğu durumuna düşer. İşte bu inançlardır ki, meslektaşlarımıza yöneltilen saldırılar, bizi yalnızca bir yakınımızın ölümü nedeniyle duyduğumuz acıdan da öteye daha derin biçimde yaralamış bulunmaktadır. Olaya bu açıdan yaklaştık ve giderek, Yönetim Kurulunun önünde, Türkiye'nin genel ortamı içerisinde dört belirgin ve kategorik toplumsal ve hukukî olay belirdi. Bunlardan birisi terör ve şiddet olaylarının tırmanışı ve bu arada avukatların öldürülmesi, savunma mesleğinin ve yargının işlemez hale getirilmesidir.

İkincisi, sıkıyönetim mahkemelerindeki, savunma görevi yapan, hak arama görevi yapan arkadaşlarımızın, karşılaştıkları birtakım güçlükler, engelleme ve kısıtlama işlemleridir.

Üçüncüsü, Birliğimize ve barolarımıza yaygın biçimde iletilen ve aktarılan işkence ve dayak olaylarıdır.

Dördüncüsü de, ceza ve tutukevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin içinde bulunduruldukları olağandışı kötü yaşam ve bakım koşullarıdır.

Türkiye Barolar Birliğinin Yönetim Kurulu, her toplantısında mutlaka bu dört ana konuyu gündemine almış, üzerinde gelişmelerle ilgili tartışmalar ve görüşmeler yapmıştır. Bu konuda da Barolar Birliği Yönetim Kurulundaki arkadaşlarımız arasında yine tabii nüanslara, ayrıntılara ilişkin görüş ayrılıkları dışında temelde bir ayrılık yoktur. Bu bakımdan Yönetim Kurulu ile çalışmamız uyum içerisinde diyebiliriz, tabii her demokratik kurulda olduğu gibi, tartışma ve görüş ayrılıkları muhafaza edilmek kaydıyla.

Bu arada başka birtakım olaylar da oldu, tabii bunların çoğunu, izin verirsiniz bu esas çerçeve doğrultusunda sunmak istiyorum.

Göreve başladıktan bir süre sonra Yönetim Kurulumuzun aldığı bir karar uyarınca, özellikle sıkıyönetim mahkemelerindeki savunma kısıtlamaları

ve birtakım hak arama ve savunma mesleğindeki güçlükleri dile getiren ve bu arada avukatların uğradıkları saldırıların öneminin altına çizen bir rapor hazırladık. Bu raporu, yürütmeye bu işin sorumlusu saydığımız bazı makamlara sunduk; Başbakanlığa, İçişleri Bakanlığına, Adalet Bakanlığına sunduk. Ve bu arada, bildiğiniz gibi, bir nebze dokunmak istiyorum, çünkü eleştiri konusu da oldu. Silah taşıma konusu da arkadaşlarımızdan gelen yaygın ve adeta baskı halini alan bir istek idi. Silah konusundaki çalışmalarımızda birkaç yoldan gitmek zorunda kaldık. Bunlardan bir tanesi idari yoldu. Adalet Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığına yaptığımız başvurularda bu hususlara yer verdik, İçişleri Bakanlıkta görüşmemizde İçişleri Bakanı, "Artık avukatların silah taşımalarının kendilerince de uygun görüldüğünü ve bunu en kısa zamanda çözeceklerini" vaat ettiler. Bu arada bir bilgi sunmak istiyorum: Resmi ağzların verdiği bilgiye göre, Türkiye'de silahla işlenen suçların ancak % 2'si ruhsatlı silahlarla işlenmektedir. Hani arkadaşlarımız terörle ilgili birtakım konuşmalar yaptılar, sanıyorum ki terörün göstergesi olmak bakımından ilginç bir sayısal bilgidir.

Bu nedenle avukatlara ve başka bazı meslek topluluklarına da silah verilmesinden yana olduğu görüşü belirtildi. Bu teminata rağmen, Parlamentodaki bir kısım meslektaşlarımızın da yardımı ile ve desteği ile yine de yasa yoluyla da silah taşıma izni avukatlara verilmesi için çalışmalar yapıldı. Bunlardan bir tanesi İçişleri Komisyonunda idi. Bir tanesi Adalet Komisyonunda idi, Sayın Karaçelik arkadaşımız Adalet Komisyonu Başkanvekili olarak yardımcı oldu, İçişleri Komisyonunda da başkanlığı gene bir meslektaşımız yapıyordu. Sayın Apaydın'ın da belirttiği gibi, çünkü Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelikle bu sorun çözülmüş oldu. Belki bazı arkadaşlarımız bunu yeterli bulmayabilirler. Önce görüşümü belirtmek isterim, gerçekten, silah taşımaya mecbur olmak

bir avukat, bir aydın için pek sevindirici bir olay olmasa gerek. Yani ben kendi hesabıma silah sahibi olmak istemem, silah taşımaya mecbur kalmak istemem. Ama ne yazık ki bugün ülkenin içinde bulunduğu koşullar içerisinde hepimiz sanıyorum ki yavaş yavaş silahlanmak zorunda kalacağız. Üzücü bir saptama. Ve bu arada, özellikle Anadolu'da çalışan arkadaşlarımız silah taşıma izni üzerinde ısrarla durmaktadırlar. Bir olayı bilginize sunmak isterim: Giresun Barosuna bağlı bir genç arkadaşım görevine başladıktan kısa bir süre sonra geldi, dedi ki: "Sayın Başkan, ben silah yakalattım üstümde." Silahla yakalanmanın ne demek olduğunu siz de biliyorsunuz, ben de biliyorum. Hakkımda kamu davası açıldı, ama "şöyle bir olay geçtiği için başımdan taşımaya mecburdum. Bir davada, mağdur vekili olarak bazı sağcı sanıkların bulunduğu davada görev yaptım. Bu sanıklardan bir kısmının yakınları, adliyeden çıkarken benim yanımda müvekkillerine saldırıda bulundular. İsteyerek ya da istemeyerek olayın görgü tanığı oldum. O günden beri sürekli tehdit altında bulunuyorum. Mesleğim gereği çok da geziyorum, çeşitli ilçelere gitmek zorundayım, bu nedenle ruhsatsız olarak silah edindim. Çünkü valilik bana silah vermedi, silah edindim ve maalesef bir minibüsle seyahat yaparken arama yapıldı, üzerimde silah bulundu." Şimdi, böyle bir şikâyetle, ki buna benzer olayların pek çok olduğunu da düşünebiliriz, böyle bir olayla karşılaştığımız zaman, ben silahın avukatlar için ne kadar önemli bir şey olduğunu bir kez daha anlamış oldum.

Arkadaşlarım anlattılar, Çorum'dan, Konya'dan, diğer bölgelerden gelen arkadaşlarımız terörün ne boyutlarda olduğunu anlattılar. Bir olay daha bilginize sunmak isterim: Arkadaşlar, Ağrı Barosuna gönderdiğimiz son iki yazı, iadeli taahhütlü gönderdiğimiz iki yazı, tebligat yapılamadan geri döndü. Nedeni şu: Daha önce, baro başkanlığı yapmış bir arkadaşımızın ziyaretinden öğrendim, Ağrı Barosunun bugünkü başkanı

ölüm tehdidi altında bulunduğu için, asıl köken olarak bir dağ köyündenmiş, köyüne çekilmiş. 5 veya 6 aydan beri Karaköse'ye, merkeze inmiyor, yazıhanesini, evini açmıyor, adliyedeki duruşmalarına girmiyor, bu nedenle de baronun işleriyle de ilgilenmesine olanak yok. Başkan yardımcısının durumu biraz daha değişik. Aynı şekilde Karaköse'den yazıhanesini nakletmiş, bir başka yere gitmiş. Genel Sekreter aynı durumda, yalnız iki üye: Birisi Sayman Üye arkadaşımız. Bir hanımmış, hanımlara bizim bölgemizde saygı gösterilir dedi arkadaşım, ondan ötürü o daha rahat çalışabiliyor. Ama tabii 5 kişilik bir kurulun iki üyesiyle çalışmak olanak yok. Böyle olunca, Ağrı Barosu, gerçi delegelerini de daha önce bildirmemişti ama, 'istese de istemese de bu Genel Kurula gelememiştir. Bence Genel Kurulumuz için bu büyük bir eksikliktir, bir hukuki eksikliktir, bir siyasal eksikliktir. Yani isteği ile gelmeyen olabilir, mazereti nedeni ile gelemeyen olabilir, ama devletçe alınması gereken önlemler, güvenlik önlemleri alınmadığı için, alınmadığı için, hatta belki kolluk kuvvetlerince bu duruma destek olunduğu için, bir baromuzun burada temsil edilmeyişi bu Birlik Genel Kurulunun hukuki varlığında eksiklik yaratmaktadır inancındayım.

Türkiye'de terör olayları niçin oluyor? Bunun türlü nedenleri var. Bilimsel açıklamalar var. Yukarıdan terör, ki devlet terörü de denen cins-
bu
ten bir terör /Devletin terörü bir temel politika olarak benimsemesi, halk üzerinde bir baskı yaratması, bu yolla temel hukuk düzeninin, anayasal düzenin işlemez hale getirilmesi olayı açıkça söylenebilir. Birçok bölgelerde devlet terörünün almış yürümüş olduğu burada arkadaşlarımızın dile getirdikleri olgulardan anlaşılmaktadır.

Bunun dışında, aşağıdan terör, yahut azınlık terörü denilen, siyasal amaçlı terör denilen terör de Türkiye'de gayet tabii ki kurbanlar seçmekte ve almaktadır. Bir kısım meslektaşlarımız, bir azınlık terörü de var

dediler. Yani düzeni değiştirmek istediği, düzen içerisinde belli temel çelişki ve çatışmaları düzen değişikliği yoluyla gidermek istediği halde, büyük çoğunlukların oyunu alabilme sabrına ve yöntemlerine iltifat etmedikleri için terör yaratarak düzeni bu yolla yıkmayı amaçlayan bazı küçük gruplar da vardır. Bunların da kurbanları vardır meslektaşlarımız arasında, bu da tabii işin bir başka üzücü boyutu.

Yine, sıkıyönetim mahkemelerinde, özellikle savunmaya ilişkin kısıtlamalar, engellemeler yolunda ciddi yakınmalar oldu. Bir kısım arkadaşlarımız kişisel olarak gelip anlattılar. Burada da bir kısım arkadaşlarımız anlattılar; Ankara'da ve başka bölgelerde avukatın müvekkili olan sanıkla görüştürülmesi son derece güç ve ağır koşullara bağlıdır. Avukatın mahkemeye gidip duruşmaya girmesi son derece güç ve ağır koşullara bağlıdır. Ve bunlar avukatın hak arama ve savunma özgürlüğünü ciddi biçimde güçleştirmektedir. Bunun dışında bazı başka olaylar da olmuştur. Bize intikal etmiştir bunlar. Bunlardan bir tanesi, bir sıkıyönetim mahkemesi önünde bir meslektaşımızın sanıklar tarafından saldırıya uğramış olmasıdır. Buna benzer olaylar vardır, bu bize intikal ettiği için iletiyorum.

Bir başka olay Hatay'da oldu. Bir meslektaşımızı Hatay Sıkıyönetim Komutanlığı 3 ncü maddenin (D) bendinin kendisine verdiği yetkiye dayanarak 2 ay süre ile sıkıyönetim bölgesi dışına çıkardı. Bizce bu son derece önemli bir olaydı. Hatay, daha doğrusu Adana-Kahramanmaraş-Gaziantep ve Hatay illeri Sıkıyönetim Komutanlığına başvurduk, olayın nedenlerini soruşturduk ve yapılabilecek en doğru ve hukuki eylem olduğuna inandığımız için, Türkiye Barolar Birliği olarak Danıştay'a bir dava açtık, yürütmenin durdurulması istemiyle. Sanıyorum ki, bu eylem türü Türkiye Barolar Birliğine yaraşan bir eylem türü idi. İnşallah karar olumlu çıkarsa gelecekte meslektaşlarımızın bu tür uygulamalarla karşılaşmasını da

önlemiş oluruz.

Üçüncü olayımız işkence ve dayak olayları idi. Sayın Kazan'ın da belirttiği gibi, Birliğe bazı kaynaklardan işkence ve dayak olayları ile ilgili şikâyetler geldi. Bunları elimizden geldiği kadar topladık. Bu arada, müsaade ederseniz tarihini söyleyeyim, 9 Nisan 1980 tarihinde barolara bir yazı yazdık; Birliğimize ve yöneticilerimize yansıyan başvurmalardan, sıkıyönetim mahkemelerinde savunma^{ve} vekillik görevi yapan meslektaşlarımızın çalışmalarını ağırlaştıran güçlüklerle karşılaştıkları yolundaki yakınmaları göz önünde bulunduran Birlik Yönetim Kurulu, bu konudaki girişimlere esas alınmak üzere somut olayların, barolar aracılığı ile araştırılmasına ve saptanmasına karar vermiştir. Baronuza bağlı meslektaşlarımızın çalışmalarını güçleştiren bu türlü yakınmaları ve başvuruları varsa bunların derlenerek bir rapor halinde Birliğe iletilmesini rica ediyoruz dedik. Ne yazık ki bu başvurumuza çok az barodan (2 barodan) bir aylık süre içerisinde yanıt aldık. Onların ikisi de, "bizim bu konuda herhangi bir yakınmamız yoktur" yolunda idi. Sonra biz tekit yazısı yazdık. Ondan sonra 8 baro daha cevap verdi. Ve bunların çoğunda da olumsuz bir olaydan bahseden çıkmadı. Bunları, belli bir noktayı saptamak için söylüyorum, görüşlerimin sonunda bazı eleştirileri yanıtlarken tekrar bu noktaya dönmek istiyorum.

İşkence ve dayak olayları ile ilgili dosyaları da topladıktan sonra gerçekten bize, sayın Kazan'ın söylediği nokta sonra olmuştur, iki tane ciddi, güvenilir rapor ibraz edildi, işkence ile dayak sonucu ölümle sonuçlanmış. Ki, sayın İstanbul Barosu Başkanlığından da sonradan bu raporlar bize intikal etti, başka diğer yakınmalarla birlikte.

En son olarak da, ceza ve tutukevlerindeki sanıkların ve tutukluların durumu söz konusu idi. Biliyorsunuz Birleşmiş Milletlerin ceza ve tutukevlerindeki tutukluların ve hükümlülerin tabii tutulması gereken asga-

ri insani muamele ile ilgili bir uluslararası belge var. Ki Türkiye'de buna imza atmış. Yani bizim için de bağlayıcı nitelikte bir belge. Tabii bu belgedeki asgari insani koşullarla hiç ilgisi olmayan birtakım koşullar altında bulunduruluyor. Bunun üzerine 10 Mayıs 1980 günü toplanan Yönetim Kurulumuz, bütün bu hususları içeren bir rapor hazırlanmasını öngördü. Bu raporda, burada dile getirilen, arkadaşlarımızın dile getirdikleri bütün yakınmalar aşağı yukarı derli toplu olarak düzenlendi. Bunun bazı bölümleri, örneğin hazırlık soruşturması, yahut gözaltı aşamasında sanıklarla, yahut gözaltına alınanlarla avukatların ve yakınlarının görüştürülmesi konusu, Sayın Gülçin Çaylıgil arkadaşımızın katkısı ile yazılmıştır. Diğer bölümler diğer arkadaşlarımızın ve bizim yaptığımız çalışmalar sonucunda yazılmıştır. Bu raporu bilginize sunduk, inşallah okuma fırsatını bulursanız göreceksiniz ki, burada dile getirilen bütün somut yakınmaların hepsi aşağı yukarı vardır. Bu bilgileri devletin en yüksek makamlarına, başta Cumhurbaşkanlığı olmak üzere Millet Meclisi Başkanlığı, Başbakanlık ve Genel Kurmay Başkanlığına sunduk. Sayın Cumhurbaşkanı Vekili ve Sayın Genel Kurmay Başkanı şahsen kabul ettiler, kendilerine raporu hem okuduk, hem görüşlerimizi anlattık. Ve bu işkence neticesi ölüm olaylarından da kendilerine söz ettik. Sayın Cumhurbaşkanı vekili söz verdi, dedi ki, bu rapor (daha evvelce gönderilmişti kendisine) başbakanlığa ve bütün bakanlıklara gönderilmiştir, gereği yapılacaktır. Ne kadar yapıldığı konusunda ciddi bir güvence verecek durumda değilim.

Bunun dışında, çalışmalarımızın bir kısmını kamuoyuna iletebilmek ve aktarabilmek için basın toplantıları yaptık. İlk basın toplantısını, görev ve başladıktan kısa bir süre sonra Bursa'da yaptım. Konusu yine saldırıya uğrayan arkadaşlarımızdı. Gerek yerel basında, gerekse TRT'de ve bazı İstanbul basın organlarında yansımaları buldu. İkinci basın toplantısını, yine saldırı olayları ile ilgili olarak 26 Mart tarihinde yaptık. Üçüncüsü-

nü de, biraz önce sözünü ettiğim raporu kamuoyuna sunabilmek için 17 Mayıs'ta yaptık. Şimdi, arkadaşlarımız eleştirilerinde dediler ki, Türkiye Barolar Birliği bazı noktalarda yeterince sesini yükseltmiyor. Eğer izin verirlerse bu görüşe katılamıyoruz tabii. Biz Barolar Birliği olarak, yasanın çizdiği çerçeve ve doğrultu içerisinde Yönetim Kuruluna ve Başkanlık organlarına verilen yetkiler ve görev olanakları çerçevesinde herşey yapılmaya çalışılmıştır. Hiç değilse şunu söyleyebilirim, bundan önceki dönemlerden daha az çalışılmış değildir. Yalnız, bizim bir kusurumuz var, burada daha iyi belirdi, o da şu: Tabanla ilişkimizi yeterince tutamıyoruz. Haklısınız, yani bu noktayı eleştiren arkadaşlarımız haklıdırlar, katılıyorum görüşlerine. Ama izin verirseniz burada bir noktayı bilgilerinize sunmak isterim. Türkiye Barolar Birliği akçallı yoksulluk içerisinde. Böyle bir olağanüstü Genel Kurulda bunu söylemekten utanıyorum, ama söylemek zorundayım. Yönetim Kurulumuz, her avukata gönderilmek üzere bastırılan, 18 bin tane, hatta 19 bin, 20 bin tane bastırılan bülteni çıkarmak olanağını bulamamaktadır parasızlıktan. Başka şeylerimiz de var, yani bugünkü Genel Kuruldaki birtakım kusurlarımızı da buna rahatlıkla bağlayabilirsiniz. En azından öğle yemeğinde arkadaşlarımızın dağılmamaları bakımından bir kumanya sunabilirdik, onu da sunmak olanağına kavuşamadık. Türkiye Barolar Birliği ciddi para sıkıntısı içerisinde. Gayet tabii ki çalışmalarımızı bütün delege arkadaşlarımıza, önce barolara, sonra delege arkadaşlarımıza, sonra da Türkiye'de çalışan bütün avukatlara iletmek ve aktarmak zorundayız. Bunu yapamadığımız zaman, biz kusurlu görünüyoruz. Mazeretimiz bu. Ama biliyorum ki mazeretlerle yönetim de olmaz. Yani başarılı yönetimler mazeretleri de aşmak zorundadırlar, ama sayın delegeleri, sayın baro başkanlarının bir kısmını burada bulmuşken, yeniden bu ricamızı anımsatmak da isteriz.

Efendim, sayın konuşmacılar, çok önemli noktalara değindiler. Bir kısmını böylece çok genel çizgileriyle belirledim ve doğrusunu söylemek gerekirse, biz Yönetim Kurulunda konuşurken, arkadaşlarımızın burada dile getirdikleri en şiddetli yakınmalara ve eleştirilere benzer eleştirileri yapıyoruz. Onun için Genel Kuruldan bizim umduğumuz kadar sert eleştiriler gelmemesi bizi doğrusu biraz da düş kırıklığına uğrattı. Hani gerçekten biz daha çok ve daha sert eleştirilere muhatap olmak istiyorduk ve bekliyorduk.

Şimdi, bu arada bir kısım arkadaşlarımız dediler ki, Anayasanın değiştirilmesi söz konusu oldu. Anayasanın değiştirilmesi yolunda bir oyun tezgâhlandığı (biraz hafif bir deyim ama, özür dileyerek söylüyorum), bir oyun tezgâhlandı, Türkiye Barolar Birliği bunun karşısında sustu. Arkadaşlar, susmadık tabii. Yalnız belki yeteri kadar sert tepki vermedik. Onun nedeni de şu: Biz oynanan oyunun çok açık seçik hafif bir oyun olduğu görüşündeydik. Buna rağmen, 27 Mayıs Anayasa Bayramını da bir vesile sayarak, 27 Mayıs Bayramı nedeniyle, Anayasanın değiştirilmesi yolundaki görüşlerimizi açıkladık. O da size sunulan bilgiler arasında vardır. Onun için burada ne söylediğimizi yinelemek istemiyorum.

Türkiye Barolar Birliği bazı olaylar karşısında suskun kaldı, eleştirileri var. Bu eleştirilerin bilgi eksikliğinden kaynaklandığına inanıyorum. Çünkü Türkiye Barolar Birliği, ilgilenmesi gerekip de ilgilenmediği bir olayla karşı karşıya kalmamıştır. Bazı ufak yanlışlıklar, hatalar yapılmış olabilir, ama bunların hiçbirisi, temel doğrultuda Türkiye Barolar Birliğinin yapması gerekip de yapmadığı bir iş durumunda gözükmemektedir. Bu itibarla, Yönetim Kurulu olarak arkadaşlarımız görevlerini yapmış durumdadırlar. sanıyorum. Zaten genel olarak da aşağı yukarı bu çaktı konsensüs olarak. Yalnız, niçin bazı eylemleri yapmadığımızı arz edeyim. Efendim, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, biliyorsunuz yasadan görevinin kaynaklarını almaktadır. Bizim yapabileceğimiz çalışmalara

rın belli nitelikleri vardır. Bunlar arasında eylem olarak yapabildiklerimiz belli bazı raporları hazırlayıp sorumlu makamlara iletmek, belli bazı konularda görüşümüzü kamuoyuna açıklamaya çalışmak ve son olarak da, Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunu olağanüstü toplantıya çağırıp bu konuda verilecek kararlar ve direktifleri almaktır. Yani Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunu olağanüstü toplantıya çağırarak yasanın çizdiği çerçevede bir eylemdir Yönetim Kurulunun yapabileceği. Şimdi bize ne yapılması gerektiğini, hangi eylemlerin yasal çizgiler içerisinde Türkiye Barolar Birliğinin 11 yıllık geçmişi doğrultusunda ve birikimi içerisinde saygınlığını ve hukuk kuruluşu olma niteliğini yitirmeden yapabileceği eylemler nelerse, onlara burada yüce kurulunuz karar verecektir. Biz de bunları uygulamaya, yerine getirmeye çalışacağız.

Bütün sayın konuşmacıların tek tek konuşmaları ile ilgili yanıtlar sunmaya gerek görmüyorum. Çünkü, biraz önce belirtmeye çalıştığım gibi, temel noktalarda toplandı. Onların karşılıkları belirttiğim noktalardır. Yalnız bir iki noktayı vurgulamak isterim. Türkiye Barolar Birliğinin bu Yönetim Kurulu çok kısa bir dönemden beri görev başındadır. Türkiye'de anarşi ve terör, Yönetim Kurulunun görevde bulunduğu altı aylık döneme özgü bir toplumsal olay, siyasal olay değildir. Bu itibarla Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunu ve yönetimini terör olaylarından, avukatlara yöneltilen silahlı saldırılardan sorumlu tutmak olanağı bulunduğunu sanmıyorum. Yani hiçbir insaf sahibi, yasayı bilen hiçbir arkadaşımız böyle bir şeyi düşünmez. Esasen böyle bir görüş de dile getirilmedi.

Türkiye Barolar Birliği ne yapabilirdi? Türkiye Barolar Birliğinin yapması gereken şeyler ortadadır. Yapılmıştır hepsi, buna inanıyoruz. Yalnız bazı bilgi eksikliklerini düzeltmek isterim. En son konuşmacı Sayın Ayten Dik, ondan başlayayım.

Sayın Ayten Dik dedi ki, Barolar Birliği, olağanüstü genel kurulu baroların toplantıya çağırmasını beklememeliydi. Ve ondan sonra da bu

kadar uzun süre geçirmemeliydi. Sanıyorum bilgi kaynağında eksiklik ve yanlışlık var. Türkiye Barolar Birliğini olağanüstü toplantıya çağıran Yönetim Kurulunuzdur. Açış konuşmamda da belirtmeye çalıştım, 19 Mayıs-
ta iki Yönetim Kurulu/^{üyeleri}arkadaşlarımızın yazılı isteği üzerine Yönetim Kurulu olağanüstü toplandı ve o olağanüstü toplantısında bu genel kurulun toplanmasına karar verdi. O günden bu yana niçin bekledik? Yasal zorunluluklarla bekledik. Biliyorsunuz 114 ncü madde, gündemin en az 1 ay önceden barolara gönderilmesini buyurmaktadır. 19 Mayıs bir pazartesi günü idi, hesapladık, 5 hafta sonra 28 Haziran'a geliyordu, onun için bu günü seçtik..(Arka sıralardan anlaşılmayan bir müdahale) O bizim kabahatimiz değil.Maaalesef, o da tabii bir eleştiridir, bir kısım barolardan, delege arkadaşlarımızdan bize doğrudan doğruya başvurular aldık. Dedilerki, gazetelerden okuduk Genel Kurulun toplanacağını ama bize çağrı gelmedi. Tetkik ettik ki barolar göndermemiş. Yasaya göre ve bugüne kadar ki uygulamaya göre, Genel Kurul çağrılarını Birlik barolara gönderir. Çünkü hangi delegelerin geleceğini Birlik bilmiyor. Belki bir kısım delege arkadaşlarımız özürleri nedeniyle gelemeyebilirler. Bu nedenle baro başkanlıklarına nitekim yazdığımız yazıda da "Delegelerinizin toplantıya gönderilmesinin sağlanması" dedik. Ama çok önemsiz bir ayrıntı, bunun üzerinde durmaya değmez. Bir kısım barolar, bu arada İstanbul Barosu bize başvurdu, dedi ki "ülkede oluşmakta olan olağanüstü ortam nedeniyle Birlik Genel Kurulunu toplantıya çağırmanız uygun olacaktır." Yani toplantının yolunda, yasanın öngördüğü biçimde bir öneri değil, toplantıya çağırma önerisidir yapılan şey. Ki, bize haklı göründü, gerçekten bu kadar önemli gelişmeler ve oluşmaların olduğu bir dönemde biz kendi kendimize birtakım kararları vermek yerine, Yüce Genel Kurulun toplantıya çağrılmasını daha uygun bulduk.

Şimdi efendim, bütün bu konuşmalardan sonra, "Ne yapmalıyız" sorusu

çıkıyor. Bir kısım sayın delege arkadaşlarımız konuşmalarında somut öneriler getirdiler. Bir kısım arkadaşlarımız, henüz ham düşünce biçiminde bazı görüşlerini buradan açıkladılar. Bunların arasında çok ilginç, bizim de katılabileceğimiz bazı öneriler var. Eğer izin verirseniz, bu önerilerle ilgili görüşlerimizi de sunmak isterim. Yani Türkiye Barolar Birliği, Türkiye'nin en saygın meslek kuruluşlarından birisi, bugüne kadar anayasal hukuk düzeni doğrultusunda gereken savaşı vermekten hiç bir zaman geri durmamış, ama adaletin bir bölümü olan savunmanın gerektirdiği ağırbaşlılığı da hiç bir zaman elden kaçırmamış. Yani bazı kuruluşların yaptığı gibi, belki ilk hamlede, ilk bakışta, ilk anda etkili görünebilecek, ama uzun vadede kurumların saygınlığını yitirecek bazı davranışlardan kaçınmak zorunda olduğumuzu sanıyoruz. Çünkü, 10-11 yılda biriktirilmiş bir saygınlığın bir yanlış hareketle, bir yanlış çıkışla, duygusal bir nedenle, yanlış yapılmış bir hareket sonucunda yitilmesinden yana değiliz.

Bir başka nokta: Türkiye Barolar Birliğinin saygınlığı bir bakıma bağımsızlığı ile ilgilidir. Bu bağımsızlığı biz, yalnız Avukatlık Kanununun bazı maddelerinde yer alan ve Adalet Bakanlığının vesayeti altına baroları ve Birliği sokan maddeler nedeniyle kullanmıyoruz. Türkiye Barolar Birliği, Türkiye'de bütün demokratik kuruluşlara, bütün kurumlara saygılıdır. Ve bilmektedir ki, demokrasi bir kurumlar rejimidir, kurumlararası, sınıflararası dengeler rejimidir. Ama, ülkenin yararları, Birliğin yararları, mesleğin yararları, kuruluşun bağımsızlığını korumasıyla ilgilidir. Türkiye Barolar Birliğinin hiç bir başka kuruluşun, ister siyasal, ister sendikal, ister mesleksel, isterse bir başka nitelikte dernek vesaire gibi bir kuruluşun dümen suyuna girmesine, güdümüne girmesine müsaade edilmemelidir kanaatindeyiz. Yüce Genel Kurulunuzun bu duyarlılığı göstereceğinden de emin bulunuyoruz. Yani, biz hem özgürlükçü-

yüz, hem de özgürüz. Kendi varlığımızı, kendi karar gücümüzü kimse ile paylaşmamalıyız.

Öyle olunca, burada dile getirilen birtakım eylem türleri oldu. Bu eylem türlerinden şunlar düşünülebilir: Bir sembolik yürüyüş yapılabilir, Türkiye'nin birçok yerinde, ya da Başkentte, belli bir günde bütün avukatlar toplanırlar, hep birlikte yürürler. Bunun belki eylem olarak çok büyük bir faydası yoktur, fakat anlamı sembolik olarak, simgesel olarak çok önemlidir. Sanıyorum ki iki konuşmacı arkadaşımın üzerinde durduğu (Sayın Kazan'dı bir tanesi yanılmıyorsam), Fransa'da avukatların yürüyüşü gibi, orada en azından bir Adalet Bakanının istifasına yol açmıştır. Böyle bir eylem görevi eğer bize, Yönetim Kuruluna verilirse, bunu en iyi biçimde gerçekleştirmeye çalışırız.

Bir başka eylem türü: Birçok arkadaşlarımız dile getirdiler, yanılmıyorsam Sayın Erzurumluoğlu geçen olağan genel kurulda da bunu vurgulamıştı. Bu kez değişik katkılarla daha da olgunlaştı. Ülkenin içerisinde bulunduğu en önemli sorun anarşi ve terörün, şiddet olaylarının bilimsel yaklaşımla toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel, hukukî bütün boyutlarıyla ortaya konulmasını, hastalıkların tanımlanmasını ve alınacak önlemlerin önerilmesini görev olarak bir eylem türü sayabiliriz. Bunu bilimsel toplantılarla; seminer, panel, açık oturum gibi toplantılarla halka Anayasanın temel hak ve özgürlüklerini de tanıtmak amacıyla yapılacak çalışmalarla da destekleyebiliriz.

Üçüncüsü: Saldırıya uğrayanların veya yakınlarının davalarını izlemek. Bu zaten görevimizdir. Sanıyorum ki her baro, kendi üyesi bulunan arkadaş için bu görevi yapmaktadır. Ama burada böyle bir eylem kararı alınması anlamlı olur.

Dördüncüsü: İşkence olaylarına dayalı davalarda Türkiye Barolar Birliğinin izleme görevi yapması. Sayın Varuy da bunu geliştirdi. Yalnız sanıyorum ki, Sayın Varuy'un önerisi, yani burada bir komisyon kurma önerisi

bir parça yasaya aykırı düşer. Çünkü biliyorsunuz, baroların, Birliğin organları yasa ile gösterilmiştir. Genel Kurul da olsa, bünekli olarak böyle bir organı kurması sakıncalı olabilir. Bunun yerine aynı işi barolar kanalı ile, Türkiye Barolar Birliği yardımcılığı ile Barolar Birliği yapabilir. Gözlemciler gönderebiliriz, savunma görevi alan arkadaşlar değil. Savunma görevini gene gayet tabii ki arkadaşlarımız yapacaklardır ama, gözlemci arkadaşlarımız bu suretle o davada yanlarla organik bir bağlılık içine gürmeden en nesnel biçimde, objektif biçimde o davaları izleyerek raporlarını belli aşamalar içerisinde meslek kuruluşuna sunabilirler.

Aydınları örgütlemek görüşü geldi Sayın Erzurumluoğlu'ndan. Gayet tabii ki, Türkiye Barolar Birliği Türkiye'de en eski aydınlar topluluğu, yani baroların bir kuruluşudur. Bu nedenle geleneği vardır, aydınlarla ilişkileri vardır, kendisi bir aydınlar topluluğudur. Aydınları örgütleme ve aydınlarla işbirliği yapma yolundaki görevi Barolar Birliğine yararlı bir eylem biçimidir. Yalnız burada başka birtakım kuruluşlarla sürekli ve organik denebilecek bağlılıklara girmekten yana değiliz. Yani, belki bir yanlış benzetme olacak ama, bir ulusal demokratik cephe içerisinde Türkiye Barolar Birliğini ben şahsen düşünmüyorum. Çeşitli kuruluşlarla, meslek kuruluşları ile, sendikalarla belli konularda hukukî konularda, ortak konularda işbirliği yapabiliriz. Nitekim bunun çok güzel bir örneğini geçen Mayıs ayı içerisinde İstanbul'da Türkiye Barolar Birliği Türk Tabipleri Birliği ile gerçekleştirmiştir: Tıp-Hukuk Kurultayı. Belki arkadaşlarımız, sayın meslektaşlarımız basından ve yayın organlarından da izlemişlerdir. Bu tür işbirliklerini daha güncel konularda, yani anarşi, terör, işkence gibi konularda yapmaya da hazırız. Eğer bize bu konuda eylem görevini yüce kurulunuz verirse. Yalnız bir kez daha belirtmek isterim, ne kadar saygın olursa olsun, ne kadar görüşlerimize

yakın görüşleri gerçekleştirme yolunda kavga veriyor olursa olsun, belli bazı örgütlerle sürekli işbirliğini ben kendi hesabıma ve sanıyorum ki Yönetim Kurulundaki arkadaşlarımın önemli bir kısmı da bu görüşümü paylaşıyorlar yaptığımız konuşmalardan benimseyemeyiz. Onun için Yüce Genel Kuruldan, bu doğrultuda bir karar vermemesini önemle dileriz.

BİR DELEGE- Genel Kurulu tesir altında bırakmayan.

BAŞKAN ATILA SAV (Devamla)- Efendim görüşlerinizi açıklıyorum. Türkiye'de anarşi ve terörün çok tehlikeli boyutlara ulaştığı açıktır. Çorum'da ve diğer yerlerde tezgâhlanan oyunların arkasında halkı bölmek, Türkiye'yi bölmek, Sayın Saraçer arkadaşımızın söylediği gibi, çoğunun ipleri, hatta ülkemizin dışındaki birtakım güçler tarafından oynanmak suretiyle Türkiye bölünmek istenmektedir. Buna bir de biz yasal kuruluşlar olarak bu türlü katkılarda bulunursak, bunun tarihsel sorumluluğunu taşıyoruz diye düşünürüm. Bu bir görüştür, kişiseldir, Yüce Genel Kurulun bilgisine sunuyorum. Nasıl her arkadaşın görüşlerini açıklıyorsa, benim de bir delege olarak görüşlerimi bu kadar açıklamak hakkın olduğunu sanıyorum.

Demokratik düzende, -ki Türkiye Barolar Birliği demokratik düzenden yanadır, bunu defalarca vurguluyoruz, en soldan en sağa kadar her düşünceye yer vardır. Esasen demokratik düzen bu panorama ile belirlirse demokratik düzendir. Yalnız bütün orkestranın tek nota çaldığı orkestra bir müzik yapıyor sayılmaz, demokrasiyi bir müziğe benzetirsek, Benzetmenin yanılma payını bağışlayınız. Ama düşünce, ki Türkiye Barolar Birliği düşünce suçu olmadığı görüşünü de defalarca Genel Kurullarında karara bağlamıştır, düşünce eyleme dönüşmemek şartıyla en sağdan en sola kadar her düşünceye saygınız vardır. Bu nedenle, düşünceleri nedeniyle belli kuruluşları karşınıza almak, belli kuruluşların yanında yer tutmak gibi bir genel tutumun Türkiye'deki bölücülüğe katkıda

bulunmak gibi bir tehlike gösterdiği görüşündeyim. Ve böyle bir şey sonuçta eyleme dönüşürse, anarşi ve terör önlenmez, hızlanır ve başka sonuç da alınabileceği kanısında değilim. Herkesin bildiği, ana maalesef, yürütme başındakilerin de bildiği halde bir türlü uygulayamadığı bir şey var; bir sayın konuşmacı arkadaşım söyledi, şiddete şiddetle karşı gidilmez. Gidilirse şiddet bastırılmaz, ancak artırılır. Aynı yöntemlerle aynı sonuca varılır, başka sonuçlara varılmaz. Türkiye Barolar Birliği bir hukuk kuruluşu olarak bunu böylece saptanmış bulunmaktadır. Bu bakımdan kaygınız bu noktada toplandıdır.

Yüce Genel Kurulunuzu saygılarınızla selamlıyorum. Alacağınız her eylem kararını uygulamaya hazır olduğumuzu ve en iyi çalışanları yapmaya çalışacağımızı, sizin güveninize layık olmaya çalışacağımızı bilgilerinize sunarım Saygılarınızla efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Yönetim Kuruluna teşekkür ederiz.

Muhterem arkadaşlar, Dördüncü maddenin konuşma bölümü böylece bitmiş bulunmaktadır. Bazı önergeler var, onları okuyacağız.

Bildiri Komisyonuna seçilen üyelerin bu konuşmalardan da esinlenerek bildirimlerini hazırlanmalarını rica ediyorum.

Önergeleri okutuyorum:

Barolar Birliği Genel Kurul Başkanlığına

Teröristlerce bugüne kadar katledilen meslektaşlarımızın ailelerine Genel Kurulca başsağlığı telgrafı çekilmesinin kararabağlanmasını öneririz.

Ahmet Güner A. Ahsan Açıkgöz Yılmaz Tokman ve arkadaşları.

BAŞKAN- Bu öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...Kabul etmeyenler...Aramızdan ayrılan sayın meslektaşlarımızın ailelerine başsağlığı telgrafı genel kurulunuz adına çekilecektir.

Bir başka önerge var, okutuyorum:

Divan Başkanlığına

Ülkenizde tırmandırılan terör olaylarını protesto amacı ile Türkiye Barolar Birliğinin tüm barolara teklifi ile yedi gün duruşmalara girilmesini ve yine Türkiye Barolar Birliğinin saptayacağı bir gün Ankara'da tüm avukatların katılacağı bir yürüyüşün düzenlenmesini genel kurula arz ve teklif ederiz.

Doğan Reyhanlı Nurun Yuluğ Güney Dinç ve arkadaşları
BİR DELEGE- Komisyona gönderelin.

BAŞKAN- Şimdi aynı nealde bir başka önerge daha var, müsaade eder-
seniz onu da okuyalım.

Olağanüstü Genel Kurul Başkanlığına

Gündemde öngörülen eylem türleri olarak aşağıdaki eylemleri öneriyoruz.

1- Yönetim Kurulunca belirlenecek bir günde Ankara'da tüm avukatların ve baro temsilcilerinin katılacağı bir yürüyüş ve demokratik hukuk düzenini koruyucu bir miting düzenlenmesi, Anıtkabire hep birlikte çelenk konulması. Toplantının Anıtkabirde yapılması.

2- Her baro bölgesinde belirlenecek bir günde anma günü tertiplenerek aynı anda tüm yaşamını yitiren meslektaşlarımızın anısına saygı duruşu düzenlenmesi.

3- Saldırıya uğrayan meslektaşlarımızın ve geride bıraktıklarının davalarının barolarca üstlenilerek önemle ücretsiz izlenmesi.

4- Panel, açık oturum, seminer ve benzeri bilimsel toplantılarla anarşi ve terörün sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal boyutlarının incelenmesi, önleyici nitelikte girişimlerin, parlamento, hükümet, basın ve kamuoyuna duyurulması.

A.Galip Orhün Özdemir Apaydın Attila Elmas ve arkadaşları.

BAŞKAN- Öneriyi açıklamak üzere Sayın Galip Orhun, buyurun.

A.GALİP ORHUN (Ankara)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, iki önerge hemen hemen aynı. Yalnız sayın Başkanlığın okuduğu birinci önergede avukat arkadaşlarımızın yedi gün süre ile duruşmaya girmemeleri önerisi var. Aradaki fark bu.

Değerli arkadaşlarım, bizler kimi cezalandırmak istiyoruz? Ve bu eylemimiz kime karşı olacaktır? Eğer müvekkillerimizi savunmasız bırakmak amacıyla ise, ve hedefiniz onlarsa doğrudur. Ama biz müvekkilâârimizin hakkını savunmakla görevli olarak bu mesleği yürütüyoruz. Eğer eylemimiz bir hedefe doğru ise, yani mahkemelerin uygulanmasına karşı, mahkemelerde avukat arkadaşlarınıza yapılan birtakım yakışsız davranışlara karşı ise, ben bu önerge ile beraber olurum, katılırım, duruşmalara girmeyelim derim. Ancak eylem, mahkemelere karşı ve müvekkillerin haklarına karşı değildir. Eylemin amacı, eylemin yönü çok daha değişiktir. O nedenle, mahkemelerde duruşmalara girmeme, hele yedi gün girmeme gibi bir eyleme katılamayacağımı belirtmek isterim.

Saygılarımla.

BAŞKAN- Başka konuşmak isteyen var mı?..Yok.

Şimdi görüyoruz ki, birinci öneri ile ikinci öneri arasındaki fark "yedi gün duruşmalara girilmemesi" hususudur.

BAŞKAN ATILA SAV- Efendim orada galiba bir de miting yapılması hususu var. Sanıyorum ki Anıtkabirde bir miting düzenleme yolunda izin alınması olanağı olmaz. Yani yürüyüşün kendisi bir gösteri yürüyüşü ve bir gösteridir...

BAŞKAN- Anlıyorum efendim.

Yedi gün duruşmalara girilmemesi hususunu içeren önergeyi kabul edenler lütfen işaret buyursunlar...Kabul etmeyenler...Kabul edilmemiştir.

İkinci olarak okuduğumuz ve dört maddeyi iktiva eden önerinin her

maddesini ayrı ayrı okuyoruz:

"Yönetim Kurulunca belirlenecek bir günde Ankara'da tüm avukatların ve baro temsilcilerinin katılacağı bir yürüyüş ve demokratik hukuk düzenini koruyucu bir miting düzenlenmesi..."

BAŞKAN ATILA SAV- Miting yerine yürüyüş diyelim.

BAŞKAN- Evet efendim, miting yerine yürüyüş...Önerge sahiplerinin muvafakatı var mı?

A.GALİP ORHUN (Ankara)- Var.

BAŞKAN- O halde bu yürüyüş olarak değiştirilecek.

Tekrar okuyorum efendim: "Yönetim Kurulunca belirlenecek bir günde Ankara'da tüm avukatların ve baro temsilcilerinin katılacağı bir yürüyüş ve demokratik hukuk düzenini koruyucu bir yürüyüş yapılması ve Anıtkabre çelenk konulması."

ŞÜKRÜ AKMANSOY (Bursa)- Bir de efendim, "tüm avukatların" tabiri var. Yani 18.000 kişinin katılması gibi bir husus var. Belki bu olanaksız olabilir, bu karara uymamak şeklinde bir netice de olabilir. "Baroların göndereceği temsilcilerin" dersek... (Gürültüler) Baroların gönderecekleri temsilciler şeklinde olması daha uygun gibi gelir bize.

BİR DELEGE- Ankara Barosundaki tüm avukatlar olsun.

BAŞKAN- Yani efendim son durum şöyle oluyor: "Yönetim Kurulunca belirlenecek bir günde Ankara Barosundan tüm avukatların ve diğer baroların göndereceği temsilcilerin katılacağı, demokratik hukuk düzenini koruyucu bir yürüyüş yapılması" ni kabul edenler...

BİR DELEGE- Efendim bir noktayı arzedebilir miyim? Değerli arkadaşların, eğer böyle katılmak isteyenler gelirse, biz o anlamı kazandırmak isteriz de, çok az arkadaş gelirse, delege miktarı kadar bir arkadaş gelirse, bu, fiyasko ile sonuçlanmış bir yürüyüş olarak da kabul edilebilir.

GENEL SEKRETER TEOMAN EVREN- Sayın Başkan, önerge üzerinde konuşabilir miyim?

BAŞKAN- Buyurun.

GENEL SEKRETER TEOMAN EVREN- Arkadaşlar, eylem biçimi olarak burada önerilen, tüm avukat arkadaşlarımızın, saptanacak bir günde Ankara'da bulunarak bu yürüyüşe katılmasıdır. Baroların temsilcileri, avukat olmayan temsilcileri olarak düşünmek lazım gelir. Bütün avukat arkadaşlarımızın burada toplanması ve büyük bir kitle halinde bu yürüyüşün başarılması en büyük arzumuz ve eylemin önemini gerçekleştirecek olan eylemdir. Bunun için hiçbir kuşku duymayalım. Arkadaşlarımızın büyük çapta bu eyleme

iştirak edecekleri kanısını ben de taşıyorum. Ancak, Ankara'da 3000 avukat arkadaşımız vardır ve hiç bir fark gözetilmeden bu eylem götürülecektir ve birçok arkadaşlarımızın katılacağını zannediyorum. Arkadaşlarımın da önergeyi bu anlamda vermiş olduklarını zannediyorum, ben de böyle anlıyorum. Saygılar sunarım.

BAŞKAN- O halde daha genel tabir kullanalım, "tüm avukatların katılacağı" diyelim.

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Yürüyüş cüppeli olsun, cüppe ile katılalım. ("Tabii tabii" sesleri)

BAŞKAN- Şimdi tekrar toparlıyorum efendim:

Yönetim Kurulunca belirlenecek bir günde Ankara'da tüm avukatların cüppeleriyle katılacakları demokratik hukuk düzenini koruyucu ve uyarıcı bir yürüyüş yapılmasını kabul edenler...Etmeyenler...İttifakla kabul edilmiştir.

İkinci maddeyi okuyorum:

"Her baro bölgesinde belirtilecek bir günde aynı günü tertiplenerek, aynı anda, tüm yaşamını yitiren meslektaşlarımızın anısına saygı duruşu düzenlenmesi."

BAŞKAN- Şimdi bunun açıklığa kavuşturulması lâzım. Herhalde önergede, her baroda ayrı gün ve saatlerde yapılması kastedilmemektedir. Bunu müstakil olarak her baro ayrı ayrı değil de, Türkiye Barolar Birliğinin saptayacağı bir gün ve saatte baroların hepsinde birden...("Doğru doğru" sesleri)

O halde şöyle toparlıyorum: "Türkiye Barolar Birliğinin saptayacağı bir gün ve saatte bütün Türkiye'de aynı anda bir saygı duruşu yapılması" hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...Etmeyenler...İttifakla kabul edilmiştir.

Üçüncü maddeyi okuyorum:

"Saldırıya uğrayan meslektaşlarımızın ve geride bıraktıklarının

davalarının barolarca üstlenilerek önenle ücretsiz izlenmesi."

BAŞKAN ATILA SAV- Bu yapıyor zaten.

BİR DELEGE- Efendim bu husus zaten yapılmaktadır, bunu oylanaya gerek yok. Bu maddeyi çıkaralım.

BAŞKAN- Efendim zaten yapılmakta olduğu için bunu oylanıyorum.

Dördüncü maddeyi okuyorum:

"Panel, açık oturum, seminer ve benzeri bilimsel toplantılarla anarşi ve terörün sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal boyutlarının incelenmesi, önleyici nitelikte girişimlerin, parlamento, hükümet, basın ve kamuoyuna duyurulması." ("Barolar Birliği ve tüm barolar" sesi)

BAŞKAN- Şimdi muhterem arkadaşların, olanağı olan barolar vardır, olanağı olmayan barolar vardır. Bütün barolar bu hususu yerine getiremezler. Maddi olanakları müsait olan barolar bu görevleri zaten yapmaktadırlar. İstanbul Barosunun bu kabil girişimleri, panelleri olmuştur.

BİR DELEGE- Bu görevi Barolar Birliği üstlensin.

BAŞKAN- Barolar Birliğinin bu görevi yüklenmesini öneriyorum: ("Doğru doğru" sesleri)

Barolar Birliğinin, panel, açık oturum, seminer ve benzeri bilimsel toplantılarla anarşi ve terörün sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal boyutlarının incelenmesi, önleyici nitelikte girişimlerin, parlamento, hükümet, basın ve kamuoyuna duyurulması görevi ile yüklenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...Etmeyenler...İttifakla kabul edilmiştir.

Diğer bir önergeyi okutuyorum:

T.B.B. Genel Kurul Başkanlığına

Toplumumuzda yaygınlaşmış bulunan işkence uygulamaları hakkında bilgi toplanak, yakınma ve başvuruları inceleyip çalışmalar yapmakla

görevli olacak 7 kişilik bir komisyon kurulmasını, tüm baroların da aynı doğrultuda çalışmalar yapıp edindikleri bilgileri bu komisyona ulaştırmasını ve işkence konusunda bir komisyon kurulduğunun kamuoyuna açıklanmasını öneriyoruz. Saygılarımızla.

Hüseyin Aydın Alp Selek Turgut Kazan ve arkadaşları.

BAŞKAN- Önergenin lehinde buyurun Sayın Nebil Varuy.

NEBİL VARUY (İstanbul)- Efendim, Türkiye'de var olan işkence olgusunu yerinde saptamak, bilgi almak, gerek Yönetim Kuruluna ve gerekse Genel Kurula bilgi vermek, rapor vermek için Genel Kurul delegeleri arasından 7 kişilik bir komisyon kurulmasını önerdik.

Anladığıma göre sayın Birlik Başkanı ilke olarak buna karşı değil. Yalnız onun bazı endişeleri var ve bu endişeleri di, yasanın buna cevap verip vermediği noktasında toplanıyor. Kendisinin teklifi, işkence ile ilgili davalarda gözlemci yollama şeklinde tezahür etmiştir. Ve bunu Genel Kurulun kendi delegeleri arasından seçeceği delegeler tarafından değil de barolar tarafından yapılması gibi bir anlam taşıyan bir öneride bulundu.

Kanaatinca böyle bir komisyon organ değildir. Elbetteki yasamız organları tayin etmiştir ve bu organların dışında bir organ kurulması mutasavver değildir, ama bu komisyon bir organ değildir; bu bilgi almak, bilgi vermek, yerinde müşahedede bulunmak için kurulacak bir komisyondur. Bir gözlemci komisyonudur adeta, ama tabii bu gidiş geliş aynı zamanda bu komisyonun etkinliğini artıracak ve demin arz ettiğim gibi bunun Barolar Birliği Genel Kurulunun bir kararı ve bu komisyon üyelerinin Barolar Birliği delegeleri olması onun etkin bir hale sokacaktır. Organ olmadığına göre, bu komisyonun kurulmasında yasal bir sakınca yoktur. Zaten kendisi de, kendi adına veya Yönetim Kurulu adına

ilke olarak bu prosedürü kabul etti. Bu bakımdan Genel Kurulun kendi delegeleri arasından böyle bir komisyon kurmasında, bu komisyonun yüklendiği görevi daha iyi yapabilmesi ve etkin olabilmesi bakımından yarar vardır kanaatindeyim. Onun için bu komisyonun delegeler arasından seçilmesini öneririm. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Aleyhte söz almak isteyen var mı?..

Sayın İlhamî Güven, buyurun.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Sayın arkadaşlar, bu öneriye katılmamak mümkün değil. Ancak pratik bir öneri değil. Barolar Birliği Genel Kuruluna 7 kişilik bir komisyon seçilecek, işkence olaylarını izleyecek ve rapor edecek Genel Başkanlığa. Şimdi, bunun bir de işleme tarzını (bu komisyonun) lütfederlerse, bu önergeyi veren arkadaşımız, daha mutmain oluruz. Yani bu hakikaten alkışlanacak bir önerge ama, uygulamada pratikliği yok bu işin, gibi geliyor bendenize. Nasıl uygulanacak? Bu 7 arkadaş nasıl toplanacak, işkence olaylarına nasıl yetiyecek, nasıl izleyecek ve nasıl rapor edecek? Bu husus açıklansın. Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Bu konuda başka söz almak isteyen var mı?..

Buyurun Sayın Kazan.

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Arkadaşlar, bugünkü görüşmelerde, gündeme ilişkin bugünkü görüşmelerimizde, birçok meslektaşımız işkence üzerinde durdu. Ne var ki, bu bilgilerin kopuk olduğunu, kopuk kaldığını, bir kısmının sadece yaşayan insanların kendi ocaklarında kapandığını biliyoruz, anlıyoruz.

Şimdi en azından böyle bir komisyon bir merkez niteliğini taşıyacaktır. Yani bilgilerin, önergede çünkü o da var, böyle bir komisyon kurulduğu kamuoyuna açıklanacak, kamuoyuna açıklandığı zaman bilgilerin Türkiye Barolar Birliği gibi saygın bir hukuk kurumunda toplanmasını sağlayacaktır. Bu toplanan bilgiler üzerinde, raporlar üzerinde, o raporların kaynağı olan tanık ifadeleri üzerinde çalışma genellikle evrak üzerinde olacaktır. Yani işkence yapılan yere zaten gidip araştırma^{yapma}/olanağı kimse- nin yoktur; ama bu komisyon Barolar Birliğini işkence konusunda bilgilen- dirmek ve daha etkin girişimlerde bulunması için ona yardımcı olmak gibi bir görev yapacaktır ve tabii bu komisyon, asıl önemlisi, onun için istir- ham ediyoruz, asıl önemlisi kurulduğu anda işkencecinin yüreğine korku o- lacaktır. Bu yüzden sırf bu yararı için, işkencecinin yüreğine korku sal- ması için bu komisyonun kurulmasını diyoruz. İstirham ediyoruz, yasal bir engel olmadığı kanısındayız. Çünkü bu komisyon, sayın Varuy'un belirttiği gibi, Barolar Birliği Yönetim Kurulu üzerinde bir organ değil, Genel Kuru- lun seçtiği; hem Genel Kurula, hem Yönetim Kuruluna ilgi toplayıcı bir yardımcı olacaktır. O yüzden önergede istirham ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Buyurun sayın İslam.

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Sayın Genel Kurul arkadaşlarımız;

Kanaatimize göre bu bir devamlı vazife ile meşgul olacak, adı ne olursa olsun, yeni bir organ ihdas etmek oluyor, bir.

İkincisi, bu komisyona verilmesi düşünülen vazife ile esasen Yönetim Kurulu görevli; Kanun gereğince görevli. Savunma mesleğinin üzeri- ne gitmesi gereken bir problemi. Evleviyetle Yönetim Kurulunun bu işde de- vamlı olarak meşgul olması gerekir.

Ayrıca değer hükümleri bakımından bu komisyon bilgi toplayıp bu bilgiyi ne yapacak? Bu bilginin bir aksiyon haline gelebilmesi için Yöne- tim Kuruluna verilmesi lâzım. O halde Yönetim Kurulu esasen bu bilgileri re'sen ilk elden toplama imkân ve yetkisine sahip bulunduğu göre, Yöne- tim Kurulunu da Genel Kurul seçtiğine göre, Yönetim Kurulu Genel Kurul adı- na vazife görmekte olduğuna göre, ben, aynı vazife tedahülü doğuracak ikin-

ci bir organın ihdası mahiyetinde olacak böyle bir komisyon kuruluşunu pratik bakımdan da sakıncalı bulmaktayım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Yönetim Kurulu adına sayın Teoman Evren, buyurun.

GENEL SEKRETER TEOMAN EVREN- Sayın arkadaşlarım;

İşkence olaylarını inceleyecek, Genel Kurul adına görev yapacak bir komisyonun kurulması önerilmektedir. Bugün Genel Kurulunuz çalışmalarını bitirdiği anda görevi bitecektir. Görevi bitecek bir Genel Kurulun kendi adına görev yapacak bir komisyon seçmesine ve bu komisyonun uzun süre görev yapabilmesine hukuken olanak yoktur.

Kaldı ki, Genel Kurul çok önce Yönetim Kurulunu seçerek göreve getirmiştir. Yönetim Kurulunuz Genel Kurul adına zaten bu görevleri götürmektedir. Şayet işkence olayları ile mücadele edilmek gerekiyorsa, ki gerektiğine katiyetle inancımız vardır, bu mücadeleyi Yönetim Kurulu götürmekle görevlidir. Kaldı ki, zaten götürmektedir. İşkence olayları için girişimleri olmuştur. Sayın Başkanımız burada açıkladılar. Pekçok dosya toplanmaktadır. Bunun için ayrı bir komisyonun kurulmasına da gerek yoktur.

Saniyen buradaki bütün arkadaşlarım kurulacak bu komisyonun herhangi bir görevinin, yetkisinin olmadığını kabul etmektedirler. Yetkisiz bir komisyon buradan çıkacak, bazı görevler yapmak isteyecek ve karşısına engel çıktığı zamanda, "Ben Barolar Birliği adına görev yapıyorum" diye ortaya çıkacaktır ve bizi sanıyorum ki, çok müşkül mevkilerde bırakacaktır. Onun için sakıncalı da bulunmaktadırlar. Saniyen, bundan sonra da bu komisyonun ne şekilde çalışacağı belli değildir. Komisyon üyesi arkadaşlarımız Anadolunun çeşitli barolarından teşekkür edeceklerdir. Nasıl bir araya geleceklerdir? Hangi memlekette çalışacaklardır? Bunların hiçbiri açıklık kazanmamıştır. Bu şartlar altında kurulacak bir komisyon fiyasko olacaktır. Katiyetle Yönetim Kurulunuz böyle bir komisyona karşıdır efendim.

BAŞKAN- Teşekkür ederiz.

Şimdi efendim, aslında Türkiye'de işkence olaylarının somut delilleri daha evvel ortaya konmuştur, bugünkü konuşmalarda da ortaya konmuştur. Konuşmacılardan hiçbiri işkence olaylarının takip edilmemesi lehinde

öneride bulunmamıştır. Sadece komisyonun yasal olup olmayacağı ve kurulmasında zaruret bulunup bulunmadığı hususunda ayrıcalık vardır.

Bunu bu şekilde belirttikten sonra, 7 kişilik bir araştırma ve bilgi toplama komisyonunun kurulmasını kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Bu görevi zaten Yönetim Kurulu yapmakla yükümlüdür, komisyon kurulmasına lüzum yoktur diyenler işaret buyursunlar... 20'ye karşı 22 oyla Yönetim Kurulunun bu görevi eskisinden daha etkin bir şekilde üstlenmesi kabul edilmiştir.

GENEL SEKRETER TEOMAN EVREN- Sayın Başkan, daha etkin bir şekilde üstlenmesi diye birşey var mı, yoksa siz mi öneriyorsunuz?

BAŞKAN- Daha etkin bir şekilde üstlenmesi bir temenni mahiyetindedir...

GENEL SEKRETER TEOMAN EVREN- Hayır efendim, Başkanlık burada taraf tutmaktadır. Müsaade ederseniz usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN- Buyurun.

GENEL SEKRETER TEOMAN EVREN- Arkadaşlar, burada bir önerge reye sunulur; kabul edilir veya reddedilir. Bugün biz bu görevi yürüteceğimizi söylemiş bulunuyoruz. Sayın Başkanın, daha etkin biçimde uygulanması şeklinde bir önergeyle karşımıza çıkışı kendi önergesi olmakta ve daha önce etkin biçimde yürütülmediğini vurgulamaktadır. Bu tamamen usul ve kanuna aykırıdır; kongre usulüne aykırıdır. Arzediyorum efendim.

BAŞKAN- Efendim, bir yanlış anlama var. Fikirlerde hiçbir ihtilaf olmadığını bir evvelki konuşmamda da arzettim. Yönetim Kurulunun işlemlerinden dolayı hiçbir eleştiri vaki olmadı. Sayın Başkan konuşmalarında, aslında biz barolara yazdık, barolardan müspet-menfi bir cevap alamadık diye yakındılar. Ben Genel Kurulda beliren havaya tercüman olabilmek için "etkin" lafını kullanmışım. Burada taraf tutmak diye birşey bahis konusu değildir. Başkanlık tarafsız olarak görevini yapmaktadır. Yanlış anlama kendilerine aittir. Etkin kelimesini buradan karalıyorum.

GENEL SEKRETER TEOMAN EVREN- Teşekkür ederiz sayın Başkan, bu bizi tatmin etmiştir.

BAŞKAN- Şimdi, İstanbul Barosuna mensup arkadaşlarımızın ve diğer bazı delegelerimizin sundukları altı sayfalık bir önerge var. Müsaade buyurulursa arkadaşımız okuyacak.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Okuduk onu hepimiz efendim, okumaya gerek yok. ("Okunmasın" sesleri)

BAŞKAN- Sabahleyin dağıtıldı. Fakat sonradan, niçin okunmadı diye Başkanlık Divanını eleştiride bulunmayın. ("Okunmasına lüzum yok" sesleri)

Okumadım diyen var mı?.. Yok.

İstanbul Barosunun ve diğer bazı delege arkadaşların hazırlayıp verdikleri teksir edilmiş altı sayfalık öneriler demeti hakkında söz almak isteyen var mı lehinde, aleyhinde?.. Yok. O halde, bu öneriler paketini ihtiva eden altı sayfalık önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler...

BAŞKAN ATILA SAV- Sayın Başkan, yalnız oradaki somut öneriler nelerdir? Onların tek tek belirtilmesi lâzım. Bu bir rapor gibi sunuldu; fakat içerisinde öneriler de var. Onlar nelerse onları okuyun da, neler öneriliyor bilelim.

VEDAT BURCUOĞLU (Balıkesir)- Efendim, müsaade buyurulursa, bu raporu bir kısmı okumuş olabilir. Bir defa bendenize meselâ gelmedi bu rapor. Böyle bir rapor verilirse, Başkanlık bunu bütün delege arkadaşlara dağıtır, arkadaş okur ya da okumaz. Ama meselâ şu rapor bendenize verilmedi.

AYTEN DİK (İstanbul)- Lehde, aleyhte söz isteyenleri sordunuz, kimse söz almadı sayın Başkan.

BAŞKAN- Bir saniye. Ben Genel Kurula sordum, fakat dendi ki, herkese dağıtıldı, okunmasını isteyen var mı dedim, tek arkadaşım itiraz etmedi. Şimdi sayın Burcuoğlu, "Bana verilmedi" diyorlar.

AYTEN DİK (İstanbul)- Lehde aleyhte söz verildi, söz alan olmadı. Oylamaya geçildi.

BAŞKAN- ATILA SAV- Sayın Başkan, karar sureti okunmadan oylama yapıldığını da ilk defa görüyoruz. Metnini okumayın, gerekçelerini okumayın; fakat hangi karara oy verileceğini bilelim.

BAŞKAN- Sayın Başkan, ben bütün önergeyi olduğu gibi okutmayı düşündüm ve bu fikrimi açıkladım; ama Genel Kuruldan, "Herkes okudu, herkesin malumatı var" dendi. Böyle olunca, zaman kazanmak bakımından ve hiçbir itiraz vaki olmadığı için okutmamayı düşündüm. Ama arzu ediliyorsa okutalım.

BAŞKAN ATILA SAV- Tümü önergeyse okuyun efendim.

BAŞKAN- Önergeyi okutuyorum.

Türkiye Barolar Birliği Olağanüstü Genel Kurulu

Sayın Başkanlığına

Toplantı gündemini oluşturan konu ile ilgili olarak aşağıdaki karar tasarısının 1136 sayılı Avukatlık Yasasının 117/3 maddesi gereğince "Birlik Yönetim Kuruluna talimat" niteliğinde kabulünü yüksek Genel Kurulun onayına sunarız.

G E R E K Ç E

Uluslararası insan hakları sözleşmelerinde ve Anayasamızda tüm temel hak ve özgürlüklerin güvencesi olarak yer alan "Savunma hakkı ve hak arama özgürlüğü"nin işlerliğini sağlama görevi yasalarla avukatlık mesleğine verilmiştir. Avukatlık mesleği daha geniş bir deyimle insan hak ve özgürlüklerini koruma, savunma ve yaşama geçirme işlevini üstlenmiştir. Bu bakımdan avukatlarla onların yasal kuruluşları olan baroların temel hak ve özgürlüklerin yok edilmesi, sınırlandırılması veya kullanılmasının engellenmesine yönelik girişimler karşısında yer almaları asli görevlerinin doğal bir gereğidir.

"Son zamanlarda giderek yoğunlaşan anayasal temel hak ve özgürlüklere, özellikle savunma hakkı ve hak arama özgürlüğüne yönelik yok etme, kısıtlama ve engelleme girişimleri ve alınacak önlemler ile eylem türlerinin belirlenmesi" konusunu görüşmek üzere Birlik Yönetim Kurulunun yüksek Genel Kurulu olağanüstü toplantıya çağırması ülkemiz avukatlarına düşen tarihsel bir görevin yerine getirilmesi olanacağını yaratmıştır. 1136 sayılı Yasanın 110 ncu maddesinde "Kanunların avukatlara tanıdığı hakların gerçekleşmesine ve yüklediği görevlerin tam ve şerefli bir şekilde yerine

getirilmesine çalışma" görevi T.B.B.'ye verilmiştir. Savunma mesleğinin onurla görev yapması demokratik bir hukuk düzeninde mümkün olabilir. İnsan hak ve özgürlüklerinin saygı görmediği, demokratik hukukun üstünlüğünün sağlanmadığı bir ortamda savunma mesleğinin onuru korunamaz. Nasyonal sosyalist hukuk anlayışının egemen olduğu dönemde alman hukukçularının öğretildikleri onur kırıcı işlemler anımsanmalıdır. Faşizmin ilk saldırı hedefini avukatlar oluşturmaktadır. Güney Amerika'nın faşist diktatörlüklerinde avukatlara en ağır baskılar uygulanıyor. Bugün Arjantin'de avukatların çoğu ya cezaevlerinde yaşamak zorunda bırakılmakta yahut da öldürülmektedirler.

Çağımızda savunma mesleği mensupları görevlerini ancak insan hak ve özgürlüklerine saygılı demokratik hukuk ilkelerinin egemen olduğu bir hukuk düzeninin işlediği ortamda onurla yerine getirebileceklerinin bilincindedirler. Bugün tüm dünyada insan hak ve özgürlüklerine yönelen saldırılara, baskılara ve genellikle faşizme karşı direnişte avukatların ön saflarda savaşmaları çağımızda bağımsız hukukçuların benimsedikleri anlayışla açıklanabilir. İran'da şah despotizmine karşı en çetin savaşım avukatlar tarafından verilmiştir. Pakistan'da çağ dışı askeri diktatörlüğün yıkılması için avukatlar yaşamlarını ortaya koyarak mücadele veriyorlar. Güney Afrika'nın ırkçı beyaz azınlık diktatörlüklerine karşı savaşanların başında da avukatlar geliyor. Fransa'da hükümet tarafından hazırlanan ve savunma hakkı ile adaletin bağımsızlığı ilkelerine ters düşen yasa tasarılarının parlamento tarafından kabulünü engellemek için avukatlar savcı ve yargıçlarla birleşerek ülke çapında direnişe geçmişlerdir..

Geçen 27-28 Mayıs'ta Paris ve sekiz büyük kentte avukat, yargıç ve savcılar cüppeleriyle gösteri yürüyüşü yapmışlardır. Düzenledikleri açık oturumlar ve toplantılarla kamuoyunu etkileyerek parlamento üzerine baskı uygulamışlardır. Fransız hukukçuları bu direnişlerinin olumlu sonucunu almışlar ve yasa tasarısının kabulünü olanaksız bir duruma getirmişlerdir.

T.B.B. Genel Kurulları bugüne dek aldığı kararlar ve uygulamaya koyduğu eylemlerle insan haklarına aykırı girişimler karşısında tüm dünyanın saygı duyduğu direnme örnekleri vermiştir. Danıştay kararlarının uygulanmasını kınama amacıyla yurt çapında uygulamaya konan 4 Mart 1977 duruşmalara girmeme eylemi UIA (Uluslararası Hukukçular Birliği)nin resmi bülteninde dünya hukukçuları için örnek bir davranış olarak gösterilmiş ve övülmüştür. Ocak 1976 tarihli IX., Eylül 1976 tarihli DGM.lerle ilgili olağanüstü, Ocak 1977 tarihli X., Mayıs 1977 tarihli İstanbul olağanüstü, Ocak 1978 tarihli XI. Ocak 1979 tarihli XII. ve nihayet içinde bulunduğumuz yılın XIII. Genel Kurulunda alınan kararlarla benimsenen görüşler insan hak ve özgürlüklerine dayalı demokratik ve sosyal hukukun üstünlüğü mücadelesinde T.B.B. Genel Kurullarının onur belgelerini oluşturarak tarihe geçmiştir. Yüksek Genel Kurulun bugünkü olağanüstü toplantısı süregelen ve gelenekleşen mücadelesinin yeni ve önemli halkası olmak durumundadır.

Yönetim Kurulunun gündeme getirdiği "giderek yoğunlaşan temel hak ve özgürlüklere, özellikle savunma hakkı ve hak arama özgürlüğüne yönelen yok etme, kısıtlama ve engelleme girişimleri" bir olgudur. Bu girişimlerin kaynağı ve hedefi önceki genel kurullarda tartışılmış ve kamuoyu uyarılmıştır. Ülkemizde yaşayan insanların cephelere bölünerek çatışmaya sürüklenme girişimlerinin tırmanışa geçtiği günlerde toplanan Ocak 1976 tarihli IX. Genel Kurul aldığı kararlar ve yayınladığı bildiri-lerle temel hak ve özgürlükleri yok etmeye yönelik tehlikeyi açıklık ve kesinlikle ortaya koymuştur. Demokratik anayasal düzeni yıkarak otoriter ve faşist bir rejime toplumumuzu sürükleme amacını güden terör eylemleri Ocak 1978 tarihli XI. ve Ocak 1979 Eskişehir toplantılarında ele alınmış, terörün kaynaklandığı odaklar ve izlediği amaçlar belirlenmiş ve terörün önlenmesi için alınması gereken önlemler gösterilmiştir. IX. Genel Kurul bildirisi bu konuda kamuoyuna şu açıklamayı yapmıştır: "Genel Kurul terörün asıl kaynağını oluşturan ve cinayet mangalarına yön veren bütün

odakları ve özellikle kontrgerilla adıyla bilinen hukuk dışı örgütün. Herhal ortadan kaldırılması gerektiği inancındadır. Genel Kurul devlet- den son yılların siyasal cinayetlerinin tüm failleriyle onlara destek olan kurum, örgüt ve kişilerin en kısa zamanda saptanmasını ve bunlar hakkında işledikleri suçlara uyan cezaların geciktirilmeden verilmesi için adalete teslim edilmelerini ister.

Ocak 1979 XII. Genel Kurul toplantısında Genel Kurul bildirisi ise şöyle demektedir: "Yurdumuz ve Halkımız, Türkiye üzerinde çeşitli hesaplar içinde bulunan, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin saldırısı ile karşı karşıyadır. Saldırının ilk hedefi; Türkiye'nin Anayasal rejimini çökertmek, çoğulcu demokratik düzeni gerçekleştirme çabalarını ortadan kaldırmak ve Türkiye'de faşist bir dikta rejimi kurmaktır. Bu hedefe varmak için planlı ve örgütlü olarak sürdürülen bireysel şiddet eylemleri son günlerde Kahramanmaraş'ta görüldüğü gibi kitle kıyımlarına dönüştürülmüştür. Bazı çevrelerce hâlâ sağ-sol çatışması diye gösterilmeye çalışılan şiddet olaylarının kaynağını faşist örgütlenmenin oluşturduğu görüşünde olan Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu Devletin bütün meşru güçlerini, bu faşist örgütler ile yöneticilerini ve onlara bağlı caniler çetesini gecikmeden adalete teslim etmeye çağırır."

Bugün Türkiye'de tırmanışını sürdüren ve giderek yaygınlaşarak yoğunlaşan ve can güvenliğini ortadan kaldıran terörün faşist odaklardan kaynaklandığı ve ülkemizde faşist bir rejim kurmayı amaçladığı Genel Kurulumuzun ısrarla belirttiği bir olgu niteliğindedir. Can güvenliğini ortadan kaldıran ve toplu kırımlara dönüşen faşist terörün temel hak ve özgürlükleri yok ederek toplumumuzu faşist rejimin karanlığına sürüklemek istediği bugün tüm gerçekliğiyle ortadadır. Yüksek Genel Kurullarımızın önceki toplantılarında saptanan bu olguyu günümüzün koşullarında yeniden değerlendirme ve olağanüstü toplantımızda faşizm tehlikesine direnmenin barolara ve avukatlık mesleğine özgü eylem türlerini saptama göreviyle karşı karşıya bulunuyoruz.

odakları ve özellikle kontrgerilla adıyla bilinen hukuk dışı örgütün derhal ortadan kaldırılması gerektiği inancındadır. Genel Kurul devlet-ten son yılların siyasal cinayetlerinin tüm failleriyle onlara destek olan kurum, örgüt ve kişilerin en kısa zamanda saptanmasını ve bunlar hakkında işledikleri suçlara uyan cezaların geciktirilmeden verilmesi için adalete teslim edilmelerini ister.

Ocak 1979 XII. Genel Kurul toplantısında Genel Kurul bildirisi ise şöyle demektedir: "Yurdumuz ve Halkımız, Türkiye üzerinde çeşitli hesaplar içinde bulunan, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin saldırısı ile karşı karşıyadır. Saldırının ilk hedefi; Türkiye'nin Anayasal rejimini çökertmek, çoğulcu demokratik düzeni gerçekleştirme çabalarını ortadan kaldırmak ve Türkiye'de faşist bir dikta rejimi kurmaktır. Bu hedefe varmak için planlı ve örgütlü olarak sürdürülen bireysel şiddet eylemleri son günlerde Kahramanmaraş'ta görüldüğü gibi kitle kıyımlarına dönüştürülmüştür. Bazı çevrelerce hâlâ sağ-sol çatışması diye gösterilmeye çalışılan şiddet olaylarının kaynağını faşist örgütlenmenin oluşturduğu görüşünde olan Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu Devletin bütün meşru güçlerini, bu faşist örgütler ile yöneticilerini ve onlara bağlı caniler çetesini gecikmeden adalete teslim etmeye çağırır."

Bugün Türkiye'de tırmanışını sürdüren ve giderek yaygınlaşarak yoğunlaşan ve can güvenliğini ortadan kaldıran terörün faşist odaklardan kaynaklandığı ve ülkemizde faşist bir rejim kurmayı amaçladığı Genel Kurulumuzun ısrarla belirttiği bir olgu niteliğindedir. Can güvenliğini ortadan kaldıran ve toplu kırımlara dönüşen faşist terörün temel hak ve özgürlükleri yok ederek toplumumuzu faşist rejimin karanlığına sürüklemek istediği bugün tüm gerçekliğiyle ortadadır. Yüksek Genel Kurullarımızın önceki toplantılarında saptanan bu olguyu günümüzün koşullarında yeniden değerlendirme ve olağanüstü toplantımızda faşizm tehlikesine direnmenin barolara ve avukatlık mesleğine özgü eylem türlerini saptama göreviyle karşı karşıya bulunuyoruz.

Temel hak ve özgürlükleri yok etme, sınırlama ve kullanılmasını engelleme girişimleri Anayasa değişikliği adı altında somut bir hedefe yönelmiş ve insan onurunu ve yaşamını hiçe sayan işkence olayları, yürürlüğe konan hak ve özgürlükleri sınırlayıcı baskı yasalarıyla uygulamaya geçmiş durumdadır. 19.2.1980 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren "kamu güvenliğine ve kolluk hizmetlerine ilişkin yasayla" polise kişilerin üstlerini, araçlarını ve eşyalarını yargıç kararı olmadan arama yetkisi verilerek kişi dokunulmazlığı ve özel hayatın gizliliği ilkesi geçersiz kılınmıştır. Aynı yasayla toplantı hak ve hürriyetleri, örgütlenme özgürlüklerini ortadan kaldırmaya götürebilecek sınırlamalar konmuştur. Parlamentoda bulunan sıkıyönetim yasası değişikliği tasarısıyla temel hak ve özgürlükler tüm güvencelerinden yoksun bırakılmak istenmektedir.

Ülkemizde temel insan hak ve özgürlüklerini yok etmeye, sınırlamaya ve kullanılmayı engellemeye yönelik girişimlerin faşist teröre koşut olarak yoğunlaştığı bir ortamda savunma mesleği mensuplarının birbiri ardına silahlı saldırılar sonucu öldürülmeleri bir rastlantı sayılamaz. İnsan hak ve özgürlüklerine dayalı demokratik hukuk düzeninin savunmasını üstlenen avukatlık mesleği bu saldırılarla görev yapamaz duruma getirilmek ve sindirilmek istenmektedir. Avukatlık mesleğinin hizmetlerini görmesi koşullarını sağlamakla görevli Türkiye baroları ve T.B.B.'nin avukatların can güvenliğini ortadan kaldıran bu saldırılar karşısında suskun kalması düşünülemez ve beklenemez. Olağanüstü Genel Kurul savunma hakkı ile hak arama özgürlüğünü ortadan kaldırma amacını taşıyan avukatların can güvenliğini ortadan kaldırmaya yönelik saldırılar karşısında gereken önlemleri saptamak, karşı koyma eylemlerinin niteliklerini ve türlerini belirlemek durumundadır.

Yukarıda açıkladığımız görünüm çerçevesinde aşağıdaki kararlar alınmıştır:

BAŞKAN- Muhterem arkadaşlar, önergenin gerekçe kısmı okundu. Şimdi öneriler kısmını madde madde okuyup oylarınıza sunacağım.

"1.- 1961 Anayasası 1. maddesinde devletin şeklini, "Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir" hükmüyle belirlemiştir. 2. maddesinde ise Cumhuriyetin nitelikleri şöyle açıklanmaktadır: "Türkiye Cumhuriyeti insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir." 9. Madde ise, "Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki anayasa hükmü değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez." demektedir. Değişmez olan sadece Devlet Başkanlığının vüraset suretiyle bir hanedanın elinde bulunması anlamındaki biçimsel Cumhuriyet değildir. Değişmez olan Anayasanın 2. maddesinde belirli nitelikleriyle demokratik Cumhuriyet bugün belirli çevrelerden kaynaklanarak gündeme getirilmek istenen değişiklik istekleri, Anayasamızın 2. maddesinde nitelikleri belirli demokratik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Daha başka bir deyimle Anayasada yer alan temel hak ve özgürlükleri tüm güvencelerinden yoksun bırakarak işlemez duruma getirmek, böylece yok etmek değişiklik isteklerinin getisinde yatan gerçek amaçtır. Gerçekten yürütme organının işlemlerini Danıştay, yasama organının işlemlerini Anayasa Mahkemesi denetiminin dışında bırakmak, yürütme organına olağanüstü hal rejimi uygulama yetkisi tanıyarak temel hak ve özgürlüklerini askıya alma olanağını vermek devlet başkanının Güney Amerika diktatörlüklerinde olduğu gibi biçimsel olarak halk tarafından seçilmesi yöntemi getirilerek bir kiliğin diktatörlüğüne yol açmak, sonuçta insan haklarına ve demokratik hukuk ilkesinin üstünlüğüne dayanan demokratik Cumhuriyeti yıkmayı amaçlamak demektir. Bu amaçla ileri sürülen değişiklik isteklerini hukuk açısından özde değişiklik olarak kabul etmek olanaksızdır. İstenen nitelikleri Anayasanın 2 nci maddesinde belirli demokratik Cumhuriyetin anayasasını ortadan kaldırmak, Türk Ceza Yasasının 146. maddesindeki deyimle "ilga" etmektir. Suç oluşturan Anayasayı ilga girişimi yetkisi ise, yasama organı da içinde olmak üzere, hiçbir devlet organına tanınmamıştır. Genel Kurul yukarıda açıklanan yönde Anayasayı değiştirme isteklerinin ve giri-

şimlerinin meşruiyet temeli bulunmadığını açıklar ve bu girişimlerin önlenmesi konusunda başta Cumhuriyet Başsavcısı olmak üzere tüm yetkilileri göreve çağırır."

BAŞKAN- Bu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Buyurun sayın İslam.

Lehinde mi, aleyhinde mi?

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Üzerinde. ("Üzerinde olmaz" sesleri)

Müzakere açıldı efendim; okundu, müzakere açıldı. Oylama anında değiliz, müzakere anındayız.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Sayın Başkan, üzerinde konuşma hakkı öneriyi veren arkadaşlara aittir.

NADİR LATİF İSLAM (Devamla)- Aleyhinde konuşacağım efendim. Aleyhinde de olmak, bir nevi üzerinde olmak demek oluyor.

Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

İki yönden bu önerenin burada lâayık olduğu ciddiyle ele alınmayacağı kuşkusunu içindeyim. Bir defa gündeme göre, gündem dışı kalmış bulunuyor bu konu. Daha evvel aldığımız kararlar ve önceliklik taşıyan kararlar muvacehesinde bir Anayasa değişikliği konusunda Barolar Birliğinin fikir ve tutum ortaya koyabilmesi, eğer buna ciddi olarak inanıyorsak; bazılarımız daha önceden çok hazırlanmış, çalışmış, kendini hazır hissediyorsa, henüz bu konuda imâlifikr etmek isteyenlere bir emrivaki arzusu içinde değilsek, tenzih ediyorum herkesi, bir emrivaki arzusu içinde değilsek ve eğer Barolar Birliği olarak taşımak durumunda olduğumuz fonksiyonun dışına çıkmak endişesi taşımiyorsak, bu teklifin şu anda oylanması dahi mümkün değildir.

Kaldı ki, ilerici anlayışına da ters düşüyor bu iş. Ben bir teklif hazırlıyordum, Anayasa değişikliği teklifi, kamuoyuna yakında sunacağım belki, cesaret bulursam ve "Türkiye Cumhuriyeti Sosyalist bir devlettir" diyeceğim. Pekâlâ Barolar Birliği böyle bir bağlayıcı karar alırsa, Anayasanın bu vasıfları değişmez, değiştirilemez, diye değiştirmeyecek miyiz arkadaşlar? ("Geriye doğru değiştirilemez" sesleri)

şimlerinin meşruiyet temeli bulunmadığını açıklar ve bu girişimlerin önlenmesi konusunda başta Cumhuriyet Başsavcısı olmak üzere tüm yetkilileri göreve çağırır."

BAŞKAN- Bu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Buyurun sayın İslam.

Lehinde mi, aleyhinde mi?

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Üzerinde. ("Üzerinde olmaz" sesleri)

Müzakere açıldı efendim; okundu, müzakere açıldı. Oylama anında değiliz, müzakere anındayız.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Sayın Başkan, üzerinde konuşma hakkı öneriyi veren arkadaşlara aittir.

NADİR LATİF İSLAM (Devamla)- Aleyhinde konuşacağım efendim. Aleyhinde de olmak, bir nevi üzerinde olmak demek oluyor.

Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

İki yönden bu önerenin burada lâayık olduğu ciddiyle ele alınamayacağı kuşkusunu içindeyim. Bir defa gündeme göre, gündem dışı kalmış bulunuyor bu konu. Daha evvel aldığımız kararlar ve önceliklik taşıyan kararlar muvacehesinde bir Anayasa değişikliği konusunda Barolar Birliğinin fikir ve tutum ortaya koyabilmesi, eğer buna ciddi olarak inanıyorsak; bazılarımız daha önceden çok hazırlanmış, çalışmış, kendini hazır hissediyorda, henüz bu konuda imâlifikr etmek isteyenlere bir emrivaki arzusu içinde değilsek, tenzih ediyorum herkesi, bir emrivaki arzusu içinde değilsek ve eğer Barolar Birliği olarak taşımak durumunda olduğumuz fonksiyonun dışına çıkmak endişesi taşımiyorsak, bu teklifin şu anda oylanması dahi mümkün değildir.

Kaldı ki, ilerencilik anlayışına da ters düşüyor bu iş. Ben bir teklif hazırlıyordum, Anayasa değişikliği teklifi, kamuoyuna yakında sunacağım belki, cesaret bulursam ve "Türkiye Cumhuriyeti Sosyalist bir devlettir" diyeceğim. Pekâlâ Barolar Birliği böylebir bağlayıcı karar alırsa, Anayasanın bu vasıfları değişmez, değiştirilemez, diye değiştirmeyecek miyiz arkadaşlar? ("Geriye doğru değiştirilemez" sesleri)

Müsaade buyurun efendim, müsaade buyurun. O halde bir meselenin; ilerilik, gerilik meselesinin beş dakika içerisinde sayısal, aritmetik hesaplar içinde, üç-beş delege ölçüsü içinde samimiyetle müdafaası yapılamaz; burada kazanılacak oylama ile, tesadüfî bir oylama ile Barolar Birliğinin sırtına kambur gibi, bu teklif yamanamaz. Teklifin aleyhindeyim.

BAŞKAN- Sayın Orhan Apaydın, lehte buyurun.

ORHAN APAYDIN (İstanbul)- Değerli arkadaşlar;

Çok ciddî bir sorunu tartışıyoruz. İlk kez de tartışmıyoruz.

Bu sorun Barolar Birliği Genel Kurullarına ilk kez gelmedi.

Şimdi, gündem maddemizi oluşturan, Türkiye'de temel hak ve özgürlükleri yok etme girişimleri (sınırlama ve engelleme, esasında yok etme girişimleri) terörle birlikte Anayasa değişikliği şeklinde tırmanmaktadır.

Şimdi, terörün hedefi nedir? Burada konuşan arkadaşlarının hepsi aynı düşünceyi açıkladılar. Terörün hedefi nedir? Terörün hedefi Türkiye'de temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırarak, insan haklarını tanımayan bir rejimi, insan haklarına saygısız bir rejimi kurmaktır. Nasıl kurulur bu rejim? Şimdi, terörün hedefi bu. Nasıl kurulacaktır bu rejim? Bu rejimin kurulması için yürürlükteki Anayasanın değiştirilmesi gerekir. Yürürlükteki Anayasa böyle bir rejimin kurulmasına olanak vermez. Başka tür bir anayasa, başka nitelikleri taşıyan yeni bir anayasa olur. Başka nitelikleri taşıyan bir anayasa ile terörün amaçladığı rejim Türkiye'de kurulabilir.

Şimdi, Münif İslamoğlu meslektaşımızla çok farklı bir düşünceye sahibiz. Anayasalar değiştirilemez diye bir fikir burada savunulmuyor. Biz hukukçuyuz; hukuk kurallarına bilen insanlarız. Şimdi, nedir Türkiye'de yapılmak istenen? Sayın Başkanla burada çok farklı düşünüyorum. Bir otel lobisinde bir maliyeci bürokratla bir iktisatçının açıkladığı anayasa taslağı öyle ciddiye alınmayacak bir niteliktedir, hafiftir, onun için Barolar Birliği de bunun üzerinde durmamıştır... Şimdi, bu şekliyle ciddiye alınmayabilir belki, ama Türkiye'de yapılmak istenenin bir kanıtını oluşturuyor; Bir otel lobisinde açıklanan anayasa taslağı... Bir gazete-

nin bir otelde düzenlediği seminer. Şimdi bunları ciddi olarak ele almak gerekir. Bizim gündem maddemizi de oluşturuyor bu sorun. Türkiye'de bir rejim kurulmak isteniyor. Nasıl bir rejim? Uygulamaya konan ekonomik politikaya uygun bir devlet modeli, bir rejim. Bunu politikacılar da söylüyorlar; Güney Amerika modeli. Ama bu, gerçek boyutlarıyla ben burada açıklıyorum, nedir yapılmak istenen şey? Açık açık konuşuluyor ve çok da ciddi. Bunu politika adamları ve mecliste temsil edilen, hatta iktidarda bulunan partinin genel başkanı dahi söyleyebiliyor. Bu Anayasa Mahkemesi oldukça, Meclisin üzerinde Anayasa Mahkemesi oldukça, yürütme organının üstünde Danıştay oldukça bu memleket yönetilemez, deniyor. Bunun sonucu ne? Anayasa Mahkemesini işlemez hale getirmektir. Anayasa Mahkemesi denetimini kaldırmak. Danıştay denetimini, meslektaşlarımız, kıdemli meslektaşlarımız hatırlarlar, bir zamanlar bir hükümet tasarrufları diye bazı hükümet işlemleri; Danıştay yüz yılı aşkın bir süredir ülkemizde var, hani yine Danıştay kalkacak falan değil, ama hükümetin bazı işlemlerini idari kazanın denetimi dışında bırakırsınız, bu olur bitir, Danıştay denetimi de kalkmış olur. Yani istenen şey bu. Bu nasıl yapılacak? Anayasa değişikliği; şu sahnelenen anayasa değişikliği... Arkadaşlar, şimdi biz Barolar Birliği olarak hukukun üstünlüğünü savunuyoruz. Hukuk devleti ilkesine bağlıyız ve hukuk devleti ilkesinin, insan haklarının güvencesi olduğu kanısındayız. Eğer bu denetim mekanizmalarını ortadan kaldıracak bir Anayasa değişikliği gerçekleşirse, hukuk devleti ilkesi ortada kalır mı? Kalmaz arkadaşlar.

Şimdi, benim bu öneride, karar tasarısında ileri sürülen görüş bilimsel bir görüştür. Genel Kurullarda ortaya konmuştur, sayın eski Başkan Prof. Faruk Erem tarafından da ifade edilmiştir. Anayasa Mahkemesi de aynı görüştedir. Değiştirilmez olan, değiştirilmeyecek olan insan haklarına dayalı hukuk devleti. Şimdi bu değişirse, bunu kaldırırsanız bu demokratik cumhuriyet ortada kalır mı arkadaşlar? Üstadıma da söylüyorum; kalır mı?.. Yani şimdi şöyle bir değişiklik geliyor; hukuk devleti ilkesi ortadan kaldırılıyor. İnsan haklarına saygılı demokratik hukuk devleti... Bu kalkarsa cumhuriyetin demokratik niteliği de kalkar ve Anayasa ortadan

kalkar. Artık başka yerlerini değiştirmeye gerek yoktur. Pozitif hukuk bakımından Anayasanın 9 ncu maddesini, değiştirilemez olan devlet şekli cumhuriyettir; sadece hani meselâ Osmanlı Hanedanı denemez diye mi anlayalım bunu? Sadece böyle mi anlayalım? Kırallık gelemez, irsiyet suretiyle intikal edemez... Bu şekilde mi anlamak lâzımdır Cumhuriyeti? 9 ncu maddeyi böyle mi anlıyorsunuz; sadece böyle mi? Eğer Anayasanın 2 nci maddesinde sayılan Cumhuriyetin nitelikleri ortadan kalkarsa; meselâ Güney Amerika'da da cumhuriyettir birçok devletlerde, dikta rejimlerinde adı cumhuriyettir; ama nasıl bir cumhuriyettir? Bir oligarşik rejimdir, bir kişi diktasıdır, bir kliğin diktasıdır ve bunun demokratik bir hukuk düzeni ile ilgisi yoktur.

Bu karar tasarısında arkadaşlar ileri sürülen görüş temel hak ve özgürlükleri yok etmeye yönelik girişimlerin başarıya ulaşması için bir meşruiyet temeli aranması karşısında, buna karşı hukukçuların karşı durmasıdır. Bunun meşru olmayacağını hukukçular Türkiye'de 18 bin avukatı temsil ediyoruz, Türkiye'de bağımsız hukukçular bunun meşru olamayacağını söylüyorlar. Ben size soruyorum: meşru mudur? Böyle bir şey meşru olabilir mi? Hukuk devleti ilkesinin kaldırılması; bu yolda bir değişiklik meşru olabilir mi? Anayasanın 2 nci maddesinin kaldırılması mümkün müdür? 1 nci maddesi, "Devlet şekli Cumhuriyettir." 2 nci maddesi, cumhuriyetin niteliklerini sayar. 2 nci maddenin kaldırılması mümkün müdür? Mecliste, Parlamentoda yeter sayıyı buldunuz, mümkün müdür? Bu oylanır mı? Teklif edilebilir mi? Anayasanın 2 nci maddesinin kaldırılması; kalksın dersek bu mümkün müdür? Biz hukukçular olarak hani böyle bir hukuk dışı bir düşünce değil, siyasi bir düşünce değil, bilime dayalı olan, hukuk ilkelerine dayalı olan ve sadece bir kişinin savunduğu bir görüş de değil, Barolar Birliği Genel Kurulunun savunduğu görüştür, eski Birlik Başkanımız Prof. Faruk Erem'in savunduğu bir görüştür. Bu karar tasarısındaki önerinin kabulünü ben arkadaşlarımızdan rica ediyorum. Esas burada yapacağımız görev terörün hedefine ulaşmaması bakımından en önemli görev de bu olacaktır arkadaşlar.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Başka söz almak isteyen?.. Buyurun.

GALİP ORHUN (Ankara)- Değerli arkadaşlarım;

Özellikle önerinin, öneri demetinin ilk maddesinde yer alan konunun bugün burada yaptığımız toplantının gündemiyle ilişkisi olmadığı kanısındayım.

Konumuz yaygın şiddet olaylarıdır. Özellikle avukat arkadaşlarımıza yönelik saldırılardır ve bunlar konusunda alınacak önlemlerdir. Oysa bu ilk maddede önerilen konu çok daha geniş ve şu andaki konumuzun dışında kalan bir konudur.

Şu öneriler demetinin büyük bir çoğunluğuna katılmamak elde değil. Bütün hukukçu arkadaşlarımın bu önerilere katılacağını kabul ediyorum ve biliyorum ki, bütün düşünen kafalar, hukuk okumuş bütün arkadaşlar bu önerilere katılacaklardır. Ancak arkadaşlar, burada şu anda şu öneriler demetinin okunması ve oylanması sırasında anlayamadığım bir nokta var. Arkadaşlar, biz şu anda burada bildiri mi oluşturuyoruz? Yani şu Anayasa değişikliği konusunu burada oyladık ve kabul edildi; bu bildiriye mi girecektir? Bunu anlamıyorum. Bunun niteliği nedir? Öneri sahiplerinin bunu da açıklaması gerektiği kanısındayım.

Bir bildiri komisyonu kurduk çalışıyor. Öyle sanıyorum ki, eğer gerek görüyorlarsa. Bildiri Komisyonu da şu öneriyi ve bu öneriler demeti içerisinde yer alan birçok konuyu bu bildiri içerisine alacaklardır. Diyelim ki, almadılar. Burada bu konuyu kabul edersek bunun niteliği ne olacaktır? Bir bildiri mi olacaktır, genel kurulun kararı mı olacaktır?..^("Direktif" sesleri) Peki bu direktifi kime veriyoruz? Yönetim Kurulu çağrıda mı bulunacaktır. O zaman bu bir bildiri oluyor demektir. İzin verirseniz Bildiri Komisyonunun getireceği raporu izleyelim, ondan sonra bu konuda bir tartışma yapalım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Buyurun sayın Cengiz İlhan. Lehinde mi, aleyhinde mi?

CENGİZ İLHAN (İzmir)- Kısmen lehinde, kısmen aleyhinde.

Efendim, aslında pek tabii ki, İstanbul Barosuna düzenlenen şu öneriye katılmamak imkânsız. Şüphesiz insan haklarına dayalı Türkiye

Cumhuriyeti bir hukuk devletidir ve bu Türkiye Cumhuriyeti değiştirilemez derken, insan haklarına dayalı sosyal hukuk devletinin değiştirilemeyeceği amaçlanmıştır. Bu kesindir.

Yalnız şu metinde iki noktada tereddütlerim oldu. Birincisi, ileri sürülen anayasa değişiklikleri nelerdir? Bunları kesinlikle bilmiyorum. Bu bakımdan, hani suçlamam mı gerekir, yoksa katılmam mı gerekir; durumumu burada saptayamam. İkincisi, şu metnin kabulü halinde çok bağlayıcı bir karar alacağımızdan korkarım. Şu bakımdan:

Şimdi arkadaşlar, sabahdan beri burada çok yararlı fikirler dinledik ve arkadaşlarımız Çorum'daki, Konya'daki, daha önce Kahramanmaraş'taki olayları tek tek anlattılar. Bir noktada dikkat ister. Bütün bu olaylar şu Anayasa ile olmalıdır beyler. Değiştirilmesine, katiyen kelimesine dokunmak istemediğimiz şu Anayasa ile gerçekleşmektedir. ve hepsi de yürüyüp gitmektedir. Bugün haklarımızın tamamına sahip olduğumuza inanıyor muyuz? Faruk Erem 5 Nisanda savunma hakkı ile ilgili bir konferans verdi İzmir Barosunda. Dedi ki, "Genel muntedir. Anayasalarda haklar, özellikle savunma hakkı soyut bir biçimde en geniş şekilde tanımlanır, sonra kanunlarla geri alınır." Anayasamız şüphesiz çok iyi haklar tanımıştır; ama yasalarımız, o yasaları yapacak Parlamentomuz bu haklarımızı hangi ölçüde gerçekleştirmektedir? Örneğin ben Senatonun kaldırılmasına taraftar bir arkadaşınızım. Korkarım ki, burada bağlayıcı bir karar alalım; "Hayır, Senato da kalksın..." Rica ederim, çünkü mevcut bir sistemi; yürüyor mu, yürümüyor mu? Bugün Türkiye'de Parlamento beş yıldır bir vergi kanunu çıkaramıyor arkadaşlar. Ben bunu tutucu duruma düşmem ve eğer bugün Türkiye'de olaylar bu dereceye gelmişse, Parlamentosunun bu kilitli hale düşmesi yüzünden gelmiştir ve belkide bu özellikle yaratılmaktadır. Bunda kuşkuluyum. Durumu tespit edelim; tamam. İnsan haklarına dayalı, iktisadi ve sosyal haklar, temel hak ve özgürlükler üzerinde tek kelime değiştirilemez; ama bu hakları gerçekleştirmek için eğer yapısal bazı değişiklikler yapılmak gerekiyorsa, onlar yapılmalıdır. Bu kadar da tutucu olamayız.

Maruzatım budur, saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Muhterem arkadaşlar, kişisel görüşümü arz etmek istiyorum:

Önerilen metinde anayasa değiştirilemez demiyor. Anayasanın değiştirilemeyen maddeleri teker teker sıralanmış. Bugün bir başkanlık sistemine geçiş için birtakım paneller yapılmıştır, toplantılar yapılmıştır. Anayasanın değiştirilmek istenme esprisinden bu anlaşılmaktadır. Yoksa Senota ilga edilmez veya Anayasanın şu hükmü değiştirilmez diye bir öneri İstanbul Barosunun teklifinde yoktur. Bu bakımdan ben teklifin lehinde olarak kişisel görüşümü arz etmiş bulunuyorum.

Başka söz isteyen yoksa öneriyi oya sunacağım?..

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Efendim, benim oylama konusunda bir maruzatım olacak, onu Divana sunmak istiyorum. Şimdi, son oylamada; işkence konusunda komisyon kurulması hususundaki oylamada 20 ye 22 gibi bir oy sonucu çıktı. Fakat Genel Kurulun görevlendirdiği 7 arkadaşımız yoktu. Ve bunlar, burada bir hazırlık yapılmadığı için çok uzak bir yerde çalışıyorlar. Şimdi bunu nasıl çözeceğiz?

BAŞKAN- Şimdi efendim, Genel Kurulda nisap hasıl olduktan sonra mutlaka aynı sayının devamı hususu beklenemez.

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Efendim, böyle bir oy dağılımında etkin değişiklikler doğmaktadır. Aslında Genel Kurulu düzenleyenlerin yakın bir yerde çalışma olanağını sağlamaları gerekirdi. Siz onu sordunuz. Şimdi bu sağlanamayınca, 7 kişi bu oylamaya katılmıyor. Şimdi ittifakla çıkacak bir oylamada pek mühim değil, ama böyle bir oylamada bilmiyorum ne olacak?

BAŞKAN- Bu arada Genel Kurulda çoğunluk vardır, o bakımdan oylama yapılabilir. Ama Genel Kurul oylamaların, bildiri komisyonundaki görevli arkadaşların gelmesinden sonra yapılmasına karar verirse Divan bu karara da uyacaktır.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Usul hakkında söz istiyorum sayın Başkan.

BAŞKAN- Buyurun sayın Güven.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Sayın arkadaşlar; evvelâ Divan Başkanı bağışlasın bendenizi, Divan Başkanı ne zamandan beri açaba bir taraf lehine görüş beyan ediyor? Divan Başkanı tarafsızdır. Burada türlü çeşit fikirlerin savunucuları vardır. Divan Başkanı tarafsız olarak yönetir sadece, fikir beyan edemez, ben şu görüşteyim diyemez. Özür dilerim; bir daha bu hatayı yapmasınlar. (Alkışlar)

İkincisi, sayın arkadaşım ne hakla çıkıyor da, efendim 7 kişi gelecek... Yani bunu anlayamadım. Uzakta olur, yakında olur; ama bir müzakere yapılıyor, ciddi bir müzakere yapılıyor. Usul usul diyen avukatların/müzakeresi^{topluluğunda bir} yapılıyor. Müzakeresi bitmiş, oylama sırası gelmiş, ondan sonra arkadaşımız kalkıyor, 7 kişi yok diyor. Yok böyle şey. Bu olmaz. Evveleminde bu bizim hukukçuluk sıfatımıza yakışmaz. Bitmiştir müzakere, binaenaleyh, oylamaya geçilir.

Saniyen burada bilmediğimiz değişikliklerin tartışması yapılamaz. Öcü geliyor, ama öcü belli değil; ne yapılacak belli değil. Biz buna karşı tepki alalım diyoruz, Barolar Birliğini kısıtlıyoruz. Barolar Birliğine diyoruz ki, bu görüş zaviyesinde hazırlık yap, diyoruz. Bu olmaz arkadaşlar. Şartlandırırız bir noktada Barolar Birliğini. Şöyle yapacaksın demek istiyoruz. Buna da karşıyım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Sayın Güven'e bir noktada cevap vermek durumundayım. Ben Barolar Birliğinin delegeyim. Delege sıfatıyla söz aldığımı da konuşmamın başında arzettim, Başkan sıfatıyla konuşmuyorum, kişisel görüşümü arzediyorum dedim.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Divan Başkanlığını ikinci Başkana bırakır, gelir kürsüden konuşurdunuz.

TEOMAN EVREN (Ankara)- Kürsüden konuşursunuz ancak. (Gürültüler)

BAŞKAN- Müsaade buyurun efendim. Ben kişisel görüşümü arzettim. Divan Başkanı kişisel görüşünü arzedemez diye bir kayıt var mı?..

TEOMAN EVREN (Ankara)- Kürsüyü bırakacaktınız.

AYTEN DİK (İstanbul)- Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN- Müsaade buyurun efendim, oylamaya geçiyoruz.

AYTEN DİK (İstanbul)- Usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN- Oylamaya geçtik efendim.

AYTEN DİK (İstanbul)- Daha oylamaya geçilmedi efendim. Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN- Müsaade buyurun efendim. Oylamaya geçildiğini söyledim.

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Divan tamam değil sayın Başkan.

BAŞKAN- Divanın bir üyesi bildiri komisyonundadır. Divan Başkanvekili arkadaşımızın da bir mazereti çıktı, izin aldı efendim. Yani Divanın ekseriyeti göreve devam etmektedir. Bir tanesi bildiri komisyonundadır, iki arkadaş da burada görevdedir.

Önerenin 1 nci maddesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... 11 oya karşı 29 oyla kabul edilmiştir. (Alkışlar)

Oylamalardan sonra alkış olmasın efendim.

Onerinin 2 nci maddesini okuyorum:

"2.- İnsan haklarına dayanan millî, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine ve demokratik Cumhuriyetin Anayasasına yönelen saldırılara ve tehlikelere karşı koruma ve savunma görevi, Anayasal kurum ve kuruluşlarla birlikte, Anayasanın metnine dahil bulunan başlangıç bölümünde tüm yurttaşlara verilmiştir. Demokratik Cumhuriyetin Anayasasına yönelik saldırılar karşısında; bağımsız savunma mesleğinin örgütleri ülkemiz barolarına üye avukatların, demokratik Cumhuriyetin Anayasasını koruma ve savunma savaşımında bugüne dek olduğu gibi bundan sonra da onurlu ve etkin yerlerini korumaktan yılmayacakları bilinmelidir. Bu yolda başta T.B.B. olmak üzere tüm barolar kamuoyunu uyarıcı ve oluşturucu yönde toplantılar, gösteri yürüyüşleri ve yayınlar yollarıyla çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır. T.B.E. Y netim Kurulu 1136 sayılı Yasanın 110 ncu maddesinin 14 ncü bendinde öngörüldüğü gibi ülke içinde kurulu hukukla ilgili kurul ve kurumlarla ilişki kurarak Anayasa değişikliğinin amacı konusunda kamuoyunu uyarıcı çalışmalar yapmalı, ba-

ğimsiz yargı organının yargıç ve savcılarıyla ortak eylemler düzenleme-
li ve bu arada Ankara'da yargıç ve savcıların da katılabileceği bir gös-
teri yürüyüşü düzenlenmelidir."

BAŞKAN- Muhterem arkadaşlar, daha evvel buna benzer bir öner-
ge oylarınızla kabul edilmişti. Yalnız o önergenin içerisinde yargıç
ve savcıların da katılabileceği kısım yoktur. Diğer kısımlar kabul edil-
miştir. Yalnız bu kısmı, yani yargıç ve savcıların da katılabileceği
kısmı ilave edilmek suretiyle önergenin 2 nci maddesini oylarınıza su-
nuyorum. Kabul edenler lütfen işaret buyursunlar...

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Tekriri müzakere olmaz Başkan,
yanlış oyluyorsunuz..

BAŞKAN- Yalnız bu kısmı ilâve etmek kaydıyla dedim.

Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Kaça kaç sayın Başkan?..

BAŞKAN ATILA SAV- Kabul etmeyenler demediniz.

BAŞKAN- Tekrar oyluyorum efendim.

Kabul edenler... Etmeyenler... 2 muhalife karşı 31 oyla ka-
bul edilmiştir.

GALİP ORHUN (Ankara)- Çekimsiz var mı sayın Başkan?..

BAŞKAN- Geriye kaçan arkadaşlar çekimsiz oluyor.w

Önergenin 3 ncu maddesini okuyorum:

"3.- Faşist terör son aylarda saldırılarını avukatlar üzerin-
de yoğunlaştırmıştır. Bu saldırılarla güdülen amacın, savunma hakkının
ve hak arama özgürlüğünün işlerliğini üstlenen ve temel hak ve özgürlük-
lerin güvencesini oluşturan avukatları, can güvenliklerini ortadan kal-
dırarak çalışamaz duruma getirmek olduğu açıktır. Bu saldırıların önlen-
mesi yolunda devlet sorumlularının görevlerini gereği gibi yerine getir-
mediklerini saptayan Genel Kurul, meslek mensuplarının can güvenlikle-
rini, üstlendikleri hizmetin yerine getirilmesi için başta gelen bir ko-
şul olarak kabul etmektedir. Bu nedenle avukatlara yönelik saldırılar
karşısında aşağıdaki önlemler ve eylem türleri saptanmıştır.

a) Yaşama son veren nitelikte olsun veya olmasın tüm saldı-

rılar, Birlik Yönetim Kurulu aracılığıyla Türkiye barolarına derhal bildirilmelidir.

b) Yargıç ve savcılarının da katılmaya çağrılacakları duruşmalara girmeme, gösteri yürüyüşü, saygı ve anma toplantıları için iş bırakma eylemleri aynı gün ve saatte tüm Türkiye barolarınca uygulanacaktır.

c) Baro üyesi avukatlara, kendi savunmaları için silah bulundurma ve taşıma izni veren kararname yayımlanmıştır. Ancak bu kararname nin yaşama geçmesi, silah sağlanmasına bağlıdır. Terörün savunma mesleği mensupları üzerinde yoğunlaştığı, savunma hakkı ile hak arama özgürlüklerinin yok etme boyutlarına ulaştığı bugünkü ortamda avukatlara silah almalarında öncelik hakkı ve kolaylık tanınmalıdır. Genel Kurul bu konuda Birlik Yönetim Kurulunu en kısa sürede sonuç alıcı girişimde bulunmaya çağırır."

BAŞKAN- Yine arkadaşlar, önerinin (b) fıkrası; yani duruşmalara girmeme hususundaki husus daha evvel oylarınızla reddedilmişti...

ORHAN APAYDIN (İstanbul)- Açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN- Önerge sahibi olarak buyurun sayın Apaydın.

ORHAN APAYDIN (İstanbul)- Değerli arkadaşlar, bu biraz önce oylanan öneriyle ilgili değildir.

Şimdi, maalesef çok acı bir olay olarak hepimizi hüzne boğuyor, acıya boğuyor. Meslektaşlarımız yurdun dört bir yanında saldırılara uğruyor, yaşamlarını yitiriyorlar. Bunun karşısında barolar, burada baroların yönetim kurullarında görev yapan, baro başkanı olarak görev yapan arkadaşlarımız gayet iyi bilirler; birşeyler yapmak isteniyor, bir tepki. Bir meslek mensubu katledilmiştir. Buna karşı ne yapmak gerekir? Dikkatlerinize sunarım; şimdi burada şu veya bu şekilde karara varıyoruz. Baroların klasik tepkisi şu oluyor; üç gün duruşmalara girmemek. Hani bir bakıma da insanları, bizim başımızdan da geçti, acı olaylar geçiyor, cenaze töreni tertip ediliyor, zaten duruşmalara da girilmiyor, o süre içinde. Duygusal tepki ile başka bir yol bulamıyor baro yöneticileri. O anda akla başka bir şey gelmiyor." Biz de duruşmalara girmeyiz..." Bu yalnız Türkiye'de de olmuyor. Bu eylem yalnız Türkiye'de de uygulanıyor değil. İtalya'da da ay-

nı şekilde. Geçenlerde İtalya'da bir hâkim öldürüldü, neofaşistler tarafından öldürüldü; sağcıların davasına, faşistlerin davasına bakan bir hâkim. Tüm İtalya'da savcı ve hâkimler duruşmalara girmediler bir gün veya iki gün sanıyorum ve bu birkaç kez de oldu. Yani dünyanın başka yerlerinde de oluyor. Yani o anda başka birşey yapılamıyor. Şu yapılmalı:

Bizim Cihan Erezan rahmetli meslektaşımızın katledilmesi üzerine Daro Yönetim Kurulu cenazenin kaldırılacağı gün duruşmalara girmeme kararı verdi bir gün için. O gün bu tür olaylarda, meslektaşımız için değil, tüm Türkiye'de aynı anda acaba bir saygı duruşu yapılabilir mi diye sayın Başkana da telefonla başvurduk.

Şimdi, Konya'da oldu olay. Konya Barosu sanıyorum üç gün duruşmalara girmeme kararı aldı. Kayseri'de oldu, Kayseri Barosu aynı şekilde karar aldı, orada da beş gün mü ne? Nevşehir'de aynı şey oldu, Trabzon'da aynı eylem kondu. Yani biraz önceki öneri gibi değil. Barolar tarafından uygulanan bu eylemlerin Birlik tarafından tüm Türkiye'de uygulanabilecek bir eylem türü haline getirilmesi... Şimdi arkadaşlar, Nevşehir'de bir arkadaşımız katledildiği vakit biz, İstanbul Barosuyuz, biz buna karşı herhangi bir tepki göstermek bizim görevimiz değil, Nevşehir Barosu yapsın, deyip bununla mı yetinmelibarolar? Yoksa, yani ne olacak, barolar bir görev ifası için ayrılmıştır, yoksa Türkiye'de avukatlık mesleği vardır, Türkiye'de avukatlar vardır, Türkiye'deki avukatların tüm sorunları aynıdır, aynı çizgidedir, işte burada da sentezi yapılıyor... Yani bunun koordinasyonunun yapılması; bu öneriliyor arkadaşlar. Bu ayrı ayrı eylemler etkisiz oluyor. Nevşehir'de yapılıyor, İstanbul Darosunun buna herhangi bir tepki göstermesine geter yok... Meselâ biz Konya'da katledilen meslektaşımız için aynı günde, cenazenin kaldırıldığı günde adliyenin önünde saygı duruşunda bulunduk. Hâkimleri de çağırdık. 15 dakikalık bir saygı duruşunda bulunduk. Yani bir dayanışma, ülke çapında avukatların bir dayanışması. Bu niye yapılmasın arkadaşlar? Yapalım bunu. Hani bu önler mi? Önler mi, önlemez mi? Kamuoyuna dönük tarafı değil. Birde meslektaşların bir duygusal tepkisi elbette olacaktır.

arkadaşlar. Bunu da bir koordine etmek, en doğru bir eylem türü haline dönüştürmek gerekir. Birlik Yönetim Kurulu bunu düzenlesin diyoruz. Yoksa aynı gün Türkiye'nin her tarafında avukatlar... duruşmalara girmesin diye böyle bir önerimiz yok.

Açıklamak için söz aldım, sagolun.

BAŞKAN- Başka söz isteyen?.. Buyurun sayın Başkan.

BAŞKAN ATILÂ SAV- Sayın Başkan, sayın delege arkadaşlarım;

Biraz önce bir eylem önerileri demeti oylandı. O arada arkadaşlarımızın iş bırakma ya da duruşmalara girmeme yolunda bir eylem önerileri vardı. O öneri Genel Kurulun kabulünü toplamadığı için arkadaşlarımız da geri aldılar. Şimdi aynı öneri bu kez karşımıza yeniden geliyor ve özel nitelikli olarak geliyor." Savcı ve yargıçların da katılmaya çağrılacakları duruşmalara girmeme, gösteri yürüyüşü, saygı ve anma toplantıları için iş bırakma eylemleri aynı gün ve saatte tüm Türkiye barolarınca uygulanacaktır."

Böyle bir şeyi uygulamaya olanak olduğu sanmıyorum. Ayrıca tüzel de değil, hukuki de değil. Yani bizim duruşmalara girmeme yolundaki eylemlerimizin zaman zaman ne kadar tehlikeli olduğunu, meslektaşlarımız arasında tartışma ve bölünme yarattığını biliyoruz. Bu nedenle bu eylem türünü, biraz önceki görüşmeler sırasında kabul etmediniz. Arkadaşlarımızın aynı konuyu bir kez daha getirmelerini ben gerekli görmüyorum. Yöntem bakımından da sakıncalı görüyorum. Geri alırlarsa bu öneriyi uygun olur görüşündeyim.

Ayrıca burada diğer bölümlerde de Barolar Birliğine; yani şimdi silah taşıma konusunda avukatlara bir izin verilmesi yolunda yönetmelik çıktı. Bu yönetmelik gayet tabii ki, her arkadaşımız için başvurusu halinde uygulanacak. Barolar Birliğinin bu konuda avukatlara silah taşımada öncelik sağlanması için bir girişimde bulunması biraz garip gibi geliyor. Yani telefon avukatın işi ile doğrudan doğruya ilgilidir. İşini görmesi için bir araçtır, gerektir...

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Ben telefonumu veriririm.

BAŞKAN ATILÂ SAV (Devamla)- Sayın Kazan, Türkiye Barolar Bir-

liği olarak böyle bir öneride bulunursak, bunun yadırganacağını da kabul etmemiz gerekir. Sabahki görüşmelerimizde bu noktalar üzerinde duruldu. Yani bir öneriyi yaptık diye bu kadar bağnazlık göstermeye gerek yok. Önerimizi geri alıyoruz dersiniz biter bu konu. Sabahleyin yahut biraz önce konuşulmuş, karara bağlanmış bir konuyu yinelemenin yararı olduğu görüşünde değilim, geri alınmasını öneriyorum efendim.

ORHAN APAYDIN (İstanbul)- Aynı nitelikte değil sayın Başkan.

BAŞKAN ATILA SAV (Devamla)- Efendim, duruşmalara girmemeyi...

ORHAN APAYDIN (İstanbul)- O başka, bu başka.

BAŞKAN ATILA SAV (Devamla)- Benim önerim bu. Arkadaşlarımız ısrar ediyorlarsa o başka.

BAŞKAN- Buyurun sayın İlhan.

CENGİZ İLHAN (İzmir) Efendim, bendeniz de sayın Orhan Apaydın gibi ikisinin arasında fark görüyorum. Genel olarak duruşmaya girmeme eylemi başka, bütün Türkiye'de türk avukatlarının bir meslektaşının katledilmesi dolayısıyla, içe dönük olarak buyurdular, duygusal tepkilerini belirlemek için o gün, bu bir gün, üç gün değil, on dakika, yahut onbeş dakika yahut beş dakikalık bir saygı duruşunda bulunulması başka. Bu bizim hem iç bağlılığımızı gösterir, hem de savunmaya olan saygımızı gösterir; bizi yüceltir zannediyorum. Önerinin lehindeyim bu bakımdan. Arkadaşlarıma arz ederim.

BAŞKAN- Buyurun sayın Kazan.

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Efendim, önerinin bu bölümü ile ilgili olarak sayın İlhan'ın belirttiği hususa ekleyecek birşey yok. Doğrudur. Yani bu önerenin daha önce reddedilen önergeyle önemli bir ayrılığı var. Bu bakımdan ben birşey eklemiyorum. O genel olarak yedi günlük bir iş bırakımı çağrısı idi. Bu kendi içimizde, üstelik de her olay için bu uygulansın istenmiyor. Yani her olay için Türkiye Barolar Birliği bütün barolar; yani avukatlara dönük saldırılarda bütün baroların uygulayabileceği birşeyi gerçekleştirsin istiyoruz. Yani bir çeşit Nevşehir'de olana İstanbul'da kayıtsız kalmak gibi bir eziklik duyuyoruz. Onu tamamlamak istiyoruz. Bu bakımdan o önergeyle bu önerge aynı değildir.

Ancak, bu sözlerime ek olarak silah konusundaki bölümüne geçmek istiyorum.

Arkadaşlar, yönetmelik çıktı, doğru; ama bu yönetmeliğe göre sizin silah almanız için sanıyorum üç-dört yıl beklemeniz gerekir. Şimdi, Kırıkkale'de sıraya girilir zaten. Bu sıra sanıyorum bugüne kadarki uygulamalar içerisinde 1.5 yıl sonra filan gelir. Şimdi, 300 bin kişilik yeni bir istekler listesi ekleneceğine göre, 4.5 yıl sonra gelecek demektir. Bu konuda eğer Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu ve Sayın Başkanı telefonda önemsiz sayıyorsa, ben telefonumu veririm, ötekini isterim diyen binlerce avukat arkadaşım var. Bu bakımdan Yönetim Kurulunun bu konuda etkin girişimlerde bulunması önemlidir. Bu yolda Genel Kurulun Yönetim Kuruluna direktif vermesi gereklidir. Bunun için önergenin oylanması gerekir düşüncesindeyiz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Sayın Kazan, bir hususu açıklığa kavuşturmak gerekiyor. Burada, "İş bırakma eylemi"deniyor. Bundan duruşmaya girmeme mi kastediliyor; yoksa bir merasim için, bir saygı duruşu için kısa bir zaman mı kastediliyor?

TURGUT KAZAN (Devamla)- Efendim, saygı duruşu sırasında on dakika olarak uygulanabilir, yarım saat olarak uygulanabilir. Türkiye Barolar Birliği bunu saptayabilir. O konuda geniş bir çerçeve verilmiştir. Olayın vahametine göre.

BAŞKAN- Efendim, önerinin bu maddesi üzerindeki müzakere bitmiştir.

Burada bir ikilem var. Daha evvel reddettiğiniz önerge 7 gün süre ile duruşmalara girilmemesini kapsıyordu. 7 gün duruşmalara girmeme bir başka eylem türüdür, geneldedir. Sadece saygı duruşu yapmak için onbeş dakika, yarım saat süre ile duruşmalara ara verilmesi ve saygı duruşu yapılması bir başka eylem niteliğinde gözükmektedir. Önerge sahiplerinden sayın Kazan'a da sordum, bütün bir günü kapsayan duruşmalara girmeme niteliği yok. O bakımdan Divan, bir ayrıcalık olduğu kanısındadır.

O bakımdan önerinin şıklarını tek tek oylayacağım.

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Sayın Başkan, bir önergem vardı, lütfen zapta geçirir misiniz?

BAŞKAN- Efendim, sayın Nadir Latif İslam'ın bir önergesi var: "Yasal çoğunluğumuz kalmamıştır." deniyor. Başkanlık Divanı yasal çoğunluk olduğu kanısındadır. Ayrıca 7 arkadaşımız da görevlidir.

Lütfen yasal çoğunlukla ilgili maddeyi okur musunuz sayın Başkan?

BAŞKAN ATILTA SAV- Enaz 1/4'i katılmadıkça toplantı ve görüşme yapılamaz. 1/4 katılmak şart. 160 üyenin 1/4'i 40 kişi eder.

BAŞKAN- 40 kişi fazlasıyla var efendim burada.

3 ncü maddenin (a) fıkrasında:

"Yaşama son veren nitelikte olsun veya olmanın tüm saldırılar, Birlik Yönetim Kurulu aracılığıyla Türkiye barolarına derhal bildirilmelidir."

Bu hususu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 1 muhalife karşı kabul edilmiştir.

(b) fıkrası: "Yargıç ve savcılarının da katılmaya çağrılacakları duruşmalara girmeme, gösteri yürüyüşü..." Bu duruşmalara girmeme dakika veya saatle kısıtlı oluyor, "Kısa süre için saygı duruşu mahiyetinde duruşmalara girmeme, gösteri yürüyüşü, saygı ve anma toplantıları için iş bırakma eylemleri aynı gün ve saatte tüm Türkiye barolarınca uygulanacaktır."

Kabul edenler...

GALİP ORHUN (Ankara)- Usul hakkında söz istiyorum. Böyle oylama olmaz sayın Başkan. Tekriri müzakere talebi kabul edildi mi de tekrar aynı şeyi oyluyorsunuz? (Gürültüler)

BAŞKAN- Efendim, lütfen söz vermeden konuşmayın.

GALİP ORHUN (Ankara)- Söz verin açıklayayım o zaman. ("Ayrı ayrı şeyler" sesleri)

BAŞKAN- İkisi ayrı ayrı şey efendim. Reddettiğiniz önerge 7 gün süre ile duruşmalara girmemeyi öneriyordu. 7 günlük süre nedir, yarım saatlik, bir saatlik süre nedir? İkisi ayrı ayrı şey.

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Yarım saat, bir saat fikri nereden çıkıyor sayın Başkan?..

BAŞKAN- Konuşmalardan esinlendim efendim.

GALİP ORHUN (Ankara)- Daha önce duruşmaya girmeme konusunda genel bir karar alındı.

BAŞKAN- 7 gün süre ile duruşmalara girmeme hususunu reddettiniz. Onunla bunun arasında fark vardır. Önerge sahiplerinden sayın Turgut Kazan'a da açıklama yaptırdım söz verdiğim zaman.

GALİP ORHUN (Ankara)- Mahiyeti değiştiriliyor şimdi.

BAŞKAN- Oylamaya geçiyorum şimdi.

(b) fıkrasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler...Etmeyenler... 8 oya karşı 32 oyla kabul edilmiştir:

GALİP ORHUN (Ankara)- Kahir ekseriyetle kabul ettiniz Başkan.

BAŞKAN- Genel Kurul herşeye hâkimdir efendim. Genel Kurul serbestçe oyunu izhar ediyor. Siz kendi oyunuzu aleyhte verdiniz. Lehte oy verenler ekseriyette çıktı.

TEOMAN EVREN (Ankara)- Yanlış oyluyorsun Başkan.

BAŞKAN- Hayır efendim.

(c) fıkrasını tekrar okuyorum:

"c) Daro üyesi avukatlara, kendine savunmaları için silah bulundurma ve taşıma izni veren kararname yayımlanmıştır. Ancak bu kararnenin yaşama geçmesi, silah sağlanmasına bağlıdır. Terörün savunma mesleği mensupları üzerinde yoğunlaştığı, savunma hakkı ile hak arama özgürlüklerinin yok etme boyutlarına ulaştığı bugünkü ortamda avukatlara silah almalarında öncelik hakkı ve kolaylık tanınmalıdır. Genel Kurul bu konuda Birlik Yönetim Kurulunu en kısa sürede sonuç alıcı girişimde bulunmaya çağırır."

Bu hususu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 4 oya karşı 32 oyla kabul edilmiştir.

Önerinin 4 ncü maddesine geçiyorum:

"4.- Batı demokrasisinin (habeas corpus) ilkesiyle üçyüz yıldır özenle koruduğu güvenceler Anayasamızın 30. maddesinde yer alan "ki-

şinin ancak hakim kararıyla özgürlüğünden yoksun bırakılacağı" kuramıyla belirtilmiştir. Ancak, 12 Mart rejiminin yaptığı değişikliklerle bu kural zedelenmiş ve özellikle sıkıyönetim düzenlerinde uygulanan gözaltı işlemleriyle geçersiz kılınmıştır. Gözaltında tutulan kişilerin vahşet düzeyine varan ve insanlık onurunu hiçe sayan eziyet ve işkencelere uğratıldığına ve çok sayıda kişinin bu işlemler sonucu yaşamlarını yitirdiklerine ilişkin olaylar tüm dünya kamuoyunun ilgisini çeken boyutlara ulaşmıştır. Anayasamız bir suçlama karşısında olsa bile kimseye "eziyet ve işkence" yapılamayacağını açık ve kesin bir hükümle belirtmektedir. Anayasada öngörülen bu yasak ceza yasalarında ağır nitelikte ceza müeyyidelerine bağlanmıştır. Devletin taraf olduğu insan hakları sözleşmelerinin ihlali anlamını da taşıyan bu insanlık suçunun, uygulamada cezasız kalması demokratik hukuk düzenini temelinden sarsmaktadır. İşkence ve eziyet yasağı sıkıyönetimlerde de askıya alınamaz.

Gözaltı sırasında işkence ve eziyet işlemlerinin önlenmesi için Genel Kurul, aşağıdaki yasal önlemlerin yaşama geçirilmesinin sağlanmasını istemektedir.

a) C.M.U.K.'nun ek 3. maddesindeki siyasal nitelikteki suçlarda sorgulamanın savcılarca yapılmasını öngörmektedir. Bu yasa maddesinin gözaltına alınan kişiler bakımından da uygulanması zorunludur. Bu zorunluluğa uyulması Birlik Yönetim Kurulu, barolar ve avukatlarca yapılacak uyarı ve savunmalarla sağlanmalıdır. Gözaltındaki kişinin kolluk görevlilerince alınan ifadelerinin geçersizliği yargı organları önünde ısrarla belirtilmelidir.

b) Genel Kurulun IX., X. ve XI. toplantılarında bilimsel gerekçelerle belirtildiği gibi, gözaltında bulunan kişi ile avukatın görüşmesini engelleyen açık bir yasal kural yoktur. İşkence olaylarının önlenmesinde en etkin yol gözaltına alınan kişiyle avukatının görüşmesinin sağlanmasıdır. Bu konuda Birlik Yönetim Kurulu, yetkili devlet organlarını uyarmalı, barolar ve avukatlar, gözaltında bulunan kişiyle görüşme olanaklarını yetki alanları çerçevesinde yasal dayanaklarla zorlamalıdır.

c) İşkence olaylarıyla ilgili bilgiler meslektaşlar ve yurttaşlarımızın aracılığıyla baro merkezinde toplanmalı ve T.B.B.'ye bildirilmelidir.

d) Gözaltı yerleriyle tutuk ve cezaevlerinde uygulanan insanlık dışı işlemler ve infaz sistemi devletin uluslararası yükümlülüklerine de aykırıdır. IX ve X. Genel Kurullarımızda belirtilen görüşler çerçevesinde sivil ve askeri gözaltı yerleriyle ceza ve tutukevlerinde uygulanan ve insan onurunu hiçe sayan işlemlerin önlenmesi ve insan haysiyetine uygun bir statünün sağlanması için Birlik Yönetim Kurulu ve tüm barolar en etkin girişimlerde bulunmalıdır.

e) İşkence olayları ile gözaltı yerleri, tutuk ve ceza evlerinde bulunanların durumlarını incelemek üzere Genel Kurul üyelerinden sürekli bir komisyon kurulması konusunda ilke kararı verilmiştir. Komisyon üyelerinin sayısı belirlenmeli ve yapılacak seçimle oluşacak komisyon, genel kurulu temsilen gerektiğinde yerlerinde de incelemeler yaparak çalışmalara derhal başlamalıdır."

BAŞKAN- Bu (e) fıkrası daha önce reddedilmişti.

ORHAN APAYDIN (İstanbul)- Geri alıyoruz.

BAŞKAN- Önerge sahipleri (e) fıkrasını geri alıyorlar.

Şimdi okuduğum maddenin (a) fıkrasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(b) fıkrasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 1 muhalife karşı ekseriyetle kabul edilmiştir.

(c) fıkrasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 1 muhalife karşı ekseriyetle kabul edilmiştir.

(d) fıkrasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 1 karşı oya karşı kabul edilmiştir.

(e) fıkrası geri alındığı için oylamıyorum.

Önerinin 5 nci maddesini okuyorum:

"5.- Ülkeyi bir baştan bir başa kana bulayan ve can güvenliğini ortadan kaldıran terör eylemlerinin odağı durumuna gelen ve cinayet mangalarını yöneten örgüt bir siyasi parti niteliğinde ise böyle bir ör-

güt hakkında koğuşturma yapmak yetkisi Cumhuriyet Başsavcısınınındır. Demokratik cumhuriyetin korunmasında Başsavcılığın kendisine yapılan suç duyurularını değerlendirmekte gecikmesi, faşist terörün önlenememesindeki etkenler arasındadır. Genel Kurul bu konuda Cumhuriyet Başsavcısına tarihsel görevini hatırlatmak zorunluluğunu bir kez daha duymaktadır."

BAŞKAN- Bu konuda söz almak isteyen?..

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Usul hakkında efendim.

BAŞKAN- Buyurun.

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Sayın Başkan, Bildiri Komisyonu var. Bildiri Komisyonunun getireceği bildiri ile burada kabul edilecek bir teklif çelişirse birbiriyle, deminki mükerrer önergelere benzer tatsızlıklar doğar. Onun için lütfen bunu erteleyelim. Hiç olmazsa bunun oylanmasını erteleyelim.

BAŞKAN- Şimdi efendim, Bildiri Komisyonunun bildirisi de oylanacaktır. O bakımdan bir sakınca olacağı kanısında değildir Başkanlık Divanı.

Söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 2 oya karşı kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okuyorum:

"6.- Pozitif hukukumuzda yer alan anti-demokratik hükümlere yenilerini eklemeyi amaçlayan siyasi iktidarca parlamentoya sunulan Sıkıyönetim Yasası değişikliği ile ceza ve ceza usulü yasası değişikliği tasarılarını Genel Kurul, temel hak ve özgürlüklere yeni sınırlamalar getirici nitelikte görmekte ve kamuoyunu uyarmaktadır. Özellikle parlamento üyesi avukatlar, bu tasarıların yasalasmaması için birlik yönetim kurulu ve barolarca göreve çağırılmalıdır."

BAŞKAN- Söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Kabul edenler... Etmeyenler... 1 oya karşı kabul edilmiştir.

"7.- 12 Mart rejiminin ilk aylarında çıkarılan 1481 sayılı Asayişe Müessir Bazı fiillerin önlenmesi hakkında Kanun başlığını taşıyan yasanın uygulanmaya konması ve aranmakta olan canık ve hükümlülere

kamu görevlilerince silâh kullanma yetkisinin kullandırılması yolunda gidilmesi yaşama hakkını yokermeye yönelik bir devlet terörünün topluma yayılması tehlikesi yaratmaktadır. Kesinleşmiş bir mahkeme kararı olmadan, kişilerin yürütme organı kararı ile öldürülmesi yolunu açan bu yasanın Anayasaya olduğu kadar insan hakları sözleşmelerine de aykırılığı açıktır."

BAŞKAN- Bu hususta söz almak isteyen var mı?.. Yok. ("Temenni mahiyetinde" sesleri) Temenni mahiyetinde bir karar almak söz konusu oluyor.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Temenniler oylanmaz, Başkanlığa sunulur.

BAŞKAN- Öneriler şeklinde geldiği için, oylanması hususunda da birşey yok.

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Efendim, oylanması yolunda önerimiz var.

BAŞKAN- Yani bu yasanın değiştirilmesi temennisinde mi bulunmak istiyor öneri sahipleri?

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN- Buyurun.

TURGUT KAZAN (İstanbul)- Değerli arkadaşlar, 1481 sayılı Yasa bugün burada çeşitli konuşmalar sırasında dile getirildi. 1481 sayılı yasa yürütme organına ağır hapsi gerektiren bir suçtan dolayı aranan bir kişi için; ağır hapsi gerektiren bir suçtan (Ağır hapsi gerektiren bir suç, örneğin; hükümete hakaret olabilir.) ağır hapsi gerektiren bir suçtan dolayı; toplum için tek ya da toplu vaziyette tehlike teşkil ettiğini saptamışsa yürütme organı, onun için vur emri çıkarır. Şimdi buradaki vur emri bulunduğu yerde ateşle mukabele görmesi demektir. Bir hukuk devletinde böyle bir yasa hukuka uygun bir yasa değildir. Biz istiyoruz ki, Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu bunun insan haklarına ve Anayasaya aykırı olduğunu vurgulamış olsun ve tabii Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu bunu vurguladığı anda da Yönetim Kurulu Anayasaya aykırılığı, insan haklarına aykırılığı Genel Kurulda vurgulanmış böyle bir

yasanın kaldırılması doğrultusunda; örneğin Anayasaya aykırılığı yolunda dava açılması doğrultusunda bazı olanaklarını kullanmakla görevli olacaktır. Bu nedenle oylanması ve Genel Kurulun görüşünün saptanmasında yarar vardır. Önerimiz bu yöndedir.

BAŞKAN- Buyurun sayın İlhan.

CENGİZ İLHAN (İzmir)- Efendim, bende iki kelimeyle fikrimi belirteceğim. Gerek önergede yazılı hususlara, gerek sayın Turgut Kazan'ın düşüncelerine aynen katılıyorum. Bu bir anlamda idareye yargılama yetkisi vermek ve ölüm cezası uygulama yetkisi vermek gibi bir anlam taşımaktadır bu kanun. Gerçekten mevcut anayasal düzenimize, toplum yaşamımıza çok aykırı niteliktedir ve büyük tehlikeler içermektedir ve Genel Kurulun da bu konuda bir fikir saptamasına yapacak usulen engen herhangi bir şey de görmüyorum. Maruzatım bu kadar. (Alkışlar)

BAŞKAN- Buyurun sayın Güven.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Sayın arkadaşlar; 7 nci madde hepimizin içini yakan demokratik düzene aykırı, demin Cengiz İlhan arkadaşımın buyurduğu gibi, bir devlet görevlisine insan yaşamını yitir yetkisi veren korkunç birşey. Tamam; ama bu madde buraya eksik gelmiş. Afedersiniz yani; açıktır diyor. Barolar Birliğine yetki verilsin bu konuda, Anayasaya aykırılığı konusunda çalışmalar yapsın. Kaldı ki, birşey daha var, şunu da vurgulamak lâzım. Yine bir hazin tecellidir, Barolar Birliğinin Anayasa Mahkemesine gitme hakkı yoktur. Parlamenterlerimiz vasıtasıyla tamam. Bu açıklamayı da yapmak isterim, saygılar sunarım.

BAŞKAN- Efendim, maddeyi Barolar Birliğinin bu yasa hükmünün Anayasaya aykırı bulunduğu yolunda saptamasını ve değiştirilmesi için çalışmalarda bulunması kaydıyla kısmı ilâve edilerek maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 1 oya karşı kabul edilmiştir.

Madde 8'i okuyorum.

"8.- Genel Kurul, Ocak 1979 tarihli XI. Genel Kurulunda ölüm cezasının çağdışılığını belirterek kaldırılması gerektiği görüşünü açıklamıştır. Avrupa konseyi bünyesinde ölüm cezasının kaldırılması yolunda yoğun çalışmaların yapıldığı bu günlerde ölüm cezalarının yasalarımızdan

çıkarılması veya parlamento tarafından onaylanmaması gerekmektedir. Genel Kurul, ölüm cezasının kaldırılması yolunda birlik Yönetim Kurulunun ve baroların etkin çalışma yapmasını istemektedir."

BAŞKAN- Madde üzerinde söz almak isteyen?..

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Sunuş konuşmasında sayın Başkan faaliyetlerin en başında ölüm cezalarının kaldırılması ile ilgili beyanda bulundu.

BAŞKAN- Tamam sayın Güven.

Söz almak isteyen?.. Yok. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 1 karşı oya karşı kabul edilmiştir.

"9.- Demokratik cumhuriyete ve onun anayasasına yönelik saldırılar karşısında tüm demokratik kurum, kuruluş ve örgütlerin birlik ve dayanışmalarının sağlanması konusunda 1136 sayılı Yasanın 110/14 maddesi gereğince gerekli temaslara gün geçirilmeden başlanması için Genel Kurul, Birlik Yönetim Kuruluna talimat niteliğinde çağrıda bulunmaktadır. Genel Kurul, bu konuda barolarında üzerlerine düşen görevleri yapmaları gerektiği inancını açıklar."

BAŞKAN- Madde üzerinde söz almak isteyen?.. Buyurun sayın Başkan.

BAŞKAN ATILA SAV- Sayın Başkan, sayın delege arkadaşlarım;

Konuşmamda bu noktaya değinmiştim, anımsayacaksınız. Burada ki tüm demokratik kurum, kuruluş ve örgütlerin birlik ve dayanışmalarının sağlanması önerisine kişisel olarak karşıyım. Ayrıca 1136 sayılı yasanın 110/14 ncu maddesi bu deyimini içermemektedir. Biraz önce bu öneriler demetinin 2 nci maddesini oyladınız, kabul ettiniz. Orada hukuk kuruluşları ile işbirliği yapılması yolunda bir görüş kabul edildi. Nitekim 110 ncu maddenin 14 ncu bendinin sınırı hukuk kuruluşları ile ilgilidir. Tüm demokratik kuruluşlarla Barolar Birliğinin sürekli bir işbirliği yapması doğru değildir. Türkiye Barolar Birliği demokratik kuruluşlarla bazı birlikte çalışmalar yapabilir; konuların keşiştiği noktalarda. Söz gelişi; grev-lokavt ve toplu sözleşme hakları ile ilgili bir yasanın görüşülmesi konusunda sendikalarla, konfederasyonlarla işbirliği

yapabilir. Örnek verdim; Tıp Hukuk Kurultayı gibi kurultaylar yapılabilir; ama buradaki gibi sürekli bir işbirliği ve dayanışmaya girişilmesi Türkiye Barolar Birliğinin bağımsızlığını, bağımsızlığını zedeler ve güdümlü duruma sokabilir. Böyle bir teklifi kabul etmemenizi rica ediyorum efendim.

BAŞKAN- Buyurun sayın Apaydın.

ORHAN APAYDIN (İstanbul)- Evvelâ bu öneriyi verenlerin Barolar Birliğinin bağımsızlığına zedelemek ve başka örgütlerin güdümü altına sokmak gibi bir niyetleri bulunmadığını, bulunamayacağını, bulunmasının da mümkün olmadığını bu öneriyi imzalayanların kişilikleri bakımından da, kendimi ayırıyorum, kişilikleri bakımından da Yüksek Genel Kurula arz etmek isterim. Sayın Başkan herhalde bir sürçülisanla bunu ifade etmiştir.

Şimdi arkadaşlar; Cumhuriyetin içinde bulunduğu tehlike, demokratik Cumhuriyetin yıkılmasına yönelik tehlike, terör eylemleriyle ve Anayasayı ortadan kaldırma girişimleriyle birlikte burada sergilenmiştir. Tüm Genel Kurul bu konuda ittifaka yakın bir çoğunlukla bu görüşleri kabul etmiştir. Şimdi ne deniyor?.. Belirli bir konuda, vergi kanunu veya teknik bir kanun, Madanî Kanunun mülkiyet hakkı hükümleriyle ilgili Birlik çalışma yapar. Yapar; ama bunun dışında da çalışma yapamaz mı?.. Yani, Genel Kurulları ve Barolar Birliğini eğer bugün böyle bir dar yere hapsedeceksek çalışmalarını, bugüne kadar 10 yılı aşkın, 11 yılı aşkın bir süredir belirli ilkelerle çalışmalarını sürdüren, topluma dönük olarak hukukun üstünlüğü savaşımını veren Barolar Birliğini bu çizgisinden ayırmak demektir. Sayın Başkan ifade etti biraz önce, bu fikirde değil; yani "Birliği sadece belirli konularda çalışma sınırları içinde tutmak, Birliği bir çıkar grubu haline getirmektir, bir esnaf cemiyeti haline getirmektir." dedi kendisi de. Şimdi seyirci kalamayacağımız söylendi, terör eylemlerine karşı seyirci kalamayacağımız söylendi, ifade edildi, Genel Kurul kararına da bağlandı ve mücadele etmemiz gerektiği de ifade edildi. Bu adımlar burada ilk defa da atılmıyor. Barolar Birliği için çok onurlu bir mücadele olarak bu kısa 11 yıllık tarihinde (çeşitli örnekleri

vardır) bunun mücadelesini sürdürüyor. Buna karşı ne yapmalı?.. Buna karşı uyarı görevini yapmalı. Faşizm tehlikesine karşı uyarı görevini yapmalı. Kimleri uyarmalı?.. Tüm demokratik kuruluşları. Bunlarla birleşmeli mi?.. Yani, şimdi her konuda bir demokratik kuruluş, ne bileyim kimi kastetti, bir UDC lafı çıkarttı Sayın Başkan; kim söyledi, kim dedi UDC, kimin aklına geldi bu arkadaşlar?.. Burada bu öneriyi imzalayanlardan hangisinin aklına geldi?.. Hiç birimizin aklına böyle bir şey gelmedi. Nereden duymuştur Sayın Başkan, lütfen bunu açıklasın, ne UDC'si?.. "Ulusal Demokratik Cephe kurulmasına karşıyım" şeklinde bundan evvelki konuşmasında. Bunda yapılmak istenen şey; belirli konularda toplum olarak, tüm halk olarak bir tehlikenin içindeyiz, bir karanlığa doğru sürükleniyoruz, hukukçular olarak bunu görüyoruz, burada bir uyarı görevi yapacağız, demokrasiden yana olan kuruluşları, hukukla ilgili kurum ve kuruluşları; yani dar manada da alınabilir, (Birliğin çalışmalarını Yasa göstermiştir, çalışma sınırlarını göstermiştir) dar manada alınabilir, Yüksek Hâkimler Kurulu ile dirsek teması yaparım, onunla görüşürüm, diyalog kurarım. Niçin?.. Niçin olur; hâkimlerin tayinleriyle, atanmalarıyla, nakilleriyle ilgili konularda görüşürüm, yahut ta yüksek mahkemelerle görüşürüm, bunlar dışında hiç bir kurum ve kuruluşla görüşmem. Neden?.. Hukukla ilgili değil. Şimdi hukukla ilgili olmayan hangi kurum var arkadaşlar?.. Bunu geniş anlamda düşünelim. Hukuk tehlikeye düştüğü vakit, (çünkü, herkes hukukla ilgilidir) hukukla ilgisi de başlar. Konu da belli; Anayasayı ortadan kaldırma, ki bizim meslek olarak Avukatlık Yasası ne diyor?.. "Barolar Birliği, avukatların görevlerini şerefle, onurla yerine getirmeleri şartlarını hazırlar." Metin yanımda değil; ama hatırladığım şekliyle bu. Bu yıkılırsa, bizim onurla bu görevi yapmamız, savunma görevini yapmamız imkânı ortadan kalkar. Bunlar hep dile getirildi burada. Bu tehlikeye karşı uyarma görevimizi ve birleşik olarak siyasî bir konuda değil, belli bir konuda demokratik Anayasanın korunması konusunda, ki faşizmin somut hedefi bu Anayasayı değiştirmektir, bu Anayasayı değiştirmek, tahrip etmektir. Bu Anayasayı tahrip ettiği anda faşist terör de hedefine ulaşmış olur. Bunun önlenmesi konusunda tüm demokrasiden yana, Ana-

yasanın korunmasından yana, demokratik kuruluşları, (Bunlar yasal kuruluşlardır), göreve davet etmek, çağrıda bulunmak, belki bunları bir araya getirmek; ama sürekli bunlarla beraber çalışmak, biz siyasî parti falan değiliz, böyle bir ne koalisyon yapabiliriz, zaten böyle bir iktidar mücadelemiz yok, ne bir fizyona gider, ne başka bir örgütün içinde bu yer alır, bunu temin etmek. Bunu yaptığı anda da bir görev yerine getirilmiş olur tarih önünde.

Arkadaşlar; bu önerinin kabul edilmeyecek tarafını görmüyorum. Bu teklifi yapanlar açıkça düşüncelerini belirtmişlerdir. Gerisinde başka bir maksat aramak çok yanlıştır. Ne maksadı olabilir?.. Herkesin burada başka bir maksadı varsa, başka yerde mücadelesini yürütür, Barolar Birliğinde niye yapsın?.. Çok normal bir şey, yasal bir mesnedi de var. Hukuk kurallarının korunmasının sağlanması avukatların da görevidir, avukatlığın onurunun korunması görevi içinde mütalaa edilebilir. Bu önerinin kabul edilmesini Yüce Genel Kurulunuzdan rica ediyorum.

BAŞKAN- Buyurun Sayın İslâm.

NADİR LATİF İSLAM (Sakarya)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu maddenin gündem şumulüne girmemiş olması nedeniyle karşıyım. Şimdi söz açılmışken hadi şunu da alalım, bunu da alalım mantığı, metodu hukukta cari olamaz, olmaması gerekir. Hâkimi yakalamışken, dosyanın birine başlamışken şu dosyayı da, bu konuyu da hadi görelim hâkim bey denmez. Bir müzakere prosedürü vardır, gündem vardır, biliyoruz bunları. Burada arkadaşlarım, çok çalışkan arkadaşlarım, Barolar Birliğine kendi ölçülerinde memlekete ve diğer ideallerine hizmet yolunda çok arzular. Yalnız, arzu, hukukta meşruiyet libasını giymeye yetmiyor. Meşruiyet sadece Anayasa ve Ceza Kanununun içinde değildir. Meşruiyet en azından akılla, mantıkla ve hal ile başlar. Şurada hiç birimiz İstanbul Barosunun bildirimini almadan evvel Anayasa değişikliğini burada görüşeceğiz diye, Ulusal devrimci cephe meselelerinin zuhulen de gitse, sürçülisan da olsa, buraya meseleler gelir mi diye düşünemedik. Fikrî hazırlığımızı yapmadık. Arkadaşlarımız fikrî hazırlık içindeler, tamam. Eğer lütfedip bize İstanbul'dan hareket etmeden önce Barolara, delegelere gönderselerdi, her hal-

de biz anadan muhalif doğmadık kendilerine, kendileri öyle kabul etmiyorlarsa bizi; ama fikirlerini benimsemekte, hazmetmekte zaman kısalığı içindeyiz. O yönden arkadaşlarımla mevzularına hâkim olmaları başka, böyle bir konunun gündem dışı olarak, hiç ilgisi olmayarak, hatta yasal mahsurlar dolayısıyla getirilip de hemen bir karar çıkması başka.

Muhterem arkadaşlar;

Etkinlik başka, sansasyon başka. Samimî konuşalım; Barolar Birliğinde şu, şu kararlar altında, şöyle dendi diye yarın basında bir şeyler çıkması davayı halledecek mi?.. Etmeyecek, samimî konuşalım, etmeyecek. O halde gelin bu meseleleri kökünden ele alarak konuşalım, zaman içinde konuşalım, yeniden bir olağanüstü toplantı gerekiyorsa onu da yapalım, Anayasa değişikliklerini tek gündem maddesi olarak getirelim, herkes istediği teklifleri getirsin, burada bir heves içinde veyahut anlayamadığımız bbir acelecilik içinde böyle bir karar çıkartmaktan fayda gelmeyecektir Barolar Birliğine. Bilâkis Barolar Birliğinin görevinden başka her şeyi uğraşıyor olduğu zannı, zehabı kuvvetlenmekte, yayılmakta devam edecektir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN- Buyurun Sayın İlhami Güven.

İLHAMİ GÜVEN (Ankara)- Sayın arkadaşlar;

Çok partili rejime geçtiğimiz tarihten bu yana Türkiye'de kurulan 61 Anayasasından bu yana Türkiye'deki bütün kuruluşların başında demokratik kuruluş vardır, bütün birliklerin başında demokratik birlik vardır; ama bütün bu kuruluşlarla birlikler arasında da kendi hukuk statümüze göre kendimizi ayarlamamız lâzım. Hakikaten cazip bir teklif; ama biz Barolar Birliği olarak politika yapamayız. Aslında yasal olarak yapamayız; ama ben de onu savunuyorum, politika içindedir, olması lâzımdır. Çünkü, politika da hukukla ilgilidir.

AYTEN DİK (İstanbul)- Aaa!

İLHAMİ GÜVEN (Devamla)- Hanımefendi lütfen mani olmayın. Bunu ben savunmuşumdur her zaman, Politika içindedir diye.

Yalnız şu var: Bu kuruluşların bir açıklamasının yapılması gerekirdi şurada. Kişiliğimizi yitirmememiz lâzım. Dayanışma demek, birlik demek, kolkola girmek demektir, fikren beraberlik demektir arkadaşlar. Bunu bilmeliyiz, bu demokratik kuruluşlarla, işbirliği yapacağımız kuruluşlarla hukuku kalkındırmak için, hukukun üstünlüğünü sağlamak için bu birliklerin hüviyetini, niteliğini bilmek zorundayız, eksiktir bu şey, açıklayın, sizle beraberim; ama burada öyle bir genel tabir var ki, demin arz ettim bunu da. Türkiye'deki bütün kuruluşlar demokratiktir. Lütfen açıklayın, demokratik kurum, kuruluş ve örgütler, tamam, hepsi kapsama giriyor; ama bizle işbirliği yapacak nitelikteki kuruluş kimdir, bunun açıklanması gerekir. Yönetim Kurulunun takdirine bırakamayız. Önerge sahibi bunu açıklamalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Efendiş müzakereler bitmiştir.

9 ncu maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 10 oya karşı 21 oyla kabul edilmiştir.

Öneriler bölümüyle ilgili 4 ncü madde de bitti.

Şimdi gündemin 5 nci maddesine geçiyoruz.

GÜNDEM MADDESİ 5 : Dilekler.

BAŞKAN- Dilekler faslında söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Bildiri Komisyonunun raporu gelinceye kadar 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati : 19.10

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.20

BAŞKAN- Sayın arkadaşlar, Bildiri Komisyonundan bildiri gelmiştir. Komisyon Başkanı sayın Avukat Aydın Aybay'ı, bildiriye okumak üzere kürsüye davet ediyorum.

AYDIN AYBAY (İstanbul)- Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, 28.6.1980 Günü Ankara'da yaptığı V. Olağanüstü toplantı sonucunda, aşağıdaki hususların Kamuoyuna duyurulmasına karar vermiştir:

1- Ülkemizde Anayasa güvencesi altındaki temel hak ve özgürlüklere yönelik saldırılar, son zamanlarda, hergün 20 ye yakın yurttaşın canına kıyan korkunç bir yoğunluk içinde, acımasızca sürdürülmektedir.

Toplumun her kesiminden insanlarımızı hedef alan kıyıcı terör, yargıç ve savcılara ve özellikle savunma hakkı ve hak arama özgürlüğünün gerçekleştirilmesinde en önemli görevi üstlenmiş olan avukatlara ve onların meslek örgütlerine de yönelmiş bulunmaktadır.

2- Bu olguyu değerlendiren Genel Kurul, bunun önceki toplantılarında da saptayıp, kamuoyuna duyurduğu şu gerçeği bir kez daha açıklama görevi sayar: Bu terör ve saldırıların asıl amacı ve hedefi, ülkemizdeki çoğulcu demokratik anayasal düzeni kesin olarak çökertmek ve bunun yerine emperyalizm ve işbirlikçilerin aleti, kanlı bir diktatörlük rejimi getirmektir. Bu sapık amacın gerçekleştirilmesi yolunda, terörün, savunma mesleğinin onurlu üyelerini ve onların meslek örgütlerini özellikle hedef seçmesi raslantı değildir. Bu kanlı planın düzenleyicileri, haince tertiplerinin başlıca engelini, hak arama ve savunma hakkının güvencesi ve gerçekleştiricisi olan avukatlar ile onların meslek örgütleri olduğunun bilinci içindedirler. Bu nedenle saldırılarını savunma mesleği mensuplarına yönelterek, yılgınlık, korku ve dehşet yaratmak suretiyle, bu engeli aşmayı hayal etmektedirler.

3- Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, bundan önce olduğu gibi, bundan sonra da, ülkemizdeki çoğulcu demokratik hukuk düzenine yönelik hertürlü saldırıya karşı yılmadan karşı koymaya ve Anayasa ile güvenceye bağlanmış bütün hak ve özgürlükleri eksiksiz savunmaya kesin olarak kararlıdır. Genel Kurul, temsil ettiği tüm meslektaşları adına, avukatla-

rın, hak ve özgürlük yolundaki bu onurlu savaşımından hiçbir ödün vermeyeceklerini Türk Ulusuna duyurur ve taahhüt eder.

4-Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, ülkemizde bir dikta rejimi kurmaya yeltenenlerin, ölümcül saldırılar ve terörü araç olarak kullanmak suretiyle yaratmaya çalıştıkları bunalımı fırsat bilerek, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını geriye doğru değiştirmeye ve bu yoldan çoğulcu demokratik hukuk düzeninin özünü boşaltmaya yönelik maksatlı girişimlere de karşı koymaya kararlıdır.

Genel Kurul, yürütmenin güçlendirmesi görüntüsü altında, Anayasa-daki kuvvet dengelerini bozmaya, yargının yetkilerini büsbütün kısmaya ve Anayasayı dikta rejiminin aracı ve dayanağı haline sokmaya yeltenenlere karşı savaşımını aralıksız sürdürecektir.

5-Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, asıl hedefi Türkiye'de bir diktatörlük rejimi kurarak, emperyalizm ve onun yerli işbirlikçilerinin Türk halkı üzerindeki baskı ve sömürülerini sürdürmek olan terörün bilinen kaynak ve odaklarınının vakit geçiğilmeden ortadan kaldırılması konusundaki önceki çağrılarını tekrar eder ve başta Cumhuriyet Başsavcılığı olmak üzere, devletin bütün meşru güçlerini, bu konuda görevlerini geçikmeden yerine getirmeye bir kez daha davet eder.

6-Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, devlet terörü boyutlarına ulaşan, cana kıyma, işkence ve baskı eylemleriyle yasa dışı gözaltına alma uygulamalarına karşı savaşımını da aralıksız sürdürmeye kararlıdır. Genel Kurul, teröre karşı çıkmayan, yurddaşın can güvenliğini sağlamayan, terörist ve işkencelere kol kanat geren tüm yönetici ve görevlileri devlet terörünün doğrudan sorumluları olarak ilân eder ve bunlardan hesap sorulması için bütün yasal yolları kullanmaya kararlı olduğunu bildirir.

7- Anayasaya, onun kurduğu çoğulcu demokratik hukuk devletine ve Atatürkçü görüşe yürekten ve sadakatla bağlı olan TBMM Genel Kurulu, teröre ve herçesit yasa dışı uygulamalara karşı sürdüreceği savaşımında, aynı doğrultuda kavga veren bütün demokratik kurum, kuruluş ve örgütlerle işbirliği yapmaya açık olduğunu ilân eder. Genel Kurul, bu tür işbirliğinin ülkemiz üzerinde oynanan ve Türkiye'de kanlı dikta rejimi kurulmasını amaçlayan oyunun bozulmasında ve demokrasinin savunulmasında etkili ve olumlu sonuçlar vereceği inancındadır. (Alkışlar)

BAŞKAN- Arkadaşlar, bildiri hakkında lehte, aleyhte söz almak isteyen var mı?... Yok.

O halde bildiriye oylarınıza sunuyorum. Bildiriye, sayın Komisyon Başkanının okuduğu şekilde kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... 1 muhalife karşı büyük çoğunlukla kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım; sıcak yaz gününde yurdun çeşitli yerlerinden gelerek görev bilinci içinde geç saatlere kadar yoğun bir çalışma yaptınız. Hepinizi kutlarım. Genel Kurulunuzun aldığı kararların Barolar Birliğine, tüm baro mensuplarına, Türkiye barolarının herbirine ve Türk Ulusuna hayırlı, uğurlu olmasını diler, hayırlı yolculuk temennileriyle saygılar sunarım. (Alkışlar)

KAPANMA SAATI: 19.30

